

MAGISTERUPPSATS I BIBLIOTEKS- OCH INFORMATIONSVETENSKAP
VID INSTITUTIONEN BIBLIOTEKS- OCH INFORMATIONSVETENSKAP/BIBLIOTEKSHÖGSKOLAN
2008: 1
ISSN 1654-0247

“Hänga och må bra eller ta sin bok och dra?”
Bilderna av biblioteket PUNKTmedis efter ungdomsanpassningen

LINDA AHRLING
THERESE HEDBERG

HÖGSKOLAN I BORÅS
VETENSKAP FÖR PROFESSION

© Linda Ahrling & Therese Hedberg
Mångfaldigande och spridande av innehållet i denna uppsats
– helt eller delvis – är förbjudet utan medgivande.

Svensk titel: ”Hänga och må bra eller ta sin bok och dra”
Bilderna av biblioteket PUNKTmedis efter ungdomsanpassningen.

Engelsk titel: ”Hang a while and stay or take ones book and go away”
The image of the library PUNKTmedis after the youth adaption.

Författare: Linda Ahrling och Therese Hedberg

Kollegium: 3

Färdigställt: 2007

Handledare: Skans Kersti Nilsson

Abstract:

The aim of this paper is to examine the youth library PUNKTmedis' work methods to adapt itself to the youth. Improved communication with this user group is the starting point for the new work methods. We have chosen to view the increased cooperation between the library and the youth as an adjustment to market demands. We have noticed the possible existence of an antagonism between on the one hand the traditional role of the public library of adult education and on the other hand an adjustment to the market demands. Adult education and the adjustment to market demands is seen as contributing to the image of PUNKTmedis.

Our theoretical starting points are New Institutionalism and Microculture. New Institutionalism illustrates how organizational ideas from the market affect the identity of PUNKTmedis. Microculture illustrates how the employees and the youth describe the enterprise based on their actual experiences. For analysis, we have used three models. Anderson and Skot-Hansen's analytical model for the local profile of the public library is used to accentuate the conception of PUNKTmedis of the librarians and the youth. For comprehension of the communication as a work method, the analytical models of Vestheim and Klasson for librarian-user communication are used. We have performed a case study on PUNKTmedis. We have performed four interviews with focus groups of youth and librarians and a private interview with a librarian. We have also performed observations. We have found that what constitutes the unique in the identity of PUNKTmedis is a combination of market adjustment, adult education and direct communication with youth as a workmethod. As a result the youth and the employees think of PUNKTmedis as a meeting place.

Nyckelord: Ungdomsbibliotek, PUNKTmedis, ungdomsanpassning, målgruppsanpassning, kommunikation, arbetsmetoder, marknadsanpassning

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 INLEDNING	5
1.1 BIBLIOTEKETS HISTORIA	5
1.2 RIKTLINJER FÖR BIBLIOTEKS ARBETE MED UNGDOMAR.....	6
1.3 FÖRFÖRSTÅELSE	7
1.4 BAKGRUND	8
1.5 PROBLEMBESKRIVNING	8
1.6 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING	8
1.7 AVGRÄNSNINGAR.....	9
1.8 BEGREPPSDEFINITIONER.....	9
2 TIDIGARE FORSKNING OCH ANNAN LITTERATUR	10
2.1 UNGDOMAR OCH INSTITUTIONER	10
2.2 UNGDOMAR OCH BIBLIOTEK.....	12
2.2.1 <i>Biblioteksarbete med ungdomar</i>	12
2.2.2 <i>Ungdomars syn på bibliotek</i>	15
2.3 STUDIER AV PUNKTMEDIS.....	17
3 TEORI	19
3.1 NYINSTITUTIONALISM	19
3.1.1 <i>Innovation och imitation</i>	21
3.2 BIBLIOTEKETS LOKALA PROFIL	21
3.3 KOMMUNIKATION MELLAN UNGDOMAR OCH PERSONAL	23
3.4 MIKROKULTUR.....	24
3.5 TEORETISK RAM FÖR DENNA UPPSATS	24
4 METOD	26
4.1 FALLSTUDIE	26
4.2 FOKUSGRUPPINTERVJU.....	27
4.2.1 <i>Semistrukturerad fokusgruppintervju och utformning av intervjuguide</i>	28
4.2.2 <i>Urval och rekrytering till fokusgrupperna</i>	28
4.2.3 <i>Enskild intervju</i>	30
5 RESULTAT	31
5.1 BESKRIVNING AV BIBLIOTEKET	31
5.2 OBSERVATION AV INTERAKTION	32
5.2.1 <i>Manga special</i>	32
5.2.2 <i>Författarträff</i>	32
5.2.3 <i>Hemsida och blogg</i>	33
5.3 ENSKILD INTERVJU MED BIBLIOTEKARIEN.....	33
5.3.1 <i>Bibliotekets roll</i>	33
5.3.2 <i>Bibliotekarieroll</i>	34
5.3.3 <i>Ungdomars roll</i>	34
5.4 BESKRIVNING AV FOKUSGRUPPERNA	35
5.5 FOKUSGRUPPINTERVJUER.....	36
5.5.1 <i>Bibliotekets roll</i>	36
5.5.2 <i>Bibliotekarieroll</i>	39
5.5.3 <i>Samspel användare- bibliotekarier</i>	41
5.5.4 <i>Användare och icke-användare</i>	44
5.5.5 <i>Uppfattningar om verksamheten</i>	47
5.6 UPPFATTNINGAR OCH BESKRIVNINGAR AV PUNKTMEDIS.....	48
6 ANALYS	50

6.1 HUR BESKRIVS ARBETSSÄTT OCH INTERAKTION I KOMMUNIKATIONEN MELLAN ANVÄNDARE OCH PERSONAL?	50
6.1.1 <i>Mikrokultur</i>	50
6.1.2 <i>Kommunikation som arbetsätt</i>	51
6.2 VILKET ELLER VILKA SYNSÄTT PÅ BIBLIOTEKET SOM INSTITUTION FRAMKOMMER I KOMMUNIKATIONEN MELLAN ANVÄNDARE OCH PERSONAL?	53
6.2.1 <i>Nyinstitutionalism samt innovation och imitation</i>	53
6.2.2 <i>Bibliotekets lokala profil</i>	54
6.3 HUR SKAPAS BILDEN AV PUNKTMEDIS OCH DESS VERKSAMHET HOS PERSONAL OCH UNGDOMAR OCH KAN NYA ARBETSSÄTT SÄGAS HA GETT UPPHOV TILL ETT NYTT SYNSÄTT PÅ BIBLIOTEKET?	57
6.4 SAMMANFATTNING AV ANALYS	58
7 DISKUSSION OCH SLUTSATSER	60
8 SAMMANFATTNING	64
KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	
BILAGOR	
BILAGA 1, INTERVJUGUIDE FÖR FOKUSGRUPP, FÖRSTA VERSIONEN	
BILAGA 2, INTERVJUGUIDE FÖR FOKUSGRUPP, ANDRA VERSIONEN	
<i>Samarbetet/ungas roll:</i>	
<i>Om PUNKTmedis:</i>	
BILAGA 3 INTERVJUGUIDE FÖR DEN ENSKILDA INTERVJUN	
<i>Ungdomars roll:</i>	

1 Inledning

Folkbibliotekens identitet är idag under förhandling. Fler bibliotek skapar en profil för att motsvara användarnas behov. De val folkbibliotek gör för att forma sin profil och identitet gör att skillnader mellan enskilda bibliotek blir tydligare. I denna uppsats vill vi undersöka hur en ungdomsanpassning bidrar till att skapa ett biblioteks särart.

I uppsatsen ligger intresset på ungdomars relation till bibliotek. Biblioteken börjar komma till insikt om att det i arbetet med ungdomar är viktigt att närma sig ungdomarnas livsvärld och kultur för att kunna väcka deras intresse och tillgodose deras behov. Vi upplever att det finns en tendens att arbeta för att komma bort från traditionell envägsförmedling där biblioteken istället arbetar för att göra ungdomar delaktiga och aktiva i verksamheten. Istället riktas bibliotekens intresse mot ungdomars intressen. Detta har tagit sig uttryck i arbete med ungdomsreferensgrupper för att utveckla biblioteksverksamheten, vilket gjorts på PUNKTmedis som är Stockholms Stadsbiblioteks satsning på ungdomar. Vi ser PUNKTmedis som en föregångare för hur bibliotek på ett nytt sätt arbetar för att göra biblioteket till en plats för unga. Vi vill undersöka hur det nya arbetssättet med att göra ungdomar delaktiga i utformningen av verksamheten kan fungera. I och med att biblioteken användaranpassas blir definitionen av biblioteken öppen för förhandling och bilden skapas alltmer i samspel med användarna. Då biblioteken ställs inför krav på förnyelse kan även bilden av biblioteken ändras.

1.1 Bibliotekets historia

För att introducera vårt ämne ger vi en historisk bakgrund av ungdomsverksamheten på medborgarplatsens bibliotek i Stockholm, sedermera PUNKTmedis. Medborgarplatsens bibliotek har en historia av innovativt arbete med barn och unga. Detta arbete kan härledas till Elsa Olenius som var föreståndare för biblioteket på 50-talet. (Lindvåg 1988, s. 38, Stockholms Stadsbiblioteks skriftserie, 1988 s. 14) Under sin livstid verkade Elsa Olenius för att stärka barnkulturens roll i Sverige. (Stockholms Stadsbiblioteks skriftserie, 1988 s. 14-15) Här följer en presentation av Elsa Olenius arbete som bakgrund till utvecklingen av PUNKTmedis verksamhet.

Anita Lindvåg (1988) beskriver i sin doktorsavhandling Elsa Olenius betydande insats för barnbiblioteksverksamheten och barnteaterverksamhetens utveckling (s. 15). Elsa Olenius kan sägas vara en pionjär på många sätt, delvis för att hon var en av de första att använda sig av utåtriktat arbete (Ibid., s. 36). Genom sina arbetsmetoder (sagostunder och dramatiseringar) syftade hon till att nå ut till ovana biblioteksanvändare (Ibid., s. 27). De metoder hon använde sig av var unika och moderna för sin tid (Ibid., s. 36-38). Dessa metoder byggde på en modern syn på barn som Olenius införde i biblioteksvärlden, vilken satte barnet i centrum (Ibid., s. 28). Detta medförde en förändrad attityd till barn på bibliotek som står i kontrast till den traditionella regeln om tystnad på biblioteket. Olenius gjorde barnen delaktiga i verksamheten genom att låta dem aktivt vara med och skapa. De fick sätta upp teaterpjäser och sketcher på biblioteket, till vilka material hämtades ur beståndet. Verksamheten inriktades på att ge barnen upplevelser. (Ibid., s. 36, 38)

Den teaterverksamhet Elsa Olenius bedrev var öppen för barn mellan 7-16 år (Lindvåg 1988, s.39). Olenius ville inte att biblioteket enbart skulle vara en plats för kunskapsinhämtning utan även en plats som kan bidra till fantasi och kreativt skapande. Ett sätt var barnteatern vilket hon menade förmedlade en lustkänsla för biblioteket. Tyngden på arbetet med barnteatern

lades på barnens aktiva skapande och den kreativa processen, fokus låg på barnen själva och deras utveckling (Ibid., s. 85). Genom att låta barnen aktivt arbeta med teater och litteratur hoppades hon väcka ett kulturintresse hos dem (Ibid., s. 77). Det framgår tydligt genom Olenius arbete att hon ansåg att bibliotekets viktigaste uppdrag var som folkbildare (Ibid., s.73). Ett exempel är de bokklubbar hon startade på Medborgarplatsens bibliotek. Detta arbetssätt kan liknas vid studiecirkelnas, här fick ungdomar öva sig i demokratisk diskussionsteknik och lära sig att göra inlägg i ett åsiktsutbyte kring den bok de alla läst under veckan. En av tankarna bakom bokklubbarna var att utveckla relationer mellan ungdomarna själva. (Ibid., s.79)

”Vad vill de unga ha?” är en rapport om ungas önskemål gällande uppbyggnaden av PUNKTmedis. Då ungdomar är en prioriterad målgrupp på biblioteket beslöt kommunfullmäktige 2002 att ett ungdomsbibliotek skulle öppnas på Medborgarplatsens bibliotek. Det beslutades att där ska finnas en avskiljbar avdelning för ungdomar mellan 13-19 år och att ungdomarna själva skulle vara med och besluta om uppbyggnaden och verksamheten. Projektledare för ungdomsbiblioteket var Yvonne Pettersson. (Pettersson & Schaffer 2007, s. 54) Det framkom i undersökningen, som genomfördes med hjälp av fokusgruppintervjuer och djupintervjuer, att ungdomarna i första hand ville att biblioteket skulle vara en mötesplats. Där de ska kunna träffa sina kompisar, fika och bara vara. I andra hand ville de att biblioteket skulle vara ett ställe där de kunde få utlopp för sin kreativitet och ta del av andras genom litteratur och musik. I tredje hand skulle det vara ett studiebibliotek. Viktigt var även att biblioteket skulle vara en levande plats där man ska kunna ta del av olika aktiviteter. Ungdomarna tycker att det är viktigt att de själva får vara med och skapa det bibliotek de vill ha. Viktigt är även att ungdomarna som kommer till biblioteket ska känna sig välkomna samt att biblioteket ska vara mysigt, de ska kunna känna att det är deras plats. (Ibid., s. 60) För att arbetet med att ta reda på ungdomarnas önskemål och behov skulle få en viss kontinuitet skapades en referensgrupp bestående av fyra killar och fyra tjejer mellan 13-18 år som både var vana och ovana biblioteksbesökare. Dessa ungdomar hade antingen varit med i de fokusgruppintervjuer eller djupintervjuer som hade gjorts tidigare. Under den mest intensiva fasen i planeringen träffades gruppen och intervjuaren en gång i veckan för att diskutera vad som skulle finnas på ungdomsbiblioteket. Ungdomarna har fått vara med och påverka alltifrån bestånd, programverksamhet till datoranvändning. De har även kunnat påverka interiören då de fått träffa arkitekten och haft möjlighet att kommentera exempelvis ritningar och materialprov. (Ibid., s. 60)

1.2 Riktlinjer för biblioteks arbete med ungdomar

För att redogöra för aktuella synsätt på ungdomsverksamhet återges nedan riktlinjer för arbetet med ungdomar på bibliotek. I bibliotekslagens paragraf 9 identifieras barn och ungdomar som en målgrupp biblioteket ska prioritera. Tonvikten läggs särskilt på läs- och språkutveckling (SFS 1996:1596).

Folk- och skolbiblioteken skall ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar genom att erbjuda böcker, informationsteknik och andra medier anpassade till deras behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning. (SFS 1996:1596)

I På barn och ungas villkor –svensk biblioteksförnings rekommendationer för folkbiblioteksverksamhet för barn och ungdomar vidgas perspektivet något, utöver språkutveckling och läsfrämjande betonas barns och ungdomars eget skapande samt betydelsen av bibliotek som mötesplats. Dessa rekommendationer presenteras i *Hissa segel och bygga vindskydd - projektet som blev en process* (2005). Utgångspunkten är att

biblioteket ska byta fokus från organisationsperspektiv till ett barn- och ungdomsperspektiv. Barns och ungdomars egna behov ska vara vägledande för verksamheten och de ska erbjudas möjligheter att uttrycka sig i biblioteket (Ibid., s. 154-155). I rekommendationerna framhävs vikten av att stödja den enskilde, en inriktning som främjar fritidsanvändning. Riktlinjerna avser att uttrycka ett medvetet skifte från biblioteks- och organisationsperspektiv till ett barn- och ungdomsperspektiv och ska förverkligas genom att användarna bjuds in till samarbete för utformandet av utbudet och verksamhet för läsning, kulturella upplevelser och eget ”kunskapande”. (Ibid., s. 19) Metoder för att förverkliga detta är bland annat att arbeta med biblioteksråd bestående av barn och unga (Ibid., s. 92).

I skriften *Bibliotek i rörelse- en strategisk plan för Stockholm stadsbibliotek 2006-2010*, presenteras riktlinjer för hur arbetet inom Stockholms stadsbibliotek ska utvecklas under perioden. Den strategiska planen är formulerad i tre delar: att utveckla biblioteket enligt den enskildas behov, att fokusera på individens lust att lära och att förbättra samarbetet mellan biblioteken och andra aktörer i staden. Riktlinjerna bottnar i antagandet om att förändringar i samhället innebär att individens förutsättningar och behov förändras, vilka biblioteken måste möta. För att kunna följa med i förändringstakten krävs att de lyssnar på användarna. Gällande ungdomar ska detta förverkligas genom metoder som främjar barns och ungdomars inflytande inom områdena litteratur, läsande och skrivande. Biblioteken ska erbjuda en läromiljö som inspirerar till individers lärande enligt följande: bjuda in skolor till kulturverksamhet och lässtimulerande aktiviteter, erbjuda barn och unga rum för fritid med fokus på läsning, skrivande och eget skapande. (Bibliotek i rörelse, 2005)

Sammanfattningsvis ska bibliotekens verksamhet för ungdomar idag enligt de riktlinjer som anförts ovan, syfta till att främja ungdomars personliga utveckling och möjlighet till att fritt kunna uttrycka sig på egna villkor. Läsande och språkutveckling betonas särskilt som området för bibliotekens uppgift gentemot ungdomar. Bibliotekens arbetsmetoder för att nå ungdomar idag innebär att anpassa verksamheten efter ungdomars behov. Arbetsmetoderna syftar till att göra ungdomar aktiva och delaktiga i verksamhetens utveckling. Detta kräver en förändrad kompetens av personalen. Arbetsmetoderna är utformade enligt en syn på bibliotekens relation till ungdomar som utgår från att deras behov ska vara vägledande för verksamheten.

1.3 Förförståelse

Under vår utbildning vid Bibliotekshögskolan i Borås har vi genom kursen *Interaktion användare informationssystem* funderat kring motsättningen mellan efterfrågan och folkbildning i bibliotekens arbete. Detta ser vi även som en konflikt i folkbibliotekens prioriteringar i sitt arbete mellan att användaranpassa verksamheten och ansvaret att erbjuda ett kvalitetsgranskat utbud. Användaranpassning ser vi som en form av marknadsanpassning av folkbiblioteken och denna tendens ser vi som en ny inriktning för biblioteken. Vi upplever att det finns en problematik i att marknadsanpassa folkbibliotek på grund av att den kvalitetsgranskande uppgiften kan komma i skymundan. En marknadsanpassning kan innebära en starkare profilering av biblioteket för att tilltala en viss användargrupp, vilket kan leda till att biblioteken skiljer sig mer och mer från varandra. Vid läsning av magisteruppsatsen *Identitet: sökes* (Axelsson & Hallendahl 2005), som behandlar PUNKTmedis, fick vi uppfattningen att ungdomsprofilering kan ändra bilden av vad ett bibliotek är. Således är vår förförståelse att arbetssätten och användaranpassning på PUNKTmedis ändrar bilden av vad bibliotek kan vara med inriktning på marknadsorienterade metoder, där kundens önskemål sätts i fokus.

1.4 Bakgrund

Intresset för ungdomsverksamhet på bibliotek väcktes hos oss i samband med att vi skrev B-uppsats om barnbiblioteksverksamhet och insåg att ungdomar var en bortglömd grupp som lätt hamnar i kläm mellan barn- och vuxenavdelningar. Fokus i vår magisteruppsats är biblioteket PUNKTmedis som arbetat med att ungdomsanpassa en avdelning på biblioteket och hur detta påverkar personals och ungdomars uppfattning av biblioteket. Eftersom biblioteket strävar efter att göra ungdomar delaktiga i verksamheten tänker vi oss att kommunikation med användarna spelar en stor roll för hur biblioteket PUNKTmedis uppfattas. Detta ska vi undersöka genom att genomföra fyra fokusgruppintervjuer för att titta på hur kommunikationen mellan ungdomar och bibliotekarier ser ut.

Vi anser att ämnet har relevans för BoI då användaranpassning är aktuell inom biblioteksverksamhet idag. Detta kan beskrivas som att bibliotek idag har behov av/ställs inför krav att motivera sin verksamhet genom att profilera sig mot vissa målgrupper. I den litteratur vi tagit del av som behandlar bibliotekens relation till ungdomar, exempelvis Hedemark och Hedmans magisteruppsats (2002), beskrivs denna ofta som problematisk. Problemen kan beskrivas som kommunikationsproblem: biblioteken har svårt att förstå ungdomar och ungdomar upplever att biblioteket inte har något att erbjuda dem och att de inte blir hörda på biblioteket. Problemet kan bero på att de inte har samma bild av vad bibliotek är. Behovet av förbättrad kommunikation med ungdomar för att uppnå en gemensam bild har fått växande uppmärksamhet. Detta framkommer i rapporten *Hissa segel och bygga vindskydd*. (2005, s. 142) Det är arbetsmetoder för att nå en lösning på detta kommunikationsproblem som fångat vårt intresse och hur dessa konkretiserats på ungdomsbiblioteket PUNKTmedis. Vi intresserar oss för om ökad kommunikation och dialog med användare medför att bibliotek, ungdomar och bibliotekspersonal tillskrivs förändrade identiteter och om bibliotek får en ny innebörd.

1.5 Problembeskrivning

Den förändring PUNKTmedis genomgått kan liknas med en marknadsanpassning, som i detta fall innebär att biblioteket anpassat sin verksamhet efter den privata sektorns sätt att bemöta sina kunder. Detta har lett till ett förändrat arbetssätt på biblioteket som innebär ett ökat samarbete mellan bibliotek och ungdomar med syftet att fokusera på deras kultur och intressen. Det innebär att biblioteket arbetar med kommunikation med ungdomar för att göra dem mer delaktiga i verksamheten. Vi vill undersöka om detta sätt att arbeta på kan förändra bilden av biblioteket PUNKTmedis som institution. Vi ser det nya arbetssättet som ett uttryck för ett förändrat pedagogiskt förhållningssätt som står i kontrast till bibliotekets traditionella tillhörighet i en fostranstradition som förmyndare och förmedlare av den goda litteraturen. Eftersom biblioteket är en etablerad institution i samhället och i människors medvetande kan äldre föreställningar hänga kvar och färga det nya arbetssättet och inverka på kommunikationen mellan ungdomar och personal. Kan bilden av PUNKTmedis sägas växa fram i samspel mellan personalens och ungdomars föreställningar om bibliotekets identitet och de konkreta erfarenheter de gör i bibliotekets vardagliga praktik?

1.6 Syfte och frågeställning

Mot bakgrund av Stockholms stadsbiblioteks ambition att utveckla nya arbetssätt i ungdomsverksamheten vid Medborgarplatsens bibliotek, är avsikten att studera hur de nya arbetssätten implementerats i den dagliga verksamheten. Syftet med studien är att undersöka hur ungdomar och bibliotekspersonal uppfattar och beskriver ungdomsverksamheten vid

PUNKTmedis. Vi vill undersöka om dessa synsätt kan medföra ett nytt sätt att uppfatta och beskriva biblioteksverksamheten. Vi utgår från kommunikationen mellan bibliotekarier och ungdomar för att se hur uppfattningar om arbetssätt och synsätt växer fram. Detta ska vi belysa genom följande övergripande frågeställning:

Hur skapas bilden av PUNKTmedis och dess verksamhet hos personal och ungdomar och kan nya arbetssätt sägas ha gett upphov till ett nytt synsätt på biblioteket?

För att belysa den övergripande frågeställningen har följande underfrågor formulerats:

- 1) Hur beskrivs arbetssätt och interaktion av ungdomar och personal?
- 2) Vilket eller vilka synsätt på biblioteket som institution framkommer i kommunikationen mellan ungdomar och personal?

1.7 Avgränsningar

För att kunna återge en så nyanserad framställning som möjligt kommer tonvikt att läggas vid jämförelser baserat på likheter och skillnader i kommunikations- och interaktionsprocessen mellan användare och personal. Kommunikationen finns på flera nivåer, dels som ett arbetssätt, dels kan det ses som ett övergripande synsätt på hur målgruppens behov kan mötas. Med ökad fokus på kommunikation som arbetssätt kan bilden av PUNKTmedis förändras. Detta arbetssätt kan medföra att föreställningen av PUNKTmedis som bibliotek förändras. I kommunikationen mellan personal och ungdomar kan PUNKTmedis identitet förändras.

1.8 Begreppsdefinitioner

Ungdomar: avser personer i åldern 13-19 efter den åldersgrupp som PUNKTmedis riktar sig till.

Kommunikation: avser den meningsskapande process mellan människor där gemensamma eller motsatta föreställningar uppkommer.

Institution: beskrivs som ”samhällelig inrättning för viss typ av tjänster eller uppdrag vanligen om avgränsad del av större organisation eller system, som förfogar över egna lokaler. [...] Det kan även syfta på en traditionell, etablerad inrättning eller sedvänja inom större grupp ofta inom ett samhälle. Inom samhällsvetenskapen är det även en ”benämning på de normer och regler som strukturerar mänskligt handlande till bestående eller återkommande beteendemönster. Institution är alltså närmast liktydigt med etablerad konvention. [...] Tillsammans bildar institutioner inom en viss samhällssfär ett *institutionellt system*, dvs. en relativt avgränsad enhet av ömsesidigt beroende, samverkande delar.”(NE)

Identitet: I Nationalencyklopedien beskrivs att identitet inom företagsekonomi är ”det den totala mängden av ett företags utmärkande egenskaper”, exempel på egenskaper är samhällsansvar, service, logotyp, byggnaders utseende samt personalens uppträdande. ”Ett företag har en stark identitet om alla egenskaperna har någon form av samstämmighet [...] Vidare står att [...] identitet är de signaler som företaget medvetet eller omedvetet skickar ut till personal och utomstående genom att ha alla dessa egenskaper.” (NE)

2 Tidigare forskning och annan litteratur

I detta kapitel lyfter vi fram forskning och litteratur som behandlar bibliotekens relation till ungdomar ur olika perspektiv, för att belysa bibliotekens arbetssätt samt bibliotek och ungdomars synsätt på verksamheten. Vi tar även upp forskning och litteratur kring ungdomars livsvillkor. Ur detta vill vi lyfta fram begrepp och aspekter som vi anser relevanta för uppsatsens syfte: att undersöka hur ungdomar och bibliotekspersonal uppfattar och beskriver ungdomsverksamheten vid PUNKTmedis. Vi lyfter fram bibliotekens förändrade relation till och nya synsätt på ungdomar och ungdomsverksamhet.

2.1 Ungdomar och institutioner

För att kunna ungdomsanpassa verksamheten krävs en förståelse för ungdomars behov och hur de ska tillgodoses. Vi vill lyfta fram texter om ungdomar och deras livssituation för att kunna diskutera vilka synsätt som påverkat PUNKTmedis ungdomsanpassning.

Ett sätt att förstå ungdomar är genom den tyske ungdomskulturforskaren Thomas Ziehes begrepp kulturell friställning. I *Kulturanalyser: Ungdom, utbildning och modernitet* (1993) beskrivs detta som ett tillstånd där traditionella livsmönster, normer och värderingar sätts ur spel genom att de ifrågasätts av såväl vetenskaplig utveckling, som att människor idag har större möjligheter att förflytta sin samhällsliga position. Dessa förändringar har konsekvensen för individerna i samhället på det sätt att de ges större frihet att skapa och utforma sin identitet. (1993, s. 67) Identitetsarbetet har stor betydelse i ungas liv eftersom det innebär ett sätt att hantera den föränderliga omvärlden på (Ibid., s. 44). Identitetsutformningen sker i stor utsträckning på privatlivets och fritidslivets arena. Den får bränsle och bedöms utifrån bilder från massmedia och kulturindustri och unga måste förhålla sig till en mängd livsstilar som presenteras för dem. (Ibid., s. 36) Detta innebär en möjlighet för ungdomar till självförverkligande men de stora antal valmöjligheterna kan även skapa ångest hos individen. Ziehe menar att det är svårt för ungdomar att skapa en genuin identitet utifrån dessa livsstilar, eftersom dessa i och med att de kommersialiseras ryckts loss från sitt sammanhang och blir innehållslösa. Detta skapar ett behov hos ungdomar att känna sig berörda och de söker sig till miljöer och situationer som upplevs som betydelsefulla för dem. Önskan att bli berörd inverkar på hur ungdomar uppfattar och värderar föremål och företeelser i sin omvärld. Ett vägande kriterium är att dessa ska kunna användas i jagstärkande syften och utgöra underlag för gemenskap som närhetsskapande symboler. Kompisgruppen är viktig för ungdomar att hantera kravet på att utforma sin identitet genom. (Ibid. s. 43) Detta kan påverka hur ungdomar använder och värderar bibliotek, vilket är något som biblioteket behöver ta hänsyn till om de vill attrahera denna grupp. Biblioteket kan få en ny identitet som en plats där ungdomar kan utforma sin identitet, möta andra ungdomar för att tillsammans skapa en identitet och bekräfta varandra. Då ungdomars identitetsarbete främst sker i fritidslivet kan bibliotekens arbetssätt med fördel inriktas på fritidsaspekter. Som alternativ till masskulturen kan biblioteket utgöra en plats som erbjuder medel för unga att utveckla sin identitet på. Samtidigt kan det finnas en möjlighet i att ta tillvara populärkulturella uttryck för att attrahera målgruppen. Bibliotekens arbetsmetoder kan utvecklas för att fylla masskulturens tomma symboler med innebörd. Ziehe kan kritiseras för att inte förankra sina resonemang och sin argumentation genom empiriska undersökningar som stöd, hans texter kan istället ses som underlag för diskussion och utveckling av idéer kring hur arbetet med ungdomar kan förbättras till exempel inom skola och bibliotek.

Ove Sernhede, docent vid institutionen för kultur, estetik och media vid Göteborgs universitet och författare till essäsamlingen *Ungdomskulturen och det Andra*, menar att det finns ett samband mellan dagens samhällsförhållanden och ungdomars kulturella aktivitet. I det senmoderna samhället är det inte givet vad man ska arbeta med, när tidigare vedertagna, kollektiva tolkningsmönster och värden ifrågasätts. Ungdomar har inte hunnit skaffa sig stabila strukturer och rutiner i det sociala livet och även det inre livet kännetecknas av öppenhet och osäkerhet. Detta leder till en hög känslighet och sårbarhet hos individen. Möjligheten att hantera sin livssituation via kulturella uttryck verkar lockande för många. (Sernhede 1996, s. 131) I likhet med Ziehe skriver Sernhede i essäform, vilket är en relativt fri form som är diskuterande och argumenterande. Dessa essäer bygger dock på Sernhedes akademiska avhandling *Modernitet adolescens och kulturella uttryck* och kan sägas ha en djupare teoretisk förankring än Ziehes texter. Sernhede sätter i sin forskning ungdomskultur i relation till samhälls- och kulturella förändringsprocesser. Sernhede tillhör det samhällsvetenskapliga fältet men lånar teorier och metoder från det humanistiska forskningsfältet. Essäerna har en modernitetsteoretisk ram och visar på relationer mellan ungdom, modernitet och kultur.

Sernhede hämtar begrepp från Ziehe i sin analys av ungdomskulturen och framhåller att ungdomar i dag i större utsträckning använder sig av estetisk praxis i sitt adolescensarbete. Detta menar han har sitt ursprung i det senmoderna samhällets kulturella friställning som medfört att identiteter blivit öppna och osäkra. Den egna kreativiteten har blivit ett sätt att hantera detta genom. Det egna skapandet gör det möjligt att lära känna sig själv och bygga upp sin identitet. (1996, s. 186) I essän "Ungdomskultur och socialpedagogik" diskuterar Sernhede socialpedagogiska strategier i ungdomsarbetet i relation till ungas egen kulturella praxis. Vi ser detta som en aktuell diskussion om arbete med unga som även kan röra ungdomar i anslutning till bibliotek. Det vi vill lyfta fram särskilt är diskussionen om att undvika att ungdomar ses som passiva mottagare och istället som aktiva medskapare. Ett arbetssätt biblioteket använder som kan ses som exempel på detta är arbetet med ungdomsreferensgrupper där ungdomar görs aktiva.

Sernhede menar att det är viktigt att erbjuda ett alternativ till "kommersialismens negativa verkningar" och lyfta fram det egna skapandet som en frigörande process (1996, s. 208). Sernhede förespråkar en ny pedagogik som präglas av frihet och demokrati, som inte innebär en överföring eller förmedling av kunskap utan som en produktion av kunskap och identitet. Detta kan liknas vid det sätt som biblioteket arbetar på idag, där en vilja finns att röra sig bort från att biblioteken definierar ungdomars behov och istället lyfta fram kommunikationen mellan användare och personal. Denna pedagogik innebär en möjlighet att kritiskt granska hur institutioner arbetar i syfte att frånga samhällets- och den dominerande kulturens maktutövning och kontroll i skola och på fritidsgårdar. Ett ökat inflytande från ungdomarna efterfrågas. (Giroux, se Sernhede 1996, s. 210)

Sernhede menar att det är viktigt att ta hänsyn till ungdomars eget skapande i olika verksamheter samt att det är viktigt att i arbetet med unga ta sin utgångspunkt i ungdomarnas egen kultur (1996, s. 204). Vi anser att detta kan appliceras på biblioteksverksamhet, som till viss del innebär pedagogisk verksamhet. PUNKTmedis arbetar aktivt mot att ungdomar själva ska vara medskapare av sitt ungdomsbibliotek och de verksamheter som ska finnas där. Biblioteket har i uppbyggnaden arbetat med referensgrupper där ungdomar aktivt varit med och utformat biblioteket.

Vi uppmärksammar förhållandet mellan bibliotekets nya arbetssätt och förändrade synsätt på bibliotek genom de föreställningar och uppfattningar om PUNKTmedis som kommer till uttryck i kommunikation och interaktion mellan bibliotekspersonal och användargruppen ungdomar. Konstantin Economou (1994) har i sin avhandling inom kommunikationsstudier vid Linköpings universitet, *Making music work. Culturing youth in an institutional setting*, undersökt hur organisationen av verksamheten på en ungdomsgård konstrueras och blir meningsfull i samspelet mellan personal och ungdomar. Economou har studerat fritidsgården under två år genom deltagandeobservationer och intervjuer med personal och ungdomar. (Ibid., s. 3, 17-18)

Economou anlägger ett mikrokulturperspektiv på studiet av ungdomsgården. Detta teoretiska perspektiv definierar kultur som den gemensamma mening som uppstår mellan individer som delar erfarenheter inom en specifik del av den övergripande kulturen. Personal och ungdomar definieras som aktiva deltagare i mikrokulturen som tillsammans producerar gemensamma betydelser av ungdomsgårdens praktik. (1994, s. 9-11) Något som är intressant för vår fokus är hur synsätt på vad som är meningsfull fritidsverksamhet för ungdomar förhandlas i interaktionen och omsätts till arbetssätt. I resultatet framkommer skillnader mellan hur personal och ungdomar uppfattar begreppet fritid. Personalens pedagogiska perspektiv medför att de förväntar sig att ungdomarna ska anpassas efter verksamheten. Ungdomarna upplever att personalen kontrollerar deras fritid. Mellan dessa skilda perspektiv förhandlas betydelser av händelser på gården. De olika synsätten leder till att de två grupperna betraktar varandra med misstro och verksamheten struktureras kring sätt att lösa konflikter mellan grupperna. (Ibid., s. 119) Economou ser ungdomsgården som en social miljö och visar att den gemensamma meningen är förankrad i relationerna mellan inblandade individer. Denna definition av en institution som arbetar med ungdomar anser vi vara ett givande sätt för att lyfta fram meningsprocessen mellan personal och ungdomar på PUNKTmedis.

2.2 Ungdomar och bibliotek

Ungdomars delaktighet och inflytande i biblioteksverksamheten utgör ett nyckelbegrepp för att beskriva hur bibliotekens arbetsmetoder gentemot denna användargrupp har förändrats. Här följer texter som rör arbetsmetoder, vi lyfter fram metoder och begrepp som kan beskriva den nya relationen mellan ungdomar och bibliotek där ungdomars delaktighet betonas.

2.2.1 Biblioteksarbete med ungdomar

Folk- och skolbibliotekens behov av att förändra sin identitet och relation till ungdomar diskuteras av Patric Jones och Joel Shoemaker, verksamma inom det amerikanska folkbiblioteksområdet, i *Do it right! Best practices for serving young adults in school and public libraries* (2001). Boken kan ses som en idébok för biblioteksarbete med ungdomar där författarna rekommenderar att folk- och skolbibliotek tar lärdom från marknadens sätt att knyta kunder till sig. Författarna vänder sig mot den negativa definitionen av ungdomar som är förekommande i biblioteksvärlden och menar att bibliotekets överlevnad hänger på att kunna locka till sig tonåringar genom att erbjuda dem det de vill ha och behöver. Biblioteket ses som beroende av ungdomarnas stöd för sin fortsatta existens och författarna pekar på betydelsen av att biblioteket ändrar attityden mot dem och ser dem som kunder vars önskemål och behov är vägledande för verksamheten (2001, s. 3, 103). Författarna anser att folk- och skolbibliotek bör organisera sin verksamhet enligt serviceområdets principer (Ibid., s. 16, 30, 54). Fokus riktas mot kundens behov före bibliotekets samlingar och bibliotekarierna beskrivs som förändringsagenter som ska utveckla metoder för att hålla verksamheten öppen och

flexibel för att ta in nya medier (Ibid., s. 98). Den främsta metoden i detta arbete är att ta reda på vad tonåringarna vill ha och behöver och organisera resurserna för att motsvara det (Ibid., s. 110). Tidskrifter är ett medium som har betydelse för unga och fyller deras behov av att hålla sig uppdaterade inom sina intresseområden (Ibid., s. 130). Bibliotekariers främsta arbetsuppgifter är att genom interaktionen med ungdomar göra bibliotekets resurser meningsfulla. (Ibid., s. 54, 116) Texten används som underlag för diskussion om uppfattningen att biblioteksarbetet bör anpassas till marknadens sätt att förhålla sig till sina kunder. Vi anser att texten är något vinklad och okritisk till att applicera metoder från servicefältet, men den visar på ett aktuellt synsätt på biblioteksarbete med ungdomar.

I *Barnspåret – Idébok för bibliotek* (1994) beskriver verksamma inom biblioteksområdet riktlinjer och arbetsmetoder för barn- och ungdomsverksamhet på bibliotek. Biblioteket tillskrivs en viktig roll i ungdomars identitetsskapande. Genom ett antal lyckade exempel på ungdomssatsningar på bibliotek som boken tar upp kan slutsatsen dras att något som fungerar för att få ungdomar att komma till biblioteken, är när de känner sig delaktiga och när biblioteket satsar på att skapa en miljö som ungdomar trivs i. (1994, s. 122-123, 132) I undersökningarna som boken tar upp framkom att många av ungdomar upplevde att de hade svårt att komma till tals på biblioteken (Ibid., s. 123-124). Kerstin Rydsjö, skriver i sitt bidrag i *Barnspåret* att det ungdomar prioriterar på bibliotek är: ”ett eget rum, en egen, personlig bibliotekarie som hjälper till med litteraturvalet” samt att kunna påverka (Ibid., s. 126). Ungdomsåren beskrivs som ett ifrågasättande av den egna existensen och livet i stort, vilket hanteras med hjälp av populärkulturen genom t.ex. musik. Marknadskrafterna erbjuder en uppsjö av roller och stilar som ungdomar kan ta till sig, prova och förkasta. Men bildningskulturen har också något att tillföra som kan hjälpa unga människor i sitt sökande efter en egen identitet. Att det skulle finnas en motsättning mellan dessa två kulturer är en konstruktion skriver Rydsjö, som menar att ungdomar tar till sig ifrån båda kulturen. (Ibid., s. 126) Vi anser det relevant att lyfta fram att biblioteken i arbetet med ungdomar kan förena marknadstänkande med bibliotekets traditionella roll som folkbildare för att tillgodose ungdomars behov. Denna tanke i biblioteksverksamheten kan påverka bilden av bibliotek hos personal och ungdomar.

I Magisteruppsatsen *Vad sägs om användare?* (Åse Hedemark & Jenny Hedman 2002) undersöks tre biblioteks- och informationsvetenskapliga tidskrifters sätt att uttrycka sig kring bibliotekens användare. Detta undersöks genom diskursanalys för att urskilja vilka olika synsätt som framkommer på användarna genom sättet att beskriva dem. Författarna urskiljer fyra olika diskurser, vilka beskrivs som folkbildningsdiskursen, den pedagogiska diskursen, den informationsteknologiska diskursen och den marknadsekonomiska diskursen (2002, s. 37). Hedemark och Hedman lyfter fram att det finns ett glapp mellan retorik och praktik i de första tre diskurserna. Vid allmänna beskrivningar av ett fenomen framkommer ett synsätt som ofta är mycket positivt och politiskt korrekt. Rör det sig däremot om konkreta situationer med enskilda personer kan beskrivningarna istället bli mycket negativa. Ungdomar som användargrupp ses enligt utsagorna som mycket problematisk. Ord som störande, stökiga, för många, högljudda förekommer i beskrivningarna av den här gruppen. Det är främst gruppen killar som ses som ett problem. (Ibid., s. 26) Kategoriserande av ungdomar som störande påverkar personalens förväntningar och i förlängningen även bemötandet av denna grupp, anser författarna (Ibid., s. 50-51).

Författarna menar att det politiska klimatet i samhället påverkar biblioteksverksamheten. Ett exempel är att näringslivet påverkat verksamheten mycket på senare år. Här ses användarna som kunder vilket kan stå i konflikt med bibliotekets traditionella uppgift att tjäna en bred

massa. (2002, s. 5) I den marknadsekonomiska diskursen är terminologin hämtad från marknadsekonomin med ord som efterfrågan, vinstmaximering, kunden, optimering, effektivisering, projekt, affärsprojekt, leverantör (Ibid., s. 44). Utmärkande för den marknadsekonomiska diskursen är att biblioteksverksamheten anses vara i behov av utveckling. I denna diskurs märks en tilltro till användarna som kompetenta. Detta skiljer den från de andra diskurserna där författarna märkt en tendens att användarna anses vara i behov av utveckling (Ibid., s. 45) Det är främst det beskrivna glappet mellan teori och praktik som uppdagas i Hedemark och Hedmans uppsats som vi anser är intressant och kan anknyta till. Att näringslivet påverkat biblioteken på senare år anser vi tyda på en tendens att komma ifrån det dikotoma tänkandet kring att det måste finnas en motsättning mellan folkbildning och efterfrågan. Inriktningen på näringslivet, marknadstanken, har en beröringspunkt med hur PUNKTmedis har arbetat med att sätta ungdomarna i centrum.

I magisteruppsatsen *Skämtlekar och Elvis Presleyskivor- ett sätt att få kontakt med ungdomar* redogör författarna Magdalena Danielsson och Ulrika Degerth (2005) för hur inställningen till ungdomar och ungdomsverksamhet på bibliotek utvecklats i Sverige. Genom diskursanalys av artiklar i *Biblioteksbladet* visar författarna att det sedan mitten av 1900-talet skett en förskjutning i uppfattningen om vad som är bibliotekets uppgift gentemot ungdomar. (2005, s. 67) Synen på biblioteket som en plats för tyst läsande och förkovran har förändrats till att möta ungdomars fritidsintressen och behov av en plats för att umgås på (Ibid., s. 36). Det har skett en förändring från uppfattningen om att ungdomar ska anpassas enligt bibliotekets normer till att biblioteket måste anpassa sin verksamhet efter ungdomar. Det förändrade synsättet på bibliotekens uppgift gentemot ungdomar medför att olika arbetsmetoder prövats. Arbetsmetoder för att anpassa verksamheten och locka ungdomarna till biblioteket handlar om att gå utanför bibliotekets traditionella verksamhet och satsa på programverksamhet. En aktuell tanke är att ungdomar engageras i utformandet av biblioteksverksamheten. (Ibid., s. 56) Författarna noterar i sin avslutande diskussion att det verkar finnas ett glapp mellan teorier om hur biblioteken bäst bör arbeta för att anpassa sig efter ungdomar och praktiken ute på biblioteken (Ibid., s. 73). Det finns ett förändrat synsätt på bibliotek som vi anknyter till det arbete som utförts på PUNKTmedis. Vi anknyter även till problematiken glapp mellan teori och praktik i biblioteksarbete som nämns i denna och ovanstående magisteruppsats.

Niklas Hedquist och Hannah Leo (2007) undersöker i sin magisteruppsats *"Man ska kunna komma in vit i ansiktet utan att det är någon som gnäller på en- en studie av en Unga vuxna-avdelning* vilket syfte ett bibliotek har med sin Unga vuxna-avdelning samt om den har ett berättigande på biblioteket eller inte (s. 6). Författarna gör en fallstudie av avdelningen genom intervjuer med den ansvariga bibliotekarien och besökare på ungdomsavdelningen. Denna unga vuxna-avdelning har valt en ovanligt bred målgrupp som sträcker sig från åldern 16-35 år. Författarna använder Ove Sernhedes teorier om å ena sidan den förlängda ungdomstiden och den idealiserande bilden samhället har av ungdomen och å andra sidan samhällets syn på ungdomen som ett hot, samt Anderson och Skot-Hansens modell över folkbibliotekets funktioner (2007, s. 22-25). I sin analys av unga-vuxna avdelningens användningsområden utmärker det sig enligt författarna som ett kulturellt centrum i första hand och till viss del även som socialt centrum. Att avdelningen inte i första hand fungerar som informations- och utbildningscentrum kan bero på att man aktivt arbetar med att inte ha någon fostrande ton på avdelningen utan att ungdomarna ska kunna vara som de är. (Ibid., s. 60) Beröringspunkten till vår studie är Anderson och Skot-Hansens modell över vilka funktioner ett folkbibliotek kan ha. Vi undersöker om denna syn på biblioteket som kulturellt och socialt centrum blir konsekvensen av att bibliotek satsar på ungdomar.

Peter Linderson (2006) har i sin magisteruppsats *Frizon för ungdomar?* undersökt ett biblioteks val att i ordningsställa ett rum för ungdomar. Författaren vill tydliggöra bibliotekets syn på ungdomar samt hur ungdomar påverkas av satsningen på ungdomsrummet. (2006, s. 2) Undersökningen är en fallstudie och den metod författaren använt sig av är kvalitativa intervjuer med fyra ungdomar och två bibliotekarier samt en observation (Ibid., s. 23). Teoretiska utgångspunkter hämtas från Pierre Bourdieus teori om smak och symboliskt kapital och Mats Liedbergs teori om frizoner, ett begrepp som hämtats från byggnadsfunktionslära. Bourdieus begrepp distinktion används för att beskriva att ungdomars speciella smak i första hand är ett utslag av strävan att definiera sig själva i motsatsförhållande till vuxna. (Ibid., s. 18-20) Begreppet frizoner beskriver ungdomars behov av en egen plats som de själva kan bestämma över som en betydande del i deras identitetsskapande. Liedberg skiljer mellan frizoner och normzoner. Frizoner betecknar platser enbart kontrollerade av ungdomarna själva. Normzoner innebär att ungdomar tillåts ha egna aktiviteter men på vuxnas villkor. (Liedberg, se Linderson, s. 18-20) I sin slutsats kommer uppsatsförfattaren fram till att ungdomsrummet inte kan betraktas som en frizon på grund av vuxnas medbestämmande, i detta fall bibliotekarien. Det begränsade utrymmet som ungdomsrummet upptar utgör ett hinder för att det ska kunna fungera som en frizon eftersom det begränsar ungdomars möjligheter till egna aktiviteter. (Ibid., s. 50) Rummet har stor betydelse för PUNKTmedis verksamhet och begreppet normzon kan delvis appliceras på PUNKTmedis och har inverkan på ungdomars och bibliotekariers uppfattningar om verksamheten.

I Inger Hollström Flis (2001) magisteruppsats *Referensgrupper för ungdomar på folkbibliotek- en bra idé?* behandlas ungas inflytande på bibliotek genom referensgrupper. Syftet med uppsatsen är att ta reda på om bibliotekarier och ungdomar anser att referensgrupper kan stödja bibliotekets arbete i att möta ungdomars behov och intressen. Hollström Flis söker även reda ut om det finns en skillnad mellan hur bibliotekarier beskriver referensgrupper och hur unga vill att de ska fungera (2001, s. 9). Hollström Flis metod utgörs av en kvalitativ enkätundersökning med sex bibliotekarier, som arbetar eller arbetat med ungdomsreferensgrupper, och kvalitativa intervjuer med nio ungdomar (Ibid., s. 11-12). Både bibliotekarier och unga är positivt inställda till referensgruppsarbete som metod för att ge unga inflytande i biblioteket. Bibliotekarierna ser det som en bra metod för att få kunskap om ungdomarna i området och för att kunna anpassa bestånd och verksamhet efter det lokala behovet. En förutsättning som ungdomarna tar upp för att referensgruppsarbetet ska upplevas som meningsfullt för dem är att de vill ha verklig medbestämmanderätt och inte endast bli rådfrågade för att bibliotekarien i slutändan står för beslutet. Detta är en skillnad mellan hur referensgrupperna beskrivs av de intervjuade bibliotekarierna och ungdomarna. (Ibid., 75, 82-83) Det kan vara problematiskt att jämföra svaren från två olika insamlingsmetoder med varandra. Författaren har enbart gjort intervjuer med ungdomarna och inte med bibliotekarierna, vilka har svarat på frågor från en enkät. Dessa olika insamlingsmetoder leder till olika typer av svar. I en kvalitativ intervju finns en annan möjlighet för respondenten att utveckla sina svar och intervjuaren kan ställa följdfrågor och se till att inte frågan missuppfattas. Hollström Flis resultat är av intresse för oss eftersom PUNKTmedis har utformats tillsammans med referensgrupper och vi vill undersöka hur nya arbetsmetoder påverkar synen på verksamheten.

2.2.2 Ungdomars syn på bibliotek

I en studie av italienska tonåringars syn på bibliotek har Elena Corradini undersökt tonåringars erfarenheter av, förväntningar och perspektiv på biblioteksservice, vars resultat presenteras i artikeln ”Teenagers analyse their public library” i *New Library World* 2006.

Corradini är verksam bibliotekarie i Italien och har masterexamen i informationsstudier från universitetet i Newcastle och universitetet i Parma. Undersökningen utfördes i en mellanstor stad i Italien och tar sin utgångspunkt i tonåringars minskade användning av det lokala biblioteket på sin fritid (2006, s. 481-482). Den metod som används är fokusgruppintervjuer, utifrån vilka hon senare utvecklar en enkätundersökning (Ibid., s. 485). Ett antagande som Corradini hade då hon påbörjade undersökningen var att tonåringars attityd till bibliotek påverkas av en föreställning om bibliotek som ett tråkigt ställe med många förbud och med ett inaktuellt utbud som inte motsvarar deras intressen. I resultatet bekräftas denna föreställning. Tonåringarna uppfattar att bibliotekets främsta roll är traditionell bokutlåning. Resultatet visar att den biblioteksservice som de unga identifierade som viktig innefattade exempelvis att biblioteket ska vara en plats för möten, studier, tillgänglig och uppdaterad information, att delta i intressanta aktiviteter och för utvecklandet av egna intressen. Anledning till att tonåringar slutar använda bibliotek och väljer att söka upp andra ställen på sin fritid är att biblioteket kopplas samman med skolan. Samtidigt framkommer en önskan hos ungdomarna om att få hjälp av bibliotekarier i sin informationshantering i skolrelaterade uppgifter. Främst såg ungdomarna biblioteket som en potentiell plats för kulturell verksamhet och upplevelser och att biblioteket tydligare behöver marknadsföra sig som en kulturell plats där de fritt kan välja mellan material och tjänster, upptäcka nya saker och utveckla sina intressen. (Ibid., s. 490-494)

Corradini drar slutsatsen att en förutsättning för att utbudet och verksamheten som biblioteket erbjuder tonåringar ska bli användarorienterat krävs samarbete med tonåringarna. Detta innebär att organisationen av det tjänster som erbjuds tonåringar måste utformas med inriktning på användargruppens behov (2006., s. 495). Beröringspunkten till vår uppsats ligger i att dessa arbetsmetoder även används på PUNKTmedis och vi diskuterar om och hur bilden av biblioteket därigenom har förändrats. Corradinis förslag på arbetssätt kan ligga till grund för en diskussion om hur bibliotek utvecklas för att anpassa sig till ungdomar. Det vi lyfter fram är att relationen mellan bibliotekens användningsområden i anslutning till fritid och skola är problematisk och att biblioteket förväntas vara båda samtidigt.

Mot bakgrund av uppgifter om att barn när de kommer in i tonåren slutar besöka biblioteken ställer sig Stig Elofsson (2004) i sin rapport "Vad vill ungdomar ha på bibliotek?" just den frågan. När beslut fattas om att särskilda resurser bör satsas på kulturinstitutioner för ungdomar (i detta fall biblioteken) är det viktigt att kunna kombinera det ungdomar förväntar sig av biblioteket samtidigt som biblioteken bibehåller sin ursprungliga uppgift. (2004, s. 3) Denna problematik står i fokus i Elofssons undersökning och även i vår uppsats. Elofsson tar sin utgångspunkt i en tidigare genomförd enkätundersökning som gjordes i slutet av 1990-talet där ungdomar fått besvara ett antal påståenden kring sina fritidsvanor utifrån färdiga svarsalternativ. (Ibid., s. 3, 6) Det som framkommer i undersökning är att ungdomar högst prioriterar tillgång till böcker, och bibliotekens traditionella verksamhet. I undersökningen var biblioteket som social plats inte framträdande, vilket motstrider tidigare undersökningar där ungdomar velat ha en mysig biblioteksmiljö. (Ibid., s. 13-14) Det som är viktigast för ungdomar enligt undersökningen är att: låna böcker, lära, läsa, studera, få boktips. Därefter kommer tillgång till andra medier så som video, skivor, datorer. Efter detta kommer tidningar och tidskrifter. Lägst prioriterat är den utåtriktade verksamheten så som utställningar, författarträffar osv. (Ibid., s. 32) Detta kan bero på att ungdomarna inte känner till att sådan verksamhet finns på bibliotek eller att de har svarat så som de tror att de förväntas svara. Undersökningen har inte givit några konkreta tips på hur biblioteken kan få fler ungdomar till biblioteken. (Ibid., s. 35) Vi anser att anledningen till att Elofsson inte fått fram den information han sökte är beroende av val av frågor. Ungdomarna verkar ha svarat efter vad

det tror ska finnas på ett bibliotek och inte vad de skulle vilja ha. Rapporten har relevans för vårt ämne eftersom vi intresserar oss av vad ungdomar förväntar sig av och hur de ser på biblioteksverksamheten.

2.3 Studier av PUNKTmedis

PUNKTmedis har uppmärksammats som ett bibliotek som aktivt sökt skapa en specifik identitet. I detta avsnitt presenteras magisteruppsatser som skrivits om PUNKTmedis inom BoI samt en rapport som skrivits i den engelska folkbibliotekskontexten. Dessa undersöker förhållandet till målgruppen på olika sätt. Vi lyfter fram dessa då de ger perspektiv på hur PUNKTmedis kan undersökas.

Med syfte att hämta inspiration till arbetsmetoder för att göra ungdomar delaktiga i utformandet av ungdomsavdelningar och ungdomsverksamhet på engelska folkbibliotek har Ciara Eastell (2004), verksam bibliotekarie i England, gjort en jämförande studie av PUNKTmedis och ett ungdomsbibliotek i Singapore, VAT (Verging all teens) som båda har engagerat ungdomar vid planeringen och utformningen av verksamheten. Syftet är att undersöka på vilket sätt bibliotek kan vara offentliga platser som ungdomar har reellt inflytande över samt hur ungdomsanpassningen påverkat bibliotekens utformning och användning. Resultatet presenteras i rapporten *New library spaces for Young people in Singapore and Sweden: Transferable lessons for English public libraries*. Biblioteken har undersökts genom observationer och kvalitativa intervjuer. På VAT har verksamma ungdomar och personal intervjuats. På PUNKTmedis har intervjuer enbart gjorts med personal. (2004, s. 5-8) Vi har valt att särskilt belysa att bibliotekarierollen på båda biblioteken har ändrats i och med arbetet att möjliggöra ungdomars inflytande i biblioteksverksamheten. Det är en förskjutning av arbetsfokus, från att få ungdomar att läsa, till att skapa en miljö där de känner sig välkomna, vilket i förlängningen kan uppmuntra läsandet (Ibid., s. 34). Två olika arbetssätt för att låta ungdomar få inflytande i verksamheten urskiljs. VAT har en mer formell struktur för ungdomars inflytande i form av styrgrupper som möts regelbundet (Ibid., s. 29). Avdelningen sköts av ungdomsvolontärer och en ungdomsbibliotekarie som arbetar för att stödja dem (Ibid., s. 14). På PUNKTmedis får ungdomar inflytande på ett informellt sätt. Personalen arbetar för att skapa en miljö och stämning som främjar kontinuerlig dialog med ungdomar i den dagliga verksamheten. Främst på PUNKTmedis utvecklas bibliotekariernas roll i riktning mot mentorer som stödjer och uppmuntrar ungdomar i deras kulturskapande och formande av verksamheten. På PUNKTmedis beskrivs personalens inställning till organisationen av verksamheten som experimentell, då de är beredda att ta upp de förslag som ungdomarna kommer med och att förverkliga dem omgående, med kort varsel kan de upplåta plats för ungdomar som vill ställa ut sina fotografier eller konst. (Ibid., s. 29, 31) Rapporten uppmärksammar att folkbibliotekens arbete med ungdomar kan medföra att definitionen av bibliotekarierollen och biblioteken som institution ändras. Detta är något vi kommer att anknyta till då vi diskuterar hur ungdomars och personals uppfattningar av PUNKTmedis ser ut. Eastell har inte intervjuat ungdomar på PUNKTmedis, utan endast använt sig av observationer av ungdomar i biblioteksrummet. Det gör att ungdomars egen syn på hur PUNKTmedis har påverkats av att arbetsmetoder och verksamhet förändrats inte framkommer tillräckligt tydligt.

I magisteruppsatsen *Identitet: sökes ungdomsbiblioteket PUNKTmedis sett som en väg ut ur folkbibliotekens identitetskris* (2005) undersöker Karin Axelsson och Tina Hallendahl hur användare, bibliotekarier och politiker ser på PUNKTmedis identitet. Författarna har gjort en fallstudie av PUNKTmedis där de utfört kvalitativa intervjuer med representanter ur dessa tre

sfärer. (2005, s. 27-29) I sin analys utgår författarna från Andersson & Skot-Hansens modell för folkbibliotekets roller som kulturcentrum, kunskapscentrum, informationscentrum och socialt centrum. För att få svar på hur ett folkbiblioteks identitet växer fram tar Axelsson och Hallendahl upp hur de tre sfärerna ser på folkbibliotekens traditionella identitet, PUNKTmedis identitet och på PUNKTmedis framtida identitet. Gällande den traditionella identiteten ser författarna att bibliotekariers och politikernas uppfattningar vilar på folkbildningsideal där demokratiaspekten betonas starkt. De unga ser folkbibliotek i den traditionella bemärkelsen som något tråkigt och stelt. Den största skillnaden som identifieras mellan gruppernas uppfattningar av den traditionella identiteten är att bibliotekarier inte betonar socialt centrum, utan lägger mest vikt vid biblioteket som kunskapscentrum. (2005., s. 49) Gruppernas uppfattningar om PUNKTmedis identitet överensstämmer, bibliotekets sociala roll och ungdomars medskapande i verksamheten betonas (Ibid., s. 50). Hur profileringen som ungdomsbibliotek inverkar på personal och ungdomars uppfattning av PUNKTmedis som institution är något vi vill undersöka närmare. Uppsatsen kan kritiseras för att få ungdomar kommer till tals i studien. Endast två ungdomar, vilka är engagerade i referensgrupperna och biblioteksverksamheten, yttrar sig. Detta kan leda till en förenklad bild av hur ungdomar ser på biblioteket.

I uppsatsen *Hur marknadsför sig biblioteket PUNKTmedis? Lyckas biblioteket nå sin målgrupp?* (2007) undersöker Lisa Pettersson och Rikard Schaffer hur PUNKTmedis marknadsför sig för att nå ut till sin målgrupp. Uppsatsen är en fallstudie och författarna har valt att kombinera kvalitativ och kvantitativ metod genom att använda sig av både en kvalitativ intervju med bibliotekets marknadsansvarige och en enkätundersökning som besvarats av 250 ungdomar mellan 13-19 år som insamlingsmetod. (2007, s. 10) Författarna analyserar resultatet med hjälp av två marknadsföringsteorier; transaktionsteorin och relationsteorin. Den förstnämnda teorin är hämtad från detaljhandeln och har anpassats till biblioteksperspektivet. Den går ut på att kunden ska investera så lite som möjligt i tid och pengar samt att marknadsföra varumärket och ladda det med betydelse som kunden tycker är värd att skaffa varan för att få. Relationsteorin innebär att företaget (i detta fall biblioteket) ska upprätta bra relationer med sina användare för att de ska vilja komma tillbaka. Det innefattar även positiv ryktesspridning. Här fästs stor vikt vid kommunikationen mellan företag och kund. (Ibid, s. 9) I sin analys kommer de fram till att PUNKTmedis saknar en övergripande marknadsföringsplan vilket författarna ser som en brist. Det framkommer även i intervjun med den ansvariga att biblioteket till viss del misslyckats med att nå ut till så många som man hoppats. (Ibid., s. 40) Enligt författarna bör det tas i beaktande att biblioteket vid undersökningens utförande bara var ett och ett halvt år gammalt och att målet på sikt kan lyckas. Svårigheten ligger inte i att locka de som redan är användare till olika aktiviteter, utan i att nå ut till icke-användare. (Ibid., s. 50) PUNKTmedis har lyckats med att etablera goda relationer till sina befintliga användare. Författarna efterfrågar en mer strategisk marknadsföring eftersom biblioteket förlitat sig på ryktesspridning som ett sätt att nå ut till användarna, vilket inte lyckats tillräckligt bra. (Ibid., s. 46-48) Slutsatsen är att PUNKTmedis inte lyckats nå ut till målgruppen som en kultur- och fritidsinriktad mötesplats och att nå ut med att ungdomar kan påverka biblioteket (Ibid., s. 43). Enkät svar från ungdomar som befunnit sig på Medborgarplatsen har samlats in. Insamlingsmetoden att intervjua ungdomar som befinner sig i närheten kan ifrågasättas som grund för om biblioteket lyckats med sin marknadsföring eller inte. Vi har valt att fokusera på kommunikationen mellan bibliotekarier och ungdomar för att ta reda på om de har samma grundföreställning om PUNKTmedis varvid vår uppsats skiljer sig i fokus från ovan nämnda. Vi har valt att tala med användare som har konkreta upplevelser av biblioteket.

3 Teori

PUNKTmedis är ett bibliotek som anpassat sig efter och skapat en närmare relation till användarna. Det innebär att PUNKTmedis antagit ett användarperspektiv och inspirerats av marknads sätt att möta kundernas önskemål. Vi vill undersöka hur detta inverkar på den bild ungdomar och personal har av biblioteket och beskriva bilden av PUNKTmedis genom de synsätt och arbetsätt som är framträdande i hur personal och användare uppfattar verksamheten. Vi antar att bilden av PUNKTmedis skapas genom en process mellan övergripande idéer och konkreta arbetsätt som anpassats till det lokala sammanhanget. De teorier vi funnit relevanta för att belysa detta är: Nyinstitutionalismen och mikrokulturperspektivet. Teorierna används för att belysa hur PUNKTmedis identitet och särart växer fram. Genom nyinstitutionalismen kan framträdande synsätt på PUNKTmedis belysas som organisatoriska idéer vilka existerar i bibliotekets omgivning. Mikrokulturperspektivet utgör ett komplement till nyinstitutionalismen, eftersom fokus ligger på individernas beskrivningar av sina upplevelser av verksamheten. Andersson- och Skot-Hansens modell för bibliotekets lokala profil används som analysmodell för att kategorisera utsagorna från fokusgrupperna och beskriva vilka synsätt på biblioteket som framkommer. Klasson och Vestheims modeller för kommunikation med användare kan beskriva hur organisatoriska idéer omsätts i praktiken.

3.1 Nyinstitutionalism

Vi har anlagt ett organisationsteoretiskt perspektiv på hur bilden av PUNKTmedis skapas hos användare och personal. Vi upplever att det är en allmän organisatorisk trend i biblioteksvärlden att gå från systemperspektiv till användarperspektiv vilket kan ses som en övergång från folkbildningstanken till marknadstanken. Då verksamheten organiseras för att motsvara användares behov utformas nya arbetsätt. Dessa inverkar på hur PUNKTmedis uppfattas. För att undersöka hur bilden av PUNKTmedis skapas har vi funnit att begrepp från nyinstitutionalismen är användbara. Nyinstitutionalismen är en del inom organisationsteorin och har främst använts inom det företagsekonomiska fältet. Vår inspiration har hämtats från *Organisation och omvärld nyinstitutionell analys av människobehandlande organisationer* (2006). På senare tid har nyinstitutionell forskning vunnit landområde inom andra ämnesområden som inom socialt arbete och sociologi, där undersökningsobjekten varit organisationer inom den sociala sektorn. (2006, s. 36-37) Denna teori behöver inte begränsas till att enbart appliceras inom den sociala sektorn, utan kan även appliceras på kultursektorn, närmare bestämt på biblioteksområdet.

Inom nyinstitutionalismen betraktas organisationer som öppna system starkt påverkade av sin omgivning, vilket innebär att organisatoriska förändringar är beroende av socialt och kulturellt tryck från omgivningen. Förändringarna förklaras som sätt att legitimera verksamheten på i relation till omgivningen. (2006, s. 178) Vi antar att PUNKTmedis ungdomssatsning kan förklaras som en strävan efter att legitimera verksamheten genom att utveckla en starkare profil. Inom nyinstitutionalismen finns antagandet om att organisationers identitet påverkas av övergripande idéer som sprids i samhället. För att beskriva sambandet mellan generella idéer och lokala omorganiseringar riktas fokus mot den sociala kontext inom vilken organisationer formar sin identitet. (Ibid., s. 27-28) En organisations identitet är dubbelbottnad, det finns en strävan efter att vara unik och hävda sin särart och samtidigt anpassa sig efter generella normer och organisatoriska trender. Detta är en orsak till att organisationer inom samma fält skiljer sig åt. En organisatorisk idé kan anammas av olika organisationer men konkretiseras på olika sätt eftersom idéerna översätts för att anpassas till

den enskilda organisationen och dess lokala förhållanden. Uppfattningar och förväntningar från omgivningen, främst inom det egna organisatoriska fältet samt den egna identiteten, utgör förutsättningen för vilka idéer som framstår som möjligt att anamma. När idéerna flyttas mellan olika organisatoriska fält kopieras de inte, utan omtolkas. (Ibid., s. 30-31)

Varför en specifik idé anammas av en lokal aktör förklaras genom modeföljande. Något som i sin tur förklaras med hjälp av den organisatoriska identiteten, viljan att passa in och viljan att vara unik. Inom fältet finns vissa organisationer som agerar särskiljande respektive anpassande, vissa är trendsättare och andra är modeföljare. Lokala aktörers modeföljande förklarar varför många organisationer anammar en idé samtidigt. Varför inte alla organisationer anammar en viss idé när den är på modet förklaras med *svampmodellen*, vilken bygger på två antaganden, det första är att organisationer är kopplade till samma samhällsliga diskurs om aktuella organisatoriska idéer. Diskursen utvecklas kontinuerligt och följer modesvängningar. Det andra antagandet innebär att organisationer har reformcykler, med detta menas att efter att en organisation genomfört en förändring tar det en viss tid innan anammandet av en ny idé kan ske. Detta innebär att en idé som är på modet bara kan slå an hos en organisation som är mogen för en förändring. Således anammar olika organisationer olika idéer efter vad som är på modet och i förhållande till sin reformcykel. (2006, s. 32-33)

Anledningen till att en organisation genomför förändringar är en vilja att anpassa sig efter omgivningens krav. En sådan anpassning kan vara att försöka efterlikna marknadens sätt att fungera, för att på detta sätt försöka öka sin legitimitet gentemot lokalsamhället. Om exempelvis marknadsanpassning är en av de idéer i omgivningen som är på modet, anpassas just den idén till en verksamhet som är i rätt fas av sin reformcykel, som då försöker efterlikna den privata marknaden. Förändringen kan till viss del sägas vara en *tvingande isomorfism* eftersom förändringen är ett resultat av socialt och kulturellt tryck från omgivningen. Det innebär att organisationen tvingas anpassa sig till omgivningens institutionaliserade föreställning om vad som utgör en effektiv organisation. Sådana förändringar och anpassningar av verksamheten påverkar vidare det språk som används om verksamheten, sättet att tala om densamma. Organisationsförändringar medför generellt sätt ett förändrat sätt att tänka och tala om verksamheter hos de individer som berörs. Genom att anpassa verksamheten efter ett annat organisatoriskt fält förändras diskursen och i förlängningen således även människors sätt att tänka om och förhålla sig till verksamheten. (2006, s. 186-188) Språket tillskrivs en nyckelfunktion i institutionaliseringsprocessen (Ibid., s. 192).

Arbetet med PUNKTmedis kan på många sätt beskrivas som en anpassning till omgivningen med en omorganisering som resultat. Omorganiseringen avspeglar ett socialt och kulturellt tryck från omgivningen som för en organisation kan innebära en *tvingande isomorfism*, nämligen att PUNKTmedis omgivning indirekt ställer krav på institutionen. Det blir tvingande på så sätt att en anpassning till dessa sociala och kulturella yttre krav blir nödvändig för att stärka sin legitimitet och i förlängningen för att kunna överleva. Denna tendens i samhället kan sägas utgöra en *organisatorisk trend*, dvs. en syn på organisationer som tillfälligt är på modet. Det är även ett *institutionellt krav* genom att det finns en syn på hur en organisation bör fungera för att vara effektiv. Att PUNKTmedis tagit del av denna trend kan beskrivas som att institutionen var i rätt fas av sin *reformcykel* och mogen för att genomföra en förändring. Då tog de del av trenden att anpassa kommunala verksamheter efter privata företags kund- och marknadsföringsorienterade förhållningssätt till sin omgivning. Detta har biblioteken tagit fasta på generellt sätt just för att kunna överleva när kraven ökar och man måste kunna motivera sin verksamhet. Ett led i denna förändring har varit att biblioteken profilerat sig som en speciell typ av bibliotek. Vi frågar oss om PUNKTmedis idémässigt bytt

organisatoriskt fält och om detta inverkar på bilden av biblioteket. Det är ett bibliotek och således del av ett visst organisatoriskt fält inom kommunal verksamhet tillhörandes kulturförvaltningen därför har biblioteket i fysisk betydelse inte bytt fält utan tillhör fortfarande kommunen men har hämtat inspiration och idéer från ett annat fält, nämligen det företagsekonomiska fältet. Det kan innebära att biblioteket förhåller sig både till folkbildningstanken och till marknadstanken. För att kunna öka sin legitimitet har PUNKTmedis anammat den privata marknadens företagsinspirerade tänkande och anpassat sin verksamhet efter marknadsorganisatoriska idéer. Dessa tankar har inte kopierats utan översatts för att kunna passa den egna verksamheten. Detta innebär fokus på kommunikation med användare vilket vi antar inverkar på det unika med PUNKTmedis identitet.

3.1.1 Innovation och imitation

Vi vill anknyta till begreppen innovation och imitation som Karin Fernler, forskare vid Handelshögskolan i Stockholm, presenterar i avhandlingen *Mångfald eller likriktning* som undersöker organisationers anpassning till omgivningens institutionella krav utifrån nyinstitutionell teori. (1996, s., 13, 17). Vår fokus ligger på att undersöka hur PUNKTmedis anpassat sin verksamhet efter lokala förutsättningar samtidigt som de anammar nya organisatoriska moden från andra sektorer och modifierar dem för att anpassa dem till den egna verksamheten. Detta kan medföra nya sätt att se på PUNKTmedis vilket vi tänker oss sker i ett samspel mellan omvärldens generella föreställningar om bibliotek och organisationens konkreta arbetssätt.

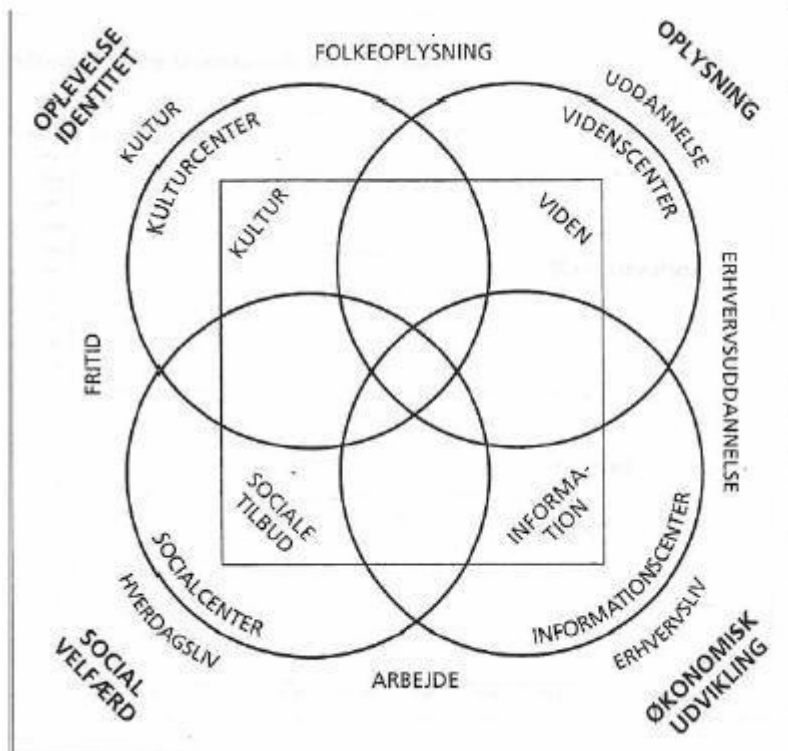
Vi vill utifrån Fernlers teori uppmärksamma svårigheten i att skilja mellan generella normer och lokal tolkning, eftersom de ofta är sammanflätade (2006, s. 145, 154). Anledningen till att det är svårt att urskilja lokala respektive generella normer i en organisation är att de förhåller sig till omvärldens beskrivningar och referenser till verksamheten. Beskrivningarna är ingen avbild av verkligheten utan modifierade bilder av händelser inom organisationen. När enskilda organisationer anammar en idé om hur deras verksamhet ska bedrivas modifieras de ytterligare. På så vis skapas en spiral av referenser och modifieringar som gör det svårt att skilja på vad som hör omvärlden, respektive den enskilda organisationen till. Distinktionen generellt och lokalt visar sig vara problematisk. Det som först verkar vara lokalt förankrat visar sig senare vara imitationer av omvärlden. Istället för att dela upp förändringar i lokalt och generellt bör de ses som ett anammande av idéer i processer av imitation och innovation. Oavsätt om en organisation inför en förändrad struktur, påverkad av lokala eller generella normer, utförs varje förändring som en imitation av redan existerande generella normer i samhället. (Ibid., s. 160-161) Hur PUNKTmedis beskrivs kan ses som en sammanflätning av generella synsätt på vad bibliotek är och lokal anpassning.

3.2 Bibliotekets lokala profil

I detta avsnitt presenteras analysverktyg vi använder för att kategorisera utsagor och observationer av PUNKTmedis identitet. Vi använder modellen för att beskriva hur PUNKTmedis har anpassats efter lokala behov, samt hur bilden av PUNKTmedis ser ut hos användare och bibliotekarier. Syftet är att kunna beskriva hur bibliotek profilerar sig gentemot användare och anpassar sig efter sina lokala förutsättningar.

Marianne Andersson och Dorte Skot-Hansen har i *Det lokale bibliotek- afvikling eller udvikling* (1994) skapat en modell för folkbibliotekens lokala identitet. Modellen illustrerar att folkbiblioteket är beroende av omgivningen. Modellen är uppbyggd av fyra områden som

utgör folkbibliotekens verksamhet. Dessa beskrivs som kulturcentrum, kunskapscentrum, informationscentrum och socialtcentrum, vilka identifieras med specifika uppgifter för biblioteket. De fyra aspekterna motsvarar behov i skilda delar av människors liv: fritid, arbete, utbildning och bildning.

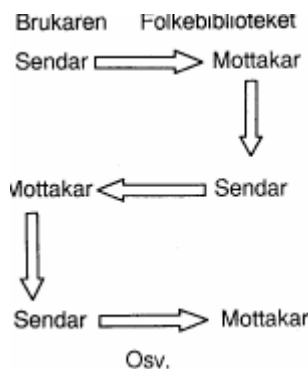
(Andersson & Skot-Hansen 1994, s. 18)

Kulturellt centrum innebär att folkbibliotek erbjuder upplevelser av olika slag. Det utgör en plats för kulturella och konstnärliga upplevelser och uttryck. På biblioteket kan människor mötas i kulturella aktiviteter som utställningar, workshops och andra arrangemang. Modellen illustrerar att denna roll främst utgör en del i fritidslivet. Som *kunskapscentrum* har biblioteket uppgifter att fylla i relation till såväl den formella utbildningen som den personliga bildningen. Detta konkretiseras i verksamheten av studierum och genom att erbjuda biblioteksundervisning för att underlätta användarens bruk av bibliotekets resurser. Denna roll är under starkt inflytande av den i samhället ökade betoningen på utbildning. Som *informationscentrum* erbjuder biblioteket samhällsinformation och enklare upplysningar. Detta till skillnad från kunskapscentrum där behoven är mer komplexa. Den service som motsvarar informationscentrum beskrivs som referensservice, samhällsinformation, rådgivning och turistservice. Denna aspekt kopplas ihop med lokalsamhällets ekonomiska tillväxt i modellen. Som *socialt centrum* betonas folkbibliotekens roll av att utgöra en neutral mötesplats. Här ingår uppgiften att erbjuda rådgivning i olika frågor. Så även ansvaret att tillgodose behov hos grupper som av skilda anledningar inte får del av bibliotekets verksamhet. Detta sker exempelvis genom uppsökande verksamhet och anpassade medier. Denna del berör vardagslivet, både arbete och fritid. (Ibid., s. 14, 19)

3.3 Kommunikation mellan ungdomar och personal

Vi har uppmärksammat ett nytt sätt att kommunicera med användarna på PUNKTmedis. Detta arbetssätt analyseras genom Geir Vestheim och Maj Klassons kommunikationsmodeller för användare och bibliotekarier.

Detta vill vi lyfta fram genom Geir Vestheims (1992) dialogmodell som presenteras i boken *Folkebibliotek i förvandling*. Denna illustrerar den nya situation som bibliotekarierna befinner sig i, i relation till sina användare. Tidigare skulle bibliotekarien överföra en klassisk fostran till användarna och bibliotekarien definierade kommunikationen. (1992, s. 45) Vestheim beskriver den traditionella kommunikationen som en envägskommunikation där sändaren, bibliotekarien, definierar mottagarens behov. Förhållandet mellan sändare och mottagare blir patriarkaliskt. Enligt den gamla modellen ligger premisserna helt hos biblioteket. I mötet mellan användare som vet vad de vill ha för tjänst kan förhållandet mellan det traditionella biblioteket och mottagaren bli problematiskt. Det traditionella sändare – mottagare förhållandet är inte längre aktuellt. I dag är biblioteket mer på låntagarnas villkor än tidigare, det är mer efterfrågestyrt. Bibliotekarierna bör kunna kombinera det användarna efterfrågar med bibliotekets intresse och vad det står för. (Ibid., s. 46) Användaren bestämmer premisserna för vad för slags tjänster som ska skapas samt utformningen och formuleringen av dem. Biblioteket måste anpassa produkterna till de önskemål som användarna har, utformningen av tjänsterna sker i dialog mellan bibliotekarien och användaren. Förhållandet dem emellan kan därför sägas vara dialogiskt. (Ibid., s. 47) Detta illustreras på följande vis:

(Vestheim 1992, s. 46)

För att belysa villkoren för kommunikationen mellan ungdomar och bibliotekarier på PUNKTmedis har vi funnit de modeller som Maj Klasson (1991) formulerat för bibliotekarierollen fruktbara. Dessa presenteras i artikeln "Bibliotekarien –forskarens kollega och allmänhetens guide inför 2000-talet". Här urskiljer Klasson tre modeller för hur bibliotekarier uppfattar sin roll gentemot användare. Till dessa kopplas även olika syner på användare. Klasson betonar att de samexisterar och att bibliotekarien lägger olika vikt vid olika modeller i olika situationer. (1991, s. 82-83) Klasson har identifierat dessa rollmodeller i forskningsbibliotekets kontext, men vi avser att överföra dem till ungdomsbibliotekets kontext. Utifrån dessa modeller avser vi analysera kommunikationen mellan användare och personal samt hur bibliotekarierollen beskrivs av ungdomar och personal i fokusgrupperna.

I *marknadsmodellen* definieras användaren som kund, vilken tillskrivs definitionsrätten av vad biblioteket ska vara. Målen för verksamheten definieras utifrån de behov kunden anser sig ha. Bibliotekariens uppgift är att organisera verksamheten för att motsvara kundens behov. De tjänster som erbjuds värderas utifrån om de används av kunden. I kommunikationen med

användarna befriar sig bibliotekarien från sin ideologi och värderingar. Relationen mellan bibliotekarie och användare beskrivs som en objekt- subjekt relation. (Ibid., s. 83)

Förmyndarmodellen innebär att bibliotekarien har definitionsrätten av vad biblioteket ska vara. Bibliotekarier ser sig som företrädare för den goda smaken och ser som sin uppgift att avgöra vad som är bäst för användaren. Relationen mellan bibliotekarie och användare beskrivs som subjekt- objekt relation. (Ibid., s. 83)

Den *participatoriska modellen* eller samspelsmodellen innebär att bibliotekarien och användare ingår i en dialog och tillsammans definierar vad som är bra verksamhet. I dialogen är bibliotekarien öppen med sina ideologiska ståndpunkter och värderingar, vilket kan ses som en förutsättning för ett öppet och dynamiskt samtal. I bibliotekarierollen ingår enligt denna modell att bibliotekarien tar personligt ansvar för att uppnå de mål som satts upp för verksamheten. Relationen mellan bibliotekarie och användare beskrivs som subjekt – subjekt relation. (Ibid., s. 83)

3.4 Mikrokultur

Då fokus är riktat mot bilden av PUNKTmedis som den framträder i kommunikationen mellan ungdomar och personal, ansluter vi oss till en teori där kommunikation mellan människor ses som en grundläggande del i vad kultur är. Detta medför att vi kan tolka kommunikationen mellan ungdomar och bibliotekarier i termer av delad kultur. Denna syn på kultur är Helena Wulffs (1993) utgångspunkt i artikeln ”Ungdomskultur: sub,-del,-mot,-mikro,-huvud-”. Utgångspunkten är att kulturen konstitueras av delade erfarenheter, åsikter och idéer som deltagarna har gemensamt. (1993, s.17-18)

Genom Wulffs begrepp *mikrokultur* kan kommunikationen mellan ungdomar och bibliotekarier på PUNKTmedis lyftas fram ytterligare. Mikrokultur kan beskrivas som följande med Wulffs ord: ”Kulturen består av processer av mening och kulturella uttryck som pågår bland dem som ingår i gruppen” (1993, s. 22). Begreppet avser att beskriva vad som håller samman en mindre grupp människor som träffas regelbundet, vilket kan sägas om personal och ungdomar på PUNKTmedis. Antalet medlemmar kan dock variera och så även grad av gemensam nämnare för gruppmedlemmarna. (Ibid., s. 22) Mikrokultur beskrivs av Wulff som bestående av tre komponenter som bidrar till att kulturen inramas och får sin karaktär: *mötesplatser* -där deltagarna träffas, *personligheter* -påverkar hur medlemmarna uppfattar vad som är specifikt med gruppen och *händelser* -som gruppen har upplevt tillsammans. Berättelser om dessa händelser fungerar för att stärka identiteten. (Ibid., s. 22-23) Mikrokulturbegreppet appliceras på PUNKTmedis i syfte att lyfta fram bibliotekets strävan efter att vara en plats på ungdomars villkor och för att uppnå en gemensam identitet med användarna.

3.5 Teoretisk ram för denna uppsats

Här lyfter vi fram aspekter ur teorierna som särskilt belyser studiens syfte. Bilden av PUNKTmedis ser vi som en kombination av allmänna synsätt på vad ett bibliotek ska vara och lokal anpassning som utgör bibliotekets särart. Från nyinstitutionalismen lyfter vi fram relationen mellan organisatoriska moden och lokal anpassning för att belysa synsätt på PUNKTmedis. Vi anser att detta kan belysa hur relationen mellan folkbildningstanken och marknadstanken inverkar på PUNKTmedis identitet. Andersson och Skot-Hansens modell relateras till nyinstitutionalismens fokus på hur organisationer anpassar sig till omgivningen

för att överleva. Dessa roller används för att beskriva både allmänna och specifika föreställningar om bibliotek som framkommer i fokusgrupperna. Begrepp vi kommer att fokusera på i analysen för att belysa arbetssätt är aspekterna plats, personer och händelser från teorin om mikrokultur samt Vestheims och Klassons modeller för kommunikation med användare. Kommunikationsmodellerna används för att beskriva PUNKTmedis arbetssätt. Modellerna medför olika förhållningssätt till användare. Vi antar att det som gör PUNKTmedis både unikt och anpassat som bibliotek kan beskrivas genom arbetsmetoder som kan kopplas till den participatoriska modellen. Vi sammankopplar Klassons participatoriska modell med Vestheims dialogiska modell då Vestheims figur kan fungera som en illustration av Klassons participatoriska modell. I den dialogiska modellen blir bibliotekarier och ungdomar både mottagare och sändare, vilket gör båda grupperna till deltagare. Vi antar att ungdomar och personal delar kultur och deras utsagor om PUNKTmedis analyseras som ett uttryck för delad identitet i enlighet med mikrokulturperspektivet.

4 Metod

Här presenteras vårt val av metod genom vilken vi avser svara på våra frågeställningar utifrån våra teoretiska utgångspunkter. Utifrån ett nyinstitutionellt perspektiv ser vi PUNKTmedis som en organisation som anpassat lokala idéer till ett lokalt sammanhang, för att reda ut vad som är specifikt med PUNKTmedis har fallstudien som forskningsdesign funnits relevant. Eftersom vi vill undersöka hur kommunikationen mellan ungdomar och personal ser ut ansågs fokusgruppintervjuer vara en lämplig metod. Först presenteras fallstudien som är vår övergripande forskningsdesign, i anslutning till detta diskuteras innebörden av att använda kvalitativ metod. Sedan följer en beskrivning av fokusgruppintervjuerna. Efter detta följer en beskrivning av en enskild intervju som utfördes med en av bibliotekarierna. Vi avslutar metodkapitlet med att ta upp begreppen validitet och reliabilitet i relation till den kvalitativa metoden.

4.1 Fallstudie

För att undersöka hur bilden av PUNKTmedis uppfattas och beskrivs av ungdomar och personal utförs en kvalitativ studie av det specifika biblioteket. För att kunna ge en helhetsbild av samspelet mellan bibliotekarier och ungdomar på biblioteket har vi valt fallstudien som forskningsdesign. Vi har utgått från Sharan B Merriams *Fallstudien som forskningsmetod* (1994). Vi utför en deskriptiv fallstudie vilket innebär att beskrivningen är tät, ingående och inrymmer tolkning. (1994, s. 25-26) En väsentlig del av fallstudien är att skapa en större förståelse hos läsaren för det specifika fallet som studeras. En fallstudie är induktiv vilket innebär att generaliseringar och tolkningar uppstår ur det material som insamlas, vilken har sin grund i den kontext som utgör den ram för det som studeras. (Ibid., s. 27) Utmärkande för den kunskap fallstudier genererar är bland annat att: den är konkret eftersom den bygger på verkliga situationer, den är kontextbunden eftersom det man studerar alltid befinner sig i en specifik kontext som har betydelse för studien, resultatet är beroende av att forskaren genom sina erfarenheter och tolkningar för in sin egen förförståelse i studien. (Ibid., s. 29) Vi vill ge en beskrivning av PUNKTmedis miljö och händelser med fokus på interaktionen mellan personal och ungdomar. Det vi anser oss uppnå med en tät beskrivning är att ge läsaren inblick i vår undersökning och den förståelse vi fått för PUNKTmedis.

För att få ett så rikt och heltäckande material att arbeta med som möjligt använder vi oss av flera typer av materialinsamlingar som observationer för att ge miljöbeskrivning, deltagande på evenemang, fyra olika fokusgruppintervjuer samt en enskild intervju med en ungdomsbibliotekarie. Observationerna utgör ett komplement till intervjuerna och syftar till att få en uppfattning om den dagliga verksamheten, aktiviteterna och stämningen på PUNKTmedis. Syftet med fallstudien är inte att komma fram till sanningar, utan snarare att få fram den bästa möjliga tolkningen av materialet genom att belysa det med hjälp av de teoretiska utgångspunkterna (1994, s. 44). En viss filosofisk utgångspunkt följer med en kvalitativ metod, nämligen att man främst vill förstå innebörden av något snarare än förklara något genom exempelvis statistik. Inom kvalitativ forskning strävar man efter att förstå delarna som utgör helheten. Med kvalitativ forskning följer även en viss syn på världen som innebär ett erkännande av flera möjligheter att se på verkligheten, världen anses inte vara objektivt beskaffad utan är ett resultat av perception och samspel mellan människor. (Ibid., s.30-31)

4.2 Fokusgruppintervju

Vi har valt fokusgruppen som metod då vi vill studera interaktionen mellan ungdomar och bibliotekarier på PUNKTmedis och för att studera innehållet i det som sägs, åsikter, attityder, tankar och erfarenheter mm kring PUNKTmedis. Victoria Wibeck (2000) beskriver fokusgrupper som en forskningsteknik som baseras på insamling av information från en gruppinteraktion runt ett specifikt ämne (s. 23). Genom fokusgruppen får forskaren inblick i hur kunskap och idéer utvecklas inom den specifika kontexten (Ibid., s. 20). Analys av de data som insamlats från fokusgrupperna möjliggör studiet av den sociala interaktionen, samt hur deltagarna i gruppen resonerar sig fram till en gemensam eller motsatt syn (Ibid., s. 21). Fokusgrupperna är användbara för att få fram ett bredare spektra av idéer och tankar om PUNKTmedis än vad som hade framkommit i enskilda intervjuer (Ibid., s.39). Fokusgrupper är en bra metod när likheter och skillnader inom gruppen och mellan grupperna ska betonas. Denna insamlingsmetod utgör en möjlighet för insikt i hur människor tycker och talar om något. Det är vanligt att gruppmedlemmarna själva ställer frågor till varandra, vilket är ovärderlig information för intervjuaren som komplement till intervjuguiden. Genom deltagarnas egna frågor kan intervjuledaren få tillgång till nya frågeställningar som han/hon kanske inte själv hade tänkt på. (Ibid., s.40-41) Fokusgruppen är en bra metod för att minska intervjuarens styrande roll. Fokus ligger på hur individerna tillsammans resonerar kring ett ämne snarare än vad de enskilda individerna tycker. (Ibid., s.42)

Hur användbart materialet som generats från fokusgrupperna blir, är beroende av om gruppdeltagarna känner sig bekväma. Många faktorer påverkar hur deltagarna känner inför att dela med sig av sina tankar och erfarenheter. Wibeck nämner dessa inter- och intrapersonella faktorer, samt miljöfaktorer. Dessa faktorer är viktiga att reflektera kring vid analys av fokusgruppsmaterialet, eftersom de har inverkan på trovärdigheten. Intrapersonella faktorer påverkar gruppprocessen på två sätt, dels genom att individernas personligheter påverkar deras beteende i gruppen och andra individers respons på detta, dels genom att vissa personlighetsdrag kan påverka hela gruppens beteende. (2000, s. 27-28)

Interpersonella faktorer påverkar hur interaktionen mellan medlemmarna i gruppen kommer att se ut. Den interpersonella interaktionen påverkas av förväntningar på hur andra ska uppföra sig i gruppen. Gruppkohesionen innebär att individen känner samhörighet med gruppen och har en önskan om att tillhöra den. Även om gruppen bara är tillfällig är det viktigt att deltagarna känner att de är en del av den och att de har något att tillföra. Känslan av samhörighet i gruppen är även beroende av hur kommunikationen i gruppen ser ut, hur mycket deltagarna påverkas av andra gruppmedlemmar samt hur mottagliga de är för feedback. En alltför hög gruppkohesion kan dock bli problematisk. Om samhörighetskänslan är för hög uppstår något som kallas "group-think" och detta innebär att vissa normer uppstår i gruppen och att endast ett sätt att tänka är accepterat. Detta påverkar resultatet och kan leda till skevhet. Gruppkompatibilitet står för den mängd liknande personliga karakteristika gruppmedlemmarna har. Grupper med hög gruppkompatibilitet kan sägas vara mer effektiva än andra grupper, effektiva i den meningen att givande diskussioner uppstår. Social makt är ett annat begrepp som står för möjligheten att påverka andra medlemmar i gruppen. T.ex. kan det upplevas som att moderatoren har mer social makt än övriga gruppmedlemmar. Även vissa gruppmedlemmar kan av de övriga gruppmedlemmarna upplevas ha social makt. Detta blir fallet med chefer och underlydande. (2000, s. 28-30) En sådan obalans skulle kunna uppstå mellan ungdomar och bibliotekarier. Det som sägs i fokusgrupperna påverkas av såväl intrapersonella som interpersonella faktorer, alltså av den relation som ungdomarna får till varandra och till personalen under samtalssituationen. I vissa av grupperna märker vi att några

av deltagarna pratar mer och får definitionsrätt i vissa frågor. De grupper som redan känner varandra liknar ännu mer en naturlig samtalsituation och samtalet flyter på mer naturligt.

Miljöfaktorer och den fysiska omgivningen påverkar gruppen. Det är viktigt att tänka på att vissa medlemmar kan känna sig obekväma i vissa miljöer, därför är det viktigt att välja en neutral plats. Vi valde biblioteket på grund av att det är en miljö ungdomarna kan känna sig hemma i eftersom de brukar vara där, i olika stor utsträckning. (2000, s. 31-32) Vi utförde fokusgruppintervjuerna i bibliotekets kök och bjöd på fika för att skapa en avslappnad stämning.

4.2.1 Semistrukturerad fokusgruppintervju och utformning av intervjuguide

Vi ser våra fokusgruppintervjuer som semistrukturerade eftersom vi har utgått från färdigformulerade frågor från en på förväg sammanställd intervjuguide. Vi har i vissa fall även styrt interaktionen genom att tilldela någon ordet alternativt avbrutit någon om vi glidit alltför långt ifrån ämnet samt att vi ställt frågorna och inte låtit deltagarna samtala fritt kring teman. Vi ser fokusgruppintervjuerna som snarare semistrukturerade än strukturerade av två anledningar. Intervjufrågorna är öppna, vilket innebär att vi undviker frågor som kan besvaras med ja eller nej. Under intervjuerna intog vi en relativt passiv roll för att deltagarna i första hand skulle samtala med varandra. Anledningen till att fokusgruppintervjuerna varit semistrukturerade är för att vårt ämne kräver en viss styrning för att vi ska kunna få fram användbar information för vårt syfte. Vi ansåg att det skulle bli lättare att föra en diskussion kring färdiga frågor, med enbart teman tänkte vi oss att vi skulle få svårt att få igång en diskussion och behålla fokus på ämnet. (2000, s.45) Vid en strukturerad intervju är det vanligt att frågorna ställs enligt en bestämd ordningsföljd. Vi har valt semistrukturerade intervjuer men har ändå valt att börja med en öppningsfråga då informanterna får berätta om vad de brukar göra på PUNKTmedis för att de ska ha möjlighet att bekanta sig lite med varandra. Detta stärker samhörigheten i gruppen vilket vi märkte var fruktbart för diskussionen. Vi hade även med en slutfråga där vi undrade om någon ville tillägga något och i första gruppen framkom viktig information under den frågan. (Ibid., s. 61-62)

Intervjuguiderna utformades enligt teman med underfrågor. Temana är följande: "bibliotekets roll", "bibliotekariens roll", "samarbetet/ungas roll", "användare icke-användare" och "om PUNKTmedis". Vi identifierade dessa teman som betydelsefulla aspekter för helhetsbilden och av det specifika med PUNKTmedis. Ett exempel på underfrågor som formulerades för att konkretisera det specifika med biblioteket är att vi bad fokusgruppdeltagarna att jämföra det med andra bibliotek och personalen med andra bibliotekarier. Efter första fokusgruppintervjun reviderade vi intervjuguiden och lade bland annat till det sista temat, då vi märkte att vi behövde formulera frågor om PUNKTmedis inredning, utbud och verksamhet då det i den första gruppen fanns en diskussion om dessa aspekter.

4.2.2 Urval och rekrytering till fokusgrupperna

Inledningsvis kontaktade vi PUNKTmedis genom förfrågan om tillstånd till undersökningen samt om intresse fanns hos personalen att delta i fokusgruppintervjuer. Detta skedde både via e-mail och genom att vi gick dit och talade med personal på plats. På detta sätt fick vi kontakt med tre personer ur personalen som ville vara med i intervjuerna. Vi bestämde datum för fokusgruppintervjuer med dem för att sedan kunna boka in ungdomar till dessa tider.

Vi använder oss av ett icke-sannolikhets urval, vilket är den vanligaste urvalsmetoden inom kvalitativa fallstudier. Ett icke-sannolikhets urval innebär att det inte finns några sätt att beräkna sannolikheten för de enskilda elementen genom urvalet. Eftersom vi inte strävar efter statistisk generaliserbarhet är det inte eftersträvansvärt att kunna beräkna sannolikheten. De formerna av icke-sannolikhetsurval vi använder oss av är målinriktat och ändamålsenligt urval. Med målinriktat urval menas att man har för avsikt att upptäcka och förstå något. Därför är urvalet baserat på att personer väljs ut på grund av sin speciella erfarenhet och kunskap inom området, som är fallet med personalen vi intervjuat som arbetar på PUNKTmedis. Ändamålsenligt urval innebär att vissa kriterier sätts upp för att en enhet ska kunna inkluderas i studien. I vårt fall är dessa kriterier att ungdomarna är mellan 13-19 år och att de är användare av biblioteket PUNKTmedis. (Merriam, 1994, s. 61-62)

Vi tog kontakt med ungdomarna på biblioteket dagar, ibland veckor före intervjun skulle äga rum. Vi märkte dock snabbt att detta blev ett problem då det var svårt med uppföljningen eftersom de flesta vi kontaktade för påminnelse om intervjun, inte kunde vara med. Det bästa sättet att rekrytera på var genom att kontakta ungdomar på plats strax före intervjun. (Wibeck, 2000 s. 54-55) För att välja ut våra informanter använde vi oss mestadels av uppsnappning som urvalsstrategi vilket betyder att deltagaren rekryteras på den plats där fokusgruppen sedan kommer att hållas. Det innebär att vi fick tag i våra informanter genom att fråga de som var där. Vi frågade hur gamla de var för att se om de passade in i vår målgrupp. (Ibid., s. 69) Ett annat tillvägagångssätt är snöbollsurval då redan intresserade gruppdeltagare uppger namnet på andra intresserade, detta innebär för oss att några av ungdomarna hade med sig sina vänner (Ibid., s. 68).

Vi har valt att utföra fyra fokusgrupper och döpt dem A, B, C och D. I grupp D hade vi enbart med ungdomar för att se om det framkom några skillnader jämfört med de grupper där det fanns en bibliotekarie med. Totalt intervjuades 17 ungdomar och tre bibliotekarier. Teoretisk mättnad tyckte vi oss uppnå i och med fokusgrupp D då svaren upprepades. Den övre gränsen för hur många gruppmedlemmar som ska ingå i en fokusgrupp är enligt Wibeck sex personer, vilket vi tog hänsyn till när vi utformade fokusgrupperna vars medlemmar varierar i antal mellan fyra och sex. Detta på grund av att individerna ska ha möjlighet att överskåda alla deltagare samt för att kunna skapa en lyckad gruppkohesion, så att individerna får möjlighet att känna samhörighet och även att de har ett visst inflytande i gruppen. Ju fler personer som ingår i gruppen desto mindre inflytande, påverkan och betydelse känner individerna att de har i gruppen, på så vis kan det personliga engagemanget minska. Det kan även finnas risk för att mindre subgrupper bildas och börjar prata med varandra. Redan existerande grupper kan med fördel användas, vilket grupp C i vår studie var, detta medför att ingen är rädd för att yttra sig. I grupper där deltagarna inte känner varandra kan tillbakadragna personer bli mer blyga och inte våga yttra sig, det kan även medföra att en stark person tar över diskussionen. (2000, s. 49-53)

Fokusgrupperna utgjordes av olika gruppkonstellationer vilket ledde till att olika information framkom i olika grupper. Att alla i grupp C kände varandra utgjorde en stor skillnad mot övriga grupper. Deltagarna kände sig mycket bekväma och diskussionen flöt på bäst i denna grupp. I de övriga grupperna förekom en eller flera vänskapskonstellationer dock kände inte samtliga deltagare varandra vilket bidrog till ett betydligt mindre spontant samtal och avvaktande beteende hos deltagarna. (2000, s. 44)

4.2.3 Enskild intervju

Som komplement till fokusgrupperna utfördes en enskild intervju med en av bibliotekarierna eftersom det i fokusgrupperna mest var ungdomarna som kom till tals. Vi ville få möjlighet att ställa mer specifika frågor kring uppbyggnad och utformning av biblioteket samt arbetssätt och verksamheter. Den enskilda kvalitativa intervjun var semistrukturerad och frågorna ställdes utifrån en på förhand sammanställd intervjuguide med samma teman som användes i intervjuguiden till fokusgrupperna men med delvis nya underfrågor för att få en person ur personalens perspektiv. Alan Bryman (2006) skriver i *Samhällsvetenskapliga metoder* att intervjun kan kallas semistrukturerad då intervjuarna kan lägga till eller ta bort frågor samt att frågorna inte behöver komma i samma ordning som i intervjuguiden (s. 301). Det var på detta sätt vi utförde intervjun.

5 Resultat

Här presenteras vårt insamlade material om PUNKTmedis. Vi inleder kapitlet med en beskrivning av våra intryck av biblioteket och dess verksamheter. Sedan följer observationer vi gjort av ett antal utvalda programverksamheter. Därefter redovisas den enskilda intervjun och slutligen fokusgruppintervjuerna. Kapitlet avslutas med att vi tar upp ord som i intervjuerna använts för att beskriva PUNKTmedis

5.1 Beskrivning av biblioteket

För att kunna göra en beskrivning av PUNKTmedis har vi gjort observationer av miljön och några av de verksamheter som finns. Under februari och mars 2007 var vi upprepade gånger på biblioteket för att samla intryck och skapa kontakt med personal och ungdomar. Följande beskrivning baseras på våra intryck från denna tid.

PUNKTmedis är en ungdomsavdelning som ligger i nedre delen av Medborgarplatsens bibliotek på Södermalm i Stockholm. Det märks tydligt på biblioteket att ungdomar varit med och utformat det. Aktiviteter som finns är: Manga special, skrivarverkstad, läxhjälp, rollspelskvällar, låtskrivarverkstad, författarträffar, utställningar mm. Ungdomarna kan även låna brädspel. På sportlovet fanns möjlighet att för ungdomarna att göra sina egna pins med en knappmaskin. Tidningen Ponton har sin redaktion här. PUNKTmedis har även en egen hemsida med blogg, där ungdomar och bibliotekarier kan utbyta litteratur- och filmtips.

När vi kom in på PUNKTmedis slogs vi av att detta är en plats med många aktiviteter och mycket rörelse. Det tycks alltid vara något som händer här och det märks att de ungdomar som vistas här har gjort sig hemmastadda. Hit kommer ungdomar för att umgås. Här har personalen tagit fasta på vad ungdomar vill ha genom att ge stort utrymme åt soffhörnan. Denna är ofta upptagen av ungdomar som läser, lyssnar på musik i sina mp3 spelare eller är mitt inne i en diskussion. Kuddhörnan är byggd på höjden som en trappa med två nivåer och är klädd av rött filtyg. Här ligger en lång stickad orm som ungdomarna sticker på i ett ständigt pågående projekt. Det finns ett stort utbud av tidskrifter vilka har en framträdande plats på biblioteket. Det finns ett avskilt fantasyrum där bland annat rollspelskvällarna äger rum vilket inretts med klassiska skinnsoffor och en kristallkrona. Runt fyra datorer med Internetuppkoppling har personalen möblerat med en soffgrupp som ofta är upptagen. De olika aktiviteterna gör att det alltid är något som händer, vilket bidrar till den tillåtande och avslappnade stämningen. Det märks inget av den gamla normen om tystnad och stillhet som förut rådde på biblioteket. Avdelningen är även genomfart till Vår Teater, flera av ungdomarna vi pratat med är på PUNKTmedis i väntan på att deras teateraktiviteter ska börja. När vi tog kontakt med ungdomarna för intervjuer fick vi samtidigt en liten pratstund med två av de tillfrågade ungdomarna. De berättade att de tyckte om att "hänga" på PUNKTmedis eftersom där fick man tillåtelse att "låta lite". De berättade att de blivit utslängda både från Lava, Stockholms kulturhus ungdomsverkstad, och från ungdomsbiblioteket Dieselverkstan då de varit för högljudda. Detta stämmer väl in med den bild vi fått av PUNKTmedis, detta är inget ställe där absolut tystnad råder. När vi kom in på avdelningen den här dagen spelades countrymusik på stereon som står bredvid informationsdisken.

5. 2 Observation av interaktion

Eftersom PUNKTmedis är ett bibliotek som satsat på programverksamhet har vi utfört observationer av utvalda programpunkter, Manga special, där en känd, svensk Mangatecknare höll ett föredrag, samt en författarträff. I biblioteket har utrymmet vid trappan i ordningsställts för programverksamheterna. Vi har även gjort en observation av PUNKTmedis hemsida och blogg. Vid observationerna har vi fokuserat på interaktionen ungdomar –bibliotek. Observationerna presenteras nedan.

5. 2.1 Manga special

Det är fullsatt av ungdomar i varierande åldrar som är här för att lyssna på föredraget, stämningen är förväntansfull och stimmig. Flera av ungdomarna sitter redan engagerade i att teckna. Biblioteket står för papper och pennor som är framlagda på ett bord vid scenen, där står även en rullvagn med snacks och dricka. I lokalen finns Vårteaterelever som ska ha en föreställning i teaterlokalerna intill. PUNKTmedis fungerar som teaterns kulisser, aktörerna kommer att använda den vid scenbyten. Att dessa två evenemang tar plats samtidigt upplevs inte som ett problem utan de samexisterar på ett naturligt sätt. Detta förstärker vår upplevelse av stämningen på PUNKTmedis som ett aktivt kreativt rum. Föreläsaren ger ungdomarna som tecknar Manga tips om hur de ska gå till väga för att lyckas som Mangatecknare. Hon uppmuntrar dem att aldrig ge upp utan tjata på förläggare och visa framfötterna och att utveckla sin egen stil. Hon betonar att de ska kämpa, tro på och ta sig själva på allvar för att förläggarna ska uppfatta dem som seriösa. På en PowerPoint har hon ställt upp olika punkter för vad en blivande Mangatecknare bör tänka på när de söker jobb. Hon visar även omslag och bilder som hon och de andra i hennes Mangastudio gjort.

Efteråt pratar vi med en bibliotekarie som uppfattar att Manga är ett av de största ungdomskulturella fenomenen just nu och ser PUNKTmedis som ett av de främsta centralt i Stockholm. Kopplingen mellan PUNKTmedis och Manga är etablerad genom Manga specialkvällarna och genom länken på BC (Bonnie Carlsson) Mangas hemsida. De tjejer som varit med i våra fokusgruppintervjuer som är Mangamedlemmar berättar att de fått kännedom om PUNKTmedis genom BC Mangas hemsida och att det brukar stämma träff på PUNKTmedis även vid tillfällen då de inte är Manga special. Veckan efter då vi besöker PUNKTmedis är de teckningar som ungdomarna ritat uppsatta på en vikvägg. Detta är ett tecken på att ungdomarna ges mycket plats och att deras skapande uppmuntras. Personalen har även lagt ut foton från föreläsningen på hemsidan.

5.2.2 Författarträff

Vi har gjort observation av en författarträff för att få insyn i programverksamheten vilket vi anser är en viktig aspekt för att skapa en helhetsbild av PUNKTmedis. Det är dålig uppslutning på författarträffen, bara bibliotekarien och en praoelev är där. När vi inser att det inte kommer fler börjar författaren berätta om sina böcker för oss. Efter ett tag kommer ungdomarna från skivfabrikstaden, som pågår samtidigt, och ställer sig och lyssnar intresserat bredvid. De verkar lite blyga och vågar inte komma och sätta sig bredvid oss. De börjar ställa frågor och det märks att många av dem läst hans böcker. Någon är upprörd över att man från början inte förstår vem det handlar om i det inledande kapitlet till en av böckerna. Författaren undrar om det framkommer efter ett tag varpå flickan svarar ja. Författaren förklarar att det var meningen att det skulle vara lite hemligt från början och att man inte skulle förstå allt, och att det är ett berättartekniskt grepp. När författaren får höra att

ungdomarna är där för skrivkursen ger han fler råd om hur man kan göra för att bli författare. När författaren märker att ungdomarna har ett gemensamt intresse anknyter han till det. Efter ett tag uppmanar författaren ungdomarna att komma och sätta sig och han läser några citat ur boken. När rasten är slut för ungdomarna från skrivarverkstaden går de tillbaka. Författaren undrar om han ska fortsätta läsa några utdrag från böckerna för oss, vilket vi alla tycker är en bra idé. Efter ett tag kommer en tonåring och sätter sig på en stol i utkanten och lyssnar uppmärksamt. Han har uppenbarligen läst författarens böcker och tycker mycket om dem. När författaren läst utdrag från alla sina fyra böcker är det dags för en frågestund och det är mest tonåringen som ställer frågor.

5.2.3 Hemsida och blogg

PUNKTmedis har en egen hemsida och blogg som är länkad via Stockholms stadsbiblioteks hemsida. På hemsidan finns alla boktips som unga skrivit samlade, såväl ungdomsböcker som vuxenböcker recenserar. Vid de böcker vars författare ska komma till PUNKTmedis har personalen tipsat om det. Nederst på sidan går det att lämna in boktips. Bloggen fungerar främst som en kanal för personalen att kommunicera med användarna. De berättar om olika utställningar, poesikvällar och arrangemang och projekt som de haft. Här publiceras fotografier från de olika arrangemangen. De tipsar även om kommande evenemang. Även här finns boktips som ungdomar skrivit. De flesta bloggarna är okommenterade, med undantag för några boktips där andra tackar för tipset. Under sportlovet anordnades en dikttävling på PUNKTmedis och vinnaren publicerades på bloggen.

5.3 Enskild intervju med bibliotekarien

Vi utförde denna intervju efter fokusgrupperna men har valt att presentera den före fokusgruppintervjuerna eftersom vi anser att det ger en bra presentation av PUNKTmedis. Vi vill poängtera att bibliotekarien refererar till fokusgruppintervjuerna som ännu inte har presenterats i texten.

5.3.1 Bibliotekets roll

Erik berättar att i första hand vänder PUNKTmedis sig till ungdomar på Södermalm och i andra hand övriga Stockholm. Målet är att skapa fritidsaktiviteter för unga, att främja ordet det skrivna och lästa men i första hand att ha en bra biblioteksverksamhet för unga. För att nå målen med verksamheten arbetar de traditionellt med bokförmedling men även genom att ha olika program som författarträffar, skrivarverkstad mm. De vill erbjuda aktiviteter som gör att ungdomar vill engagera sig och ta en egen roll genom att exempelvis vara med och starta egna cirklar. Den funktion Erik anser att PUNKTmedis ska fylla i ungas liv är att erbjuda fritidsverksamhet som inte är knutet till skolan. Det ska vara ett ställe där man kan förverkliga idéer. Som till exempel genom utställningar, om man vill gå på skrivarkurs eller om man är bra på att rita Manga, så kan man lära ut det här, med andra ord stimulerande fritidsverksamhet. Personligen uppfattar Erik PUNKTmedis mål på följande vis:

Själva "programgrejen" är ju något som jag är väldigt stolt över och som känns väldigt bra med PUNKTmedis. (...) Sen så tycker jag att det är väldigt svårt att få hit så mycket folk som man verkligen vill ha till grejer som jag tycker är bra. Men det är ju svårt att fånga upp antingen för att vi gör dåliga grejer eller att det är en väldigt svår målgrupp just i den åldern att fånga upp.

Erik uttrycker att det är svårt att locka unga till de olika verksamheter som finns. På frågan om de gör något för att nå den gruppen som inte kommer svarar Erik:

(...) vi går ju runt mycket med sådär affischering och delar ut saker och vi hade ju nån tunnelbanereklam faktiskt för nån månad sen...men annars är det ju framförallt att...genom klasser...alltså skolor som vi har rätt så mycket som jag...inte är helt säker på att det är jätte bra...för jag tror till viss del att om man inte är intresserad och sen blir hitsläpad av skolan...så får man ingen...tror jag inte man får ett bättre intryck...direkt av biblioteket...det tror jag inte...(...) vi vill ju nå självklart så stor målgrupp som möjligt men det är ju...jag kan förstå att det inte finns nåt för alla...alltså att det...att inte alla går på bibliotek...

Erik uttrycker att det är svårt att få alla att komma till biblioteket, samt en önskan att nå ut till fler. Han fortsätter resonemanget genom att referera till den tidigare fokusgruppintervjun som han var med på där det i gruppen framkommit att samtliga ungdomar hört talas om PUNKTmedis genom kompisar, eller sprungit på det av en slump. Medan ingen hade fått reda på det genom skolan. Erik tillägger att det är svårt eftersom det inte finns något annat sätt, genom vilket man når ut till så många. PUNKTmedis mål är att nå ut till alla, säger Erik. Vidare berättar han att alla sjundeklasser och ettor på gymnasiet kommer på biblioteksvisning. Satsningen har lyckats sådär, tillstår Erik, men de har haft den föresatsen och kontaktat lärarna mycket. Det finns inget bättre sätt att nå så många, säger han återigen. Han är av åsikten att tonåringarna inte ska tvingas till biblioteket av skolan. De ska välja själva och det ska vara lustfyllt att gå till biblioteket.

5.3.2 Bibliotekarieroll

På frågan om hur Erik ser på sin roll som bibliotekarie svarar han att det kan vara svårt att kombinera rollen som bibliotek och fritidsgård. Han vill att det ska vara en mer familjär stämning än på andra bibliotek. Han menar att man inte kan vara bundis med alla användare men att det finns en närmare relation med ett visst gäng. Detta anser han vara en skillnad mot hur bibliotek varit tidigare. Han menar även att rollen innebär ett mellanting mellan att inte tränga sig på ungdomarna för mycket samtidigt som man ska finnas till hands och vara lyhörd. Han tycker att de ska vara väldigt bra på att snappa upp vad ungdomarna vill ha och vad de vill göra. Detta tycker han skiljer ungdomsbibliotekarier och bibliotekarier på vuxenavdelningen åt. Jämfört med vuxenavdelningar han arbetat på var inte detta behov lika framträdande.

5.3.3 Ungdomars roll

- Hur stor inverkan har ungdomar på verksamheten?

ja det är ju det är ju ett visst gäng som är väldigt aktiva som känner till att vi snappar upp idéer eller (...) som jag tycker ändå är sådär drivande i verksamheten till viss del... liksom att det är folk som kontaktar oss om de vill ha en utställning liksom så att de vet det till exempel eller som sagt var skrivarkurser (...) och sen är det vissa som är väldigt såhär aktiva med inköpsförslag och vilka skivor och filmer och böcker vi ska ha...men så är det ju självklart inte med... alltså den stora massan är ju självklart inte så utan det är ju en klick som är väldigt (...) aktiv (...) det är ju väldigt svårt att nå ut med det här att...att vi faktiskt lyssnar rätt mycket...som jag ändå tycker att vi gör på... ungdomarna och vad de vill ha här och... för det var inte nån nästan som kände till det verkar det som...när vi gjorde förra intervjun.

När vi frågar hur kommunikationen mellan ungdomar och bibliotekarier ser ut, upprepar Erik att det finns ett gäng som är mer kontaktsökande och visar intresse för verksamheten och dem ska de självklart uppmärksamma. Kommunikationen sker på ungdomarnas villkor och som ungdomsbibliotekarie måste man vara bra på att läsa av signalerna. De ungdomar som inte är kontaktsökande ska de inte tränga sig på. De är ofta de som kommer för att surfa. Här blir det

tydligt att PUNKTmedis har olika roller samtidigt, vissa ungdomar använder det som kulturellt centrum och andra som informationscentrum.

- Vilka kanaler kan ungdomar kommunicera genom?

Erik nämner de kanaler som ungdomarna främst använder, vilka är bloggen och hemsidan, men även förslagslådan som personalen använder som underlag när de köper in nytt. PUNKTmedis uppmärksammar ungdomar på vilka kanaler som de kan göra sina röster hörda genom klassvisningar då de berättar om att de tar in inköpsförslag. Det är viktigt att de då ska passa på att skriva förslag på inköpslapparna eftersom de köper in allt som de får förslag på. Erik nämner även att ungdomarna kan få information om var de kan lämna in inköpstips genom hemsidan, bloggen och foldrarna. Men det främsta sättet som ungdomarna kan få sina röster hörda är genom om de kontaktar personalen på plats. Vi frågar om de berättar om det vid klassbesöken vilket bibliotekarien säger att de gör. När vi frågar hur ungdomarna brukar reagera svarar Erik att många blir överraskade när de berättar att de köper in det som ungdomarna vill att de ska köpa in. Vissa utnyttjar erbjudandet på en gång. Det är främst på Mangadagarna de får in inköpsförslag. Inom detta område behöver de mest hjälp med vilken Manga de ska köpa in. Eftersom ungdomarna är otroligt insatta går personalen runt och delar ut lappar om inköpsförslag.

5.4 Beskrivning av fokusgrupperna

Här presenterar vi de fyra fokusgrupperna. Beskrivningen baseras på vad som sades vid vår inledningsfråga där de fick presentera sig för varandra och berätta vad det hette och vad de brukar göra på PUNKTmedis. Vi tar även upp de interpersonella faktorer och vi upplevt påverkat det som sagts i grupperna. Vi har benämnt grupperna A, B, C och D och namngett ungdomarna enligt dessa bokstäver. Personalen har givits namn som börjar på E.

Fokusgrupp A består av fem ungdomar och Ebba. Annelie är 13, Anja, Angelica och Anna är 14 år och Andreas är 15. Andreas och Anna känner varandra sedan tidigare likaså Annelie och Anja. Angelica är aktiv i BC Manga och är den i gruppen som är mest frekvent besökare på PUNKTmedis. Anja kommer mest till biblioteket i anslutning till Vår Teater som hon är med i, när hon är på biblioteket brukar hon läsa. Annelie besöker inte biblioteket så ofta. I gruppen finns en viss obalans i taltid då Andreas, Anna och Angelica tar mest talutrymme och Anja och Annelie är mer tysta. I första hand kommer de hit för att låna böcker men också om de har projekt i skolan och behöver låna böcker till det.

Fokusgrupp B består av Blanca 16, Bella 16, Becka 14, Brenda 13, Beatrice, 14 och bibliotekarien Erik. Gruppen består av två kompiskonstellationer: Blanca och Bella är kompisar och Becka, Brenda och Beatrice är kompisar. Blanca och Bella som går på gymnasiet kommer till PUNKTmedis för att plugga. De kommer till biblioteket en gång i månaden. Becka använder datorn för att surfa, hon kommer till biblioteket ganska ofta. Brenda brukar gå in på datorn och låna böcker, hon kommer till biblioteket nästan varje dag. Beatrice säger att hon brukar surfa och kolla på böcker, hon kommer till biblioteket varannan dag. Alla de tre går på samma högstadieskola. Under intervjun märks det att Blanca och Bella är äldre för de verkar säkrare och pratar mest, det är mer självklart för dem att ta ordet. Av de yngre tjejerna är det mest Becka som uttalar sig och det sker särskilt en kommunikation mellan Blanca och Becka som består i att de använder varandras ord.

Fokusgrupp C består av Eva ur personalen och de tre tjejerna, Cleo, Camilla och Corinne som alla är 14 år, de känner varandra och går i samma klass. Tjejerna brukar komma till biblioteket för att låna böcker. Corinne är den som är mest frekvent besökare, hon kommer till biblioteket en gång i veckan. Camilla kommer två gånger i månaden och Cleo besöker biblioteket två gånger per halvår. Camilla brukar inte stanna och läsa på biblioteket, men kan tänka sig att använda biblioteket som pluggställe för att det är så lugnt. De har alla tre gått på Vår Teater innan så det har varit mer på PUNKTmedis förut. Det märks att Cleo, Camilla och Corinne känner varandra då de pratar i munnen på varandra och avslutar varandras meningar. När vi frågar om de känner till vilka verksamheter som finns på PUNKTmedis säger de Vår Teater.

Fokusgrupp D utgörs av fyra ungdomar, två flickor och två pojkar, Daniella, Diana, David och Didrik. Alla är 16 år utom Daniella som snart ska fylla 16. Det märks att medlemmarna i denna grupp är lite äldre än medlemmarna i övriga grupper. Framförallt märks detta med hänseende till att de är politiskt medvetna till skillnad från andra grupper. Detta kan också bero på personligt intresse hellre än ålder. Det är främst David och även till viss del Diana som ger uttryck för en politisk medvetenhet och intresse. Daniella och Didrik är mer intresserade av Manga. David och Diana känner varandra sedan tidigare. Daniella och Didrik känner igen varandra då de båda är Mangaintresserade. Denna grupp är bestående enbart av ungdomar, ingen i personalen är med denna gång, då vi är intresserade av att se om detta påverkar respondenternas svar, vilket det inte visar sig göra. Didrik är den som kommer till PUNKTmedis mest frekvent, någon gång i veckan. Daniella säger att hon kommer två till tre gånger i månaden och David säger att det var ett tag sen han var på PUNKTmedis eftersom han tappat bort sitt lånekort. Diana brukar mestadels besöka andra bibliotek men är på PUNKTmedis ungefär två gånger i månaden.

5.5 Fokusgruppintervjuer

Resultatet presenteras enligt de teman vi använt oss av i intervjuguiderna; bibliotekets roll, bibliotekariens roll, samspelet mellan ungdomar och bibliotekarier, användare och icke-användare samt uppfattningar om verksamheten. Varje svar presenteras gruppvis enligt bokstavsordning i syfte att lyfta fram skillnader och likheter mellan grupperna. För att underlätta läsningen avslutas redovisningen av varje fråga med en sammanfattning av vad som sagts. I sammanfattningarna relaterar vi, under de frågor vi tyckt att det framkommit en tydlig koppling, utsagorna från fokusgrupperna till Anderson och Skot-Hansens modell för bibliotekets roller; kulturellt centrum, kunskapscentrum, socialt centrum och informationscentrum.

5.5.1 Bibliotekets roll

– Är biblioteket viktigt för ungdomar?

I fokusgrupp A tycker ungdomarna att biblioteket är viktigt eftersom det är gratis att låna böcker och för att få information.

Andreas: Som informationskälla tror jag att det är enormt viktigt för att det är...de flesta skolor har inte utökade bibliotek (...) det är väldigt snålt med datorer på de flesta skolorna (...) och sen så att det finns sådana här ställen då som är väldigt centralt beläget (...)

Angelica: ...och så om man är ungdom så kanske man inte har råd att köpa så mycket böcker så då är det skönt att låna.

De kommer även in på PUNKTmedis, Angelica uttrycker att det är en mysig atmosfär. Anna tycker att det är bra att det har skett en ungdomsanpassning på PUNKTmedis:

Det här stället är också väldigt anpassat för ungdomar och det känns rätt skönt att det inte bara är så här gamla sotiga dammiga hyllor...som står i korridorer...det finns andra saker att göra här också.

På frågan om de tycker att bibliotek i allmänhet är viktigt för ungdomar tenderar de i fokusgrupp B att liksom i grupp A svara på om biblioteket PUNKTmedis är viktigt för ungdomar. Becka är den som först tar till orda och förklarar att hon tycker att det är viktigt därför att det finns läxhjälp. Blanca tycker att det är bra att det finns plats för att sitta och prata och plugga. Erik säger att PUNKTmedis ska vara ett ställe för ungdomar att hänga på. Han upplever att det är svårt att få den profilen på ett bibliotek eftersom gamla idéer om bibliotek lever kvar. Många kan uppleva biblioteket som lite mossigt. En tystnad följer och frågan riktas till Bella. I hennes svar upprepas det Erik säger om att biblioteket ska var ett ställe att hänga på:

Jag tycker asså det här biblioteket vad jag vet är det enda som är så här skönt man kan så här hänga här och göra saker inte bara gå hit och så här typ låna böcker.

Camilla i grupp C tar upp vikten av att kunna låna böcker gratis och att det finns Internet. Hon poängterar behovet av att få tillgång till böcker när man börjar gymnasiet. Corinne tycker att PUNKTmedis är lugnt och skönt. Eva blir förvånad över att hon tycker så. Jämfört med en stressig skolmiljö upplever tjejerna att PUNKTmedis är ett lugnt ställe. Eva kommenterar att personalen inte vill att PUNKTmedis ska vara ett tyst bibliotek och framhåller att ungdomarna ska kunna komma dit och prata i vanlig samtalsstol. Samtalet kommer in på den traditionella föreställningen om att det ska vara tyst på biblioteket, Cleo kommenterar att många fortfarande har den föreställningen. Många vuxna reagerar på att det inte är lugnt och tyst på biblioteket och Eva upplever att ungdomarna har intagit biblioteket som sitt eget och det är dem som bestämmer ljudnivån.

I fokusgrupp D anses biblioteket viktigt på grund av att det är gratis utlån, något som David påpekar. Diana menar att det är viktigt eftersom det finns böcker till skolan samt att man slipper vara så källkritisk eftersom biblioteket har ett bra urval, det är även bra att man kan få hjälp med informationssökning. Då vi frågar om det finns något annat sätt som biblioteket är viktigt på, säger David:

alltså det har ju ganska mycket med vad heter det...ja hur säger man på svenska...freedom of speech...

Intervjuare: ja yttrandefrihet

David: mm...precis det är ju ofta center för såna saker bibliotek så folk samlas och såna grejer det är ju om man kollar såhär gamla revolutioner så är det ofta bibliotek och så för böckerna där finns information som inte riktigt kostar någonting som man kan bara låna och liksom läsa.

Sammanfattningsvis uppfattade grupp A, C och D gratis utlån som den viktigaste anledningen till att biblioteket var viktiga för ungdomar. Det är främst kunskaps- och informationscentrum som betonas vilket kopplas till bibliotekets betydelse för deras skoluppgifter. I grupp A framkommer att biblioteket är viktigt som informationscentrum. Böcker till skolan är en annan viktig del, detta tas upp i grupp C och D. I både grupp A, B och C kommer vi in på PUNKTmedis specifikt trots att frågan gällde bibliotek generellt sett. I grupp A tycker man att det är positivt att det skett en ungdomsanpassning och att biblioteket har en mysig atmosfär. I grupp B anses att PUNKTmedis först och främst är ett bra ställe för läxläsning men de håller även med Erik om att biblioteket ska vara ett ställe att hänga på. I grupp C anser Corinne att

PUNKTmedis är lugnt och skönt jämfört med skolmiljöns stress. I grupp D menar Diana att biblioteket är bra för att man inte behöver vara så källkritisk. David tillägger att biblioteket är en viktig plats för yttrandefrihet.

– Hur skiljer sig PUNKTmedis från andra bibliotek?

I grupp A är det Angelika som svarar först på denna fråga, hon tycker att PUNKTmedis är mysigare än andra bibliotek. Andreas tror att det känns lättare för ungdomar att komma hit än till andra bibliotek som till exempel stadsbiblioteket där folk enbart sitter och pluggar. Det är ungdomsanpassat på PUNKTmedis menar han.

I grupp B är det Becka som först tar till orda, i hennes svar återfinns vad Bella och Erik sa om att biblioteket är en plats att sitta och hänga på och, dit man kan komma och bara vara till skillnad från andra bibliotek. Brenda poängterar att på PUNKTmedis kan man sitta kvar och läsa böckerna. Bella jämför PUNKTmedis med andra bibliotek genom att det inte är så skönt att sitta där:

Det finns ingen plats det känns mer som att det är gjort för att man ska komma dit och ta sin bok och dra här är det mer så här man kan känna sig som hemma.

Erik tar även upp alla aktiviteter som de har, författarbesök, filmkvällar. Tjejerna har inte gått på så många av aktiviteterna. Becka, Brenda och Beatrice har sett film. Brenda berättar även att hon har varit på författarbesök.

I grupp C är det Corinne som först tar ordet och säger att om hon ska gå till ett bibliotek så går hon alltid till PUNKTmedis, där hon inte känner att hon måste smyga omkring. På andra bibliotek har de bara böcker och inga aktiviteter, säger Camilla. Cleo tycker att inredningen är modernare. Corinne säger att det är skönt på PUNKTmedis därför att det finns små rum där man kan isolera sig. Ungdomar ges mer utrymmer här menar hon och så finns det mycket tidningar. Det finns så mycket olika grejer här, Internet, spel och tidningar säger Cleo.

I grupp D tycker de att på PUNKTmedis kan man ”hänga” och att det inte är lika strikt som på andra bibliotek där man bara lånar en bok och går. Därför skiljer det sig från andra bibliotek.

Diana: alltså...jag brukar inte va här så ofta men alltså...man vet ju att det finns mer här liksom såhär ja sitta vid datorn kanske göra lite olika spel och så där...det blir mer så här man blir introducerad på biblioteket på ett annat sätt ...det blir mer så här... här kan man typ hänga och må bra...så det skiljer väl sig från andra bibliotek där är det mer strikt och så här låna bok gå iväg...så det är skönt och så är det färgrant och sånt... så det skiljer sig...

Daniella tycker att PUNKTmedis är uppdaterat, hon brukar låna mycket Manga och då går hon hit eller till Serieteket.

Alla grupper beskriver PUNKTmedis som mer inbjudande än andra bibliotek där de känner att de bara vill ta sin bok och gå. Aspekter av främst socialt- men även kulturellt centrum betonas. I grupp A ses PUNKTmedis som mysigare än andra bibliotek och Andreas tycker att det märks att biblioteket är riktat till ungdomar, vilket gör att det känns lättare för ungdomar att komma hit. I grupp B framkommer att till skillnad från andra bibliotek är PUNKTmedis en plats att sitta och hänga på. I tjejernas uttalanden om vad som skiljer PUNKTmedis från andra bibliotek framkommer att det är de kvalitéer som socialt centrum de uppskattar.

Bibliotekarien i grupp B betonar programverksamheten som specifikt för PUNKTmedis, vilket kan ses som kulturellt centrum. I grupp C tas båda aspekterna upp, de nämner

aktiviteterna, utbudet av tidningar och att det finns spel. I grupp D tycker de att PUNKTmedis skiljer sig genom dess karaktär av socialt centrum och att det är mer inbjudande än andra bibliotek, här känner man att man kan sitta kvar och läsa sin bok menar Diana.

– Vad tycker ni ska finnas på PUNKTmedis och vad ska man kunna göra här?

I grupp A anses att biblioteket ska finnas till hands och att det är viktigt att det finns datorer. Om de skulle önska sig något annat tycker Anna och Andreas att det ska finnas ett isolerat musikrum.

Grupp B har inte så mycket att säga om detta, de är nöjda med PUNKTmedis och Becka lyfter fram att det är skönt att kunna sitta i sofforna och ta det lugnt.

På denna fråga svarar Cleo i grupp C genast att det ska finnas bättre tidningar. Bibliotekarien frågar om hon har inköpsförslag. Det är Elle, Veckorevyn och Cosmopolitan de vill ha. Eva har invändningar mot Veckorevyn på grund av att hon tycker att tidningen har haft mycket fokus på sex. Då berättar tjejerna i munnen på varandra att de har bytt chefredaktör och att det inte är så längre. Sedan börjar Cleo och Corinne prata i munnen på varandra om vilka böcker de tycker att PUNKTmedis ska köpa in. Jag tycker att ni ska köpa in mer av Gossip Girl böckerna säger Cleo. Jag har en jättebra författare som jag måste tipsa om: Sofia Kinsella, säger Corinne. Eva skriver ner förslagen. Cleo tar upp att författaren till Gossipgirl har kommit med en ny serie IT-girl som handlar om en av karaktärerna ur Gossipgirl. Eva antecknar även IT-girl.

Sammanfattningsvis ledde inte frågan till någon diskussion förutom i grupp C. I grupp A svarade man kortfattat att biblioteket ska finnas till hands och att det är viktigt att det finns datorer, i grupp B nämner de återigen att biblioteket ska vara en plats att hänga på vilket kan kopplas till behovet av biblioteket som ett socialt centrum. I grupp C kommer de in på en betydligt mer livlig diskussion om att biblioteket borde ta in mer tjejtidningar och mer ”chicklitt”. I grupp D får vi inte in denna fråga.

5.5.2 Bibliotekarieroll

– Vad ska bibliotekarierna på PUNKTmedis göra?

I grupp A tycker ungdomarna att bibliotekarierna ska finnas till hands och vara lyhörda för ungdomars behov. De ska inte vara för påflugna då vissa kan uppleva det som att bibliotekarien vill att de ska gå, tror Andreas. Bibliotekarien kan gå fram och fråga om någon ser vilsen ut, fortsätter han. Ebba menar att det är en balansgång, ibland känner hon att hon hjälpt för mycket, ibland för lite. Anna beskriver sin egen kontakt med bibliotekarier:

det har hänt ganska många gånger att bibliotekarier har frågat mig om jag letar efter någonting och såhär...men jag tar det inte som en förolämpning jag kan oftast behöva lite hjälp.

I grupp B anser de att bibliotekarierna ska hjälpa dem att hitta böcker. De ska vara där om de behöver fråga någonting och inte sitta och gömma sig, säger Bella. Erik uppfattar att det är en fin balansgång mellan hur mycket bibliotekarien ska ta egna initiativ och gå fram och prata och fråga eller om de ska ha en mer avvaktande roll och låta ungdomarna ta kontakt. Bibliotekarien uttrycker att en mer tillbakalutad roll är att föredra. Becka menar att det kan vara nödvändigt att bibliotekarien ”är lite på”, annars kanske man inte vågar fråga. Blanca

påpekar att det kan finnas gränser för hur framfusiga bibliotekarierna kan vara. Erik säger att bibliotekarien självklart måste vara uppmärksam och uttrycka öppenhet gentemot besökarna.

I grupp C tycker Cleo att bibliotekarierna ska hjälpa till att hitta böcker. Corinne tillägger att de även ska tipsa om böcker. Camilla säger att om hon har en fråga om något speciellt ämne som förhållanden så vill hon att någon visar en bok som handlar om just det problemet, för om hon väljer bok själv kanske den inte handlar om exakt det hon vill ha. Camilla tycker även att bibliotekarierna ska köpa in mer böcker om förhållanden. Eva håller med tjejerna och säger att det är meningslöst om det är ett glapp mellan utbud och efterfrågan, därför är det viktigt att ha en dialog med ungdomarna. Hon nämner att de har en förslagslåda och att ungdomarna kan mejla in inköpstips. Bibliotekarien berättar att ungdomar kan dela boktips genom att skriva sina omdömen på en särskild lapp som sedan läggs i böckerna. Bibliotekarien kommenterar att alla inte har samma smak och att det är viktigt att fler röster än bibliotekariernas görs hörda.

I grupp A och B tycker ungdomarna att bibliotekarierna ska finnas till hands om de behöver hjälp, men att de ska avvakta lite först och låta ungdomarna hitta själva. I grupp C tycker de att bibliotekarier ska hjälpa till att hitta och tipsa om böcker. De tycker att de ska köpa in fler böcker om förhållanden. Samtliga grupper verkar vara eniga om att bibliotekarierna ska finnas till hands men samtidigt inte vara för framfusiga. De ska inte stå och gömma sig eller se sura ut för då vågar man inte gå fram och fråga. Förvånansvärt många uttrycker sig på detta sätt vilket vi trodde var en ganska förlegad syn på bibliotekarier men som tydligen lever kvar. Det är framförallt grupp D som uttrycker att bibliotekarier ska se glada ut, kanske vågar de säga så eftersom ingen bibliotekarie är med i denna intervju? I denna grupp framkom inte fler åsikter om denna fråga.

– Vad skiljer bibliotekarier på PUNKTmedis från bibliotekarier på andra bibliotek?

I grupp A är det Angelica som först svarar på frågan:

De avger en bra atmosfär...så man vågar gå fram och säga något...utan att... de är som mellan nittio och döden

Anna: Jo men de ser så här...trevliga ut

Andreas: Ja...och det verkar som att de tycker om deras jobb.

Grupp B ger uttryck för att på PUNKTmedis är personalen mer engagerad och rolig medan andra bibliotekarier kan upplevas som sura och ohjälpsamma.

Becka: Asså dom på PUNKTmedis är såhär skönare. dom är såhär ja, dom är så här mera alltså dom (...) snackar mer än andra (...) om man måste fråga efter en bok säger dom bara "den är där borta i b-sektionen" och här är det typ så här "den är jättebra den har jag läst".

I grupp C tycker de att personalen är mer hjälpsamma och trevliga, och inte blir sura om det inte är knäpptyst och verkar inte besvärade när de frågar om hjälp, vilket ungdomarna har upplevt på andra bibliotek.

Corinne: ja de sitter där framför sina datorer och vill man ha hjälp så ba suck sådär (...) man behöver inte vara nervös för att fråga här och det tycker jag är jätteskönt för så borde det vara

Cleo: det här är det enda biblioteken som jag har pratat med personalen på.

I grupp D tycker de att det känns som att det finns fler som arbetar på PUNKTmedis och att det är enklare att få hjälp. Didrik kommenterar detta:

Här verkar det stå bibliotekarier lite överallt som man kan ta hjälp av. På biblioteket där jag bodde förut där var det en i receptionen som satt...det verkar vara mycket enklare att få hjälp här.

Personalen beskrivs som trevliga och verkar tycka om sitt arbete. De upplevs som mer engagerade och roliga medan andra bibliotekarier upplevs som sura och besvärade av ungdomar som frågar om hjälp. På PUNKTmedis blir de inte sura om det inte är knäpptyst. Det är enklare att få hjälp på PUNKTmedis än på andra bibliotek.

5.5.3 Samspel användare- bibliotekarier

– Hur upplever ni kontakten mellan bibliotekarier och ungdomar?

I grupp A diskuteras gamla föreställningar om bibliotek och att det är stor skillnad mot hur PUNKTmedis fungerar. Här är personalen på ungdomarnas nivå och har inte krav på att de måste vara knäpptysta. Ungdomarna uttrycker att bilden av biblioteket har ändrats i och med PUNKTmedis. Andreas uttrycker att:

(...) själva tanken med att om någon säger ett bibliotek då tänker man ofta på ett stort slott någonstans mitt ute i ingenstans och så ska det vara en gammal nittioårig bibliotekarie som går runt och liksom guidar en...nej men liksom (...) och sen så möter man jättetrevliga personer runt omkring och så och då känns det liksom bra. och sen så om man tänker så här det här är inte så mycket som ett bibliotek egentligen. Nej men liksom det har ändrat hela bilden...hela ordet bibliotek.

Bella i fokusgrupp B tycker att personalen på PUNKTmedis är sköna. Bella och Blanca berättar om ett tillfälle då någon ur personalen kommit fram till dem efter att ha hört deras samtal om ett killproblem och gett dem tips på hur de ska lösa det. De talar om detta på ett uppskattande sätt. Brenda, Becka och Beatrice berättar att något liknande även hänt dem. Någon ur personalen hade kommit fram och frågat vad de lekte. Tjejerna ger uttryck för att de bemöts av personalen på ett personligt sätt, vilket de uppskattar. Erik frågar om de alltid upplever det som positivt när personalen kommer fram. Tjejerna svarar att det kan finnas gränser, men att de för det mesta tycker att det är kul.

I grupp C svarar de att de inte vet hur kontakten ser ut eftersom de själva inte är där så mycket. Corinne säger att personalen ger ett trevligt och intryck vilket hon ser som en förutsättning för en god kontakt. Eva säger att kontakten främst etableras med dem som kommer ofta på till exempel Mangakvällarna och att det bildats en kärna av ungdomar som kommer ofta. Framför att ha personlig kontakt med alla ungdomarna ser bibliotekarien det som sin främsta uppgift att se till att ungdomarna känner sig bekväma när de kommer. Framförallt anser hon det viktigt att se till att ungdomarna själva kan skapa kontakter sinsemellan. Bibliotekarien beskriver en situation som uppstått kring en knappmaskin som de hade på sportlovet, där man kunde göra egna knappar. Då hade några ungdomarna som stått där och börjat sjunga tillsammans. Eva kunde då uppmuntra dem att slå sig ihop och spela tillsammans och ansöka om ”En snabb slant”. (Vilket är en fond där ungdomar kan ansöka om bidrag till sina projekt som förmedlas genom PUNKTmedis.) Bibliotekarien ser det som sin uppgift att se till att möten uppstår mellan ungdomarna som kommer hit.

Grupp D ger här ett väldigt kortfattat svar, men tycker att bibliotekarierna är trevliga och att de fått ett bra intryck av PUNKTmedis. Det är bara Daniella och Didrik som uttrycker sig.

I samtliga fokusgrupper uttrycker sig ungdomarna i positiva ordalag om personalen på PUNKTmedis. De tycker att personalen är trevlig och att de får ett vänligt bemötande. De flesta ungdomarna upplever inte att de har en personlig kontakt med bibliotekarierna. Personalen instämmer i denna bild och menar att det finns ett gäng som är på biblioteket mycket och att de därför får en speciell kontakt med dessa ungdomar. Erik framhåller att det är viktigt att inte bli för mycket kompis med ungdomarna eftersom det trots allt inte är en fritidsgård. Eva säger att det främst etableras en kontakt med dem som kommer ofta, på till exempel Mangakvällarna. Vikten av att se till att ungdomarna känner sig bekväma på PUNKTmedis och själva kan skapa kontakter med varandra betonas av Eva. Aspekten som socialt centrum betonas.

– PUNKTmedis har skapats i samarbete med ungdomar, tycker ni att det märks i biblioteket?

I grupp A tycker Anna att ungdomsanpassningen blir tydlig genom att det finns många datorer och på att de har ett fantasyrum. Angelica tycker att det är en mysig atmosfär, vidare uttrycker Andreas:

och sen så hur de propagerar för det (...)med sånahär... broschyrer som är färgglada (...) som är riktade (...) ja men det är lite såhär street det är coolt det är tufft alltså undermedvetet så tänker man så här...okej men det är en cool sak (...) jag tycker att den där själva loggan...medisloggan...är liksom...våldigt...

Annelie: ...ungdomlig...

Andreas: ja men den känns lite glad

Angelica: Den känns modern

Andreas: ja... men det är det faktiskt... men just det här att de har riktat... alltså dom har anpassat...de vet att det är skitmånga som läser Manga...och att de då har oändligt med Manga (...) och har väldigt tydliga avdelningar för...ja men här finns ungdomsböcker och här finns nästan vuxenböcker och här finns vuxenböcker...

Andreas menar att det märks att PUNKTmedis ansträngt sig för att anpassa biblioteket efter vad ungdomarna vill ha. Han tycker att personalen är bra på att ställa riktade frågor när det gäller att ge litteraturtips. Ebba frågar om de tror att ungdomarna kommer till PUNKTmedis för att använda datorer även om de har dator hemma. På detta svarar Andreas:

(...) vi har dator hemma...men att man sitter där och såhär chattar med sina kompisar på msn...och det är kul men när man...när det finns fyra datorer här och ännu fler där inne och man sitter bredvid varandra...det känns...på nåt sätt känns det mer socialt även om alla sitter och (...) drunknar i skärmen...så är det ändå ganska socialt

Ebba: Ja men va bra, att det liksom är att man kan hänga här... och vara social fast man pratar med andra än dom som är där... det är lite så vi tänkte...när vi satte datorerna...när vi hade ihop dom så.

I Grupp B tycker Beatrice att det märks genom att det är mycket ungdomar här som sitter och spelar spel. Blanca tar upp att inredningen tyder på att personalen tänkt på vad ungdomar vill ha, särskilt med tanke på sofforna där ungdomarna kan sitta och soffa. Efter en stunds tystnad riktas frågan till Erik som nämner skrivarkurser, surfsoffa och att färgerna är glada som exempel på PUNKTmedis ungdomsanpassning. Bella säger att det känns hemtrevligt och att det är en skön stämning som inbjuder till att hon slår sig ner för att ha det skönt. Blanca säger att på andra bibliotek vill man bara ta sin bok och gå därifrån. Där känner hon sig inte välkommen, utan som ett problem för personalen.

I grupp D tycker alla att det märks att biblioteket utformats med hjälp av ungdomar. De tycker att det är lättare att hitta på PUNKTmedis än på andra bibliotek.

David: Jag tycker att man kan se det bara på hur böckerna står placerade...man märker det på uppdelningen Manga här och serietidningar där...

Daniella: ett helt fantasyrum där...

David: det är liksom lite mer utåt för på andra bibliotek var det typ såhär...

Daniella fyller i: ...man måste leta...

David...tråkig 1700tals litteratur så man får gå till nåt bakrum för att hitta det som man letar efter så att...det är lite mer öppet här...

Didrik: På biblioteket där jag bodde förut var det typ bara facklitteratur i bokhyllor...det är ett mycket roligare bibliotek här också

Grupp A tycker att ungdomsanpassningen märks genom att det finns många datorer, att det är mysig atmosfär och att det finns ett fantasyrum. PUNKTmedis ses som ett socialt centrum. I grupp B säger de att det märks på inredningen och genom att det är mycket ungdomar där som sitter och spelar spel. De tycker att det känns hemtrevligt och att de är en skön stämning som inbjuder till att man slår sig ner för att ha det skönt. Grupp C svarar kortfattat på denna fråga, liksom grupp B anser de att det märks att det skett en ungdomsanpassning eftersom det är mycket ungdomar som kommer till biblioteket. I grupp D tar de liksom i grupp A upp fantasyrummet som exempel på att ungdomar fått vara med och påverka. I grupp A och D upplever de att beståndet är anpassat efter ungdomars önskemål om serier, främst Manga, att det är mysigt, inbjudande och hemtrevligt. Ungdomsanpassningen märks genom vad som kan beskrivas som socialt- och kulturellt centrum.

– Hur ser ni på ert eget och ungdomars inflytande idag?

I grupp A anser Anna och Angelica att ungdomar kan vara med och påverka genom att säga vad de tycker och ge förslag till personalen. Andreas fortsätter:

(...) och så visa intresse av att man kommer hit och att man till exempel...och så är det kul också när personalen känner igen en (...) och så när personen kommer hit och sen så lånar man kanske (...) samma stil av böcker...så tycker dom ändå att det är kul då vet de att folk är intresserade...och att...

Anna: engagerade...

Andreas: ja precis, engagerade...och det tror jag...påverkar...personalen

Ebba: men vi har ju en förslagslåda där man gärna får stoppa i lappar om man inte vågar prata med oss som jobbar...och jag brukar själv sådär...om nån kommer med en bra idé så skriver jag ner den på en lapp och så stoppar jag det i lådan...för då vet jag att den kommer...kommer med i våran såhär...”hur vi hanterar lappar”-rutiner

I grupp B säger Blanca att hon inte har intresse av att påverka, men hon tror att om hon skulle ge förslag till personalen skulle de lyssna. Bibliotekarien anser att de var bättre på att samarbeta med ungdomarna förut men att de i dagsläget låter ungdomar få inflytande genom att ta till vara deras inköpsförslag av alla typer av medier och köper in i princip allt de får förslag.

I grupp C upplevs att ungdomars inflytande märks genom att litteraturutbudet representerar deras intressen.

Cleo: ja dom har ju jättemycket Manga böcker det är väl inte direkt 50-åringar som har påverkat det

Corinne: jag tycker att det är väldigt mycket bra ungdomsböcker här

Camilla: ja jag gillar jättemycket att läsa såhär tjejiga böcker jag tycker att det är jätteroligt som Gossipgirls till exempel och den finns ju här och lite såhär ja mycket såna böcker och det är ju jätteroligt att det finns.

I grupp D tar Daniella upp möjligheten att gå fram till disken och prata med den som sitter där och David lägger till att det verkar väldigt bra att man kan lämna in förslag på de böcker man vill läsa. Sedan kommer ungdomarna in på föregående fråga om vad som är utmärkande för PUNKTmedis. Daniella säger att det är mycket ungdomar som har hittat hit. David kommenterar att det i Sverige inte är så vanligt att ungdomar hänger på biblioteket på samma sätt som det är i USA, där ungdomar sitter på biblioteket efter skolan. Han tycker att detta är utmärkande för PUNKTmedis och berättar att ungdomarna på biblioteken i USA är där för att sitta tyst och läsa, medan ungdomar i Sverige ofta lånar sin bok och sedan går:

David: i andra "butiker" här i landet så är det liksom ta boken och sen så sticker du ut så fort du kan liksom.

I grupp A, B och D menar de att ungdomars inflytande förverkligas främst genom direktkontakt med personalen på PUNKTmedis, och att det känns lätt att gå fram till dem. Andreas säger att de ungdomar som är engagerade och intresserade uppmärksammas av personalen. I alla grupper anser de att det område som ungdomar haft mest inflytande över är utbudet. I grupp D kommer ungdomarna in på att det som är utmärkande för PUNKTmedis är att ungdomar hänger där till skillnad från andra bibliotek där man bara tar sin bok och drar. Genom detta uttryck förstärks PUNKTmedis som ett ställe där man stannar och hänger, rollen av socialt centrum betonas. Att PUNKTmedis används som ett socialt centrum upplevs i grupp D som ett uttryck för att ungdomar är med och påverkar bibliotekets utformning.

5.5.4 Användare och icke-användare

– Vilka ungdomar kommer till PUNKTmedis?

Brenda i fokusgrupp B tror att ungdomar mellan 13-16 år kommer till PUNKTmedis, vilket Blanca håller med om. Bella säger att många tycker att det är töntigt att gå till biblioteket och Becka tar upp att vissa tror att biblioteket bara är ett tråkigt ställe dit man bara går för att låna böcker och sedan drar. De anser att detta kan vara anledningen till att andra inte kommer till PUNKTmedis eftersom de inte vet att det är annorlunda från andra bibliotek. Erik säger att det kommer lite fler ungdomar till PUNKTmedis än till andra bibliotek och att detta delvis beror på att de kommer från skolorna i närheten på rasterna, för att använda Internet. Ungdomar kommer hit för att plugga och surfa om de inte har dator hemma, säger Beatrice. Brenda säger att ungdomar kommer till PUNKTmedis för att ha någonstans att vara efter skolan och tillägger att det nästan är lite som en ungdomsgård. Fast lite mer "chill", inte så mycket liv, lägger Bella till. Det är skönt med lugn och ro fortsätter Brenda. Blanca tycker att stämningen på PUNKTmedis gör att det är en bra studiemiljö. Brenda tror att många går dit för att få läxhjälp.

I fokusgrupp C anser tjejerna att de som kommer är de som har ett läsintresse eller för sina studiers skull. Camilla tror att gymnasieelever har mest nytta av PUNKTmedis och kommer dit för att plugga.

I grupp D uppfattar Daniella att många kommer till PUNKTmedis för att umgås med andra som har liknande intressen. Hon är själv med i BC-Manga och tar upp detta då hon svarar på frågan om vilka som kommer hit:

Väldigt blandat men liksom BC-Mangamänniskor kommer väldigt mycket här för att ni har just Manga special så vi dras ju hit.

Hos ungdomarna finns en uppfattning om att PUNKTmedis är en plats för alla och att det erbjuds något för alla. Ungdomarna uttrycker att de som kommer till PUNKTmedis är de som vill plugga, koppla av, umgås med vänner eller för sitt läsintresses skull. Dessa användningsområden motsvarar kunskapscentrum, socialt centrum och kulturellt centrum. I grupp B tar de upp att biblioteket kan ses som töntigt och detta tror de är en anledning till att andra ungdomar inte kommer till PUNKTmedis. Denna fråga ställdes inte i grupp A, eftersom vi reviderade intervjuguiden efter denna fokusgruppintervju.

– Finns det några ungdomar som inte kommer?

Andreas i grupp A säger att de som inte kommer har förutfattade meningar om bibliotek. Detta påverkar deras inställning till PUNKTmedis. I hans utsaga finns likheter med vad som uttryckts i grupp B och D, alla ungdomar vet inte hur det är på PUNKTmedis och tror att man bara tar sin bok och drar.

Andreas: (...) när de kommer hit så tänker de så här nej men det är ingen idé och så går de och hämtar en bok och så (...) missar de allt det här andra...som inte egentligen tillhör bibliotek men som ändå är väldigt, väldigt mysigt.

I grupp B kommer de in på att många i deras omgivning är av den uppfattningen att det inte är coolt att vara på bibliotek. De tror att anledningen till detta är att andra inte vet hur det är på PUNKTmedis och att de har en traditionell uppfattning om vad bibliotek är, som inte stämmer överens med PUNKTmedis.

Brenda: när jag brukar säga till mina två kompisar att jag varit här brukar de säga ”nej vad tråkigt, vad töntigt”. Men jag ba men det är ganska kul, men dom ba neej för dom brukar komma hit en gång i månaden och bara låna en bok och liksom dra det är det enda dom gör.

I grupp D säger Didrik att det finns de som inte vågar gå till biblioteken. På frågan om vilka som inte vågar svarar han att det är de som tycker att biblioteket är larvigt. Han fortsätter:

Nej men de kanske tror att de ska bli retade för att de är på ett bibliotek på fritiden om det inte har med skolarbete att göra.

I diskussionen kring denna fråga tar ungdomarna upp att andra ser bibliotek som tråkiga. I grupperna förekommer även uppfattningen att andra inte vet att det är annorlunda på PUNKTmedis och att detta gör att de inte kommer, särskilt i grupp A och B uttrycks detta. Uttrycket att ”ta sin bok och dra” återkommer vilket kan sägas vara en illustration för att poängtera PUNKTmedis speciella funktion, nämligen att det utgör en plats att hänga på. I grupp C ledde denna fråga inte till någon diskussion, de kommenterade kort att de som är intresserade kommer till biblioteket.

– Vad skulle kunna göras för att de som inte kommer till PUNKTmedis ska komma?

I grupp A leder denna fråga till en ingående diskussion som inleds med att Ebba uttrycker att detta är ett område hon vill tala om. Ungdomarna tar upp att det finns broschyrer och anslag i deras skolor om vad som händer på PUNKTmedis. Ebba nämner att biblioteket har klassvisningar och att ungdomarna blir tvungna att komma varken de vill eller inte. Hon säger att de i personalgruppen har olika åsikter om huruvida klassvisningar är den bästa metoden för att nå ut till fler ungdomar. Andreas ställer sig positiv till klassvisningar och säger att då kan de som inte varit på PUNKTmedis förut se hur bra det är. Ebba kommenterar att det kanske inte är det allra roligaste med lektioner om bibliotek men att det är ett sätt att

uppmärksamma ungdomar, som inte känner till PUNKTmedis, på att det finns aktiviteter som exempelvis bio, Manga och rollspel. Andreas säger vidare att det bästa sättet att få fler ungdomar att komma är om kompisar tipsar, detta leder till ett samtal mellan Andreas, Ebba och Angelica om ryktesspridning som marknadsstrategi.

Andreas: Sen så tror jag också att det bästa sättet att få hit fler personer... eller folk som inte kommer hit...det är att de som är här sprider det vidare

Ebba: det tror jag också alltså absolut... det blir ju om man har läst om någonting eller om nån affisch hänger uppe på skolan (...) men om en kompis säger att jag var där igår och det var skoj då...

Andreas: då väger det mera

Angelica: Jag brukar tipsa mina vänner...de är så arga på att Manga är så dyrt men då brukar jag säga att man kan gå hit och kolla om dom har den mangan som man letar efter...

I grupp B anser de att den främsta anledningen till att ungdomar inte kommer är att de inte vet hur det är och att PUNKTmedis behöver göra mer reklam för sig. Svårigheten som både Becka, Bella och Blanca identifierar är att väcka det första intresset. Becka menar att om de andra såg hur det är på PUNKTmedis kanske de skulle komma tillbaka. Det finns ju något för alla här, tillägger Blanca. Bella säger att man kommer dit med kompisar och märker hur det är. De påpekar att man måste ha ett eget intresse för att gå till biblioteket. När Erik tar upp att de brukar ha klassvisningar för att nå ut till fler ungdomar men att det kan vara svårt att väcka intresse om det inte finns från början, säger Bella att det är bättre om man kommer frivilligt och tar reda på hur det är själv. Detta håller Erik med om.

I grupp C föreslår Corinne att personalen kan gå ut i skolorna och hålla föreläsningar. Det var en jättebra idé tycker Eva. Cleo menar att de som är på bibliotek kan få töntstämpel vilket har att göra med att biblioteket sammankopplas med skolan. Därför anser hon att sådana föreläsningar inte är ett bra sätt att få fler ungdomar intresserade av bibliotek. Tjejerna i grupp C kommer även in på att de tror att tjejer i allmänhet kanske går på bibliotek lite mer än killar eftersom tjejer är mer ambitiösa i skolan.

I grupp D anser de att ett intresse för att läsa är en förutsättning för att vilja använda biblioteket, och att det inte går att påverka.

Även i anslutning till denna fråga kommer töntstämpel upp som en förklaring till varför biblioteket inte används av vissa ungdomar. Detta tas upp i grupp C av Cleo och liknar vad Didrik i grupp D yttrade i anslutning till frågan om vilka som inte kommer. I grupp B anser särskilt Blanca att PUNKTmedis ska göra mer reklam för att locka ungdomar. I denna grupp poängterar de att det krävs ett intresse för att uppmärksamma vad som står på anslagen om olika aktiviteter. De anser att det inte fungerar med tvång vilket enligt dem är nackdelen med klassvisningar. I grupp A ses klassvisningar som mer positivt. Mellan grupp A och B skiljer sig även personalens åsikter om klassvisningar.

– Hur tror ni att andra ungdomar uppfattar PUNKTmedis?

I fokusgrupp A tar Andreas upp att en del kan hysa misstänksamhet mot ett bibliotek som försöker profilera sig som ungdomsbibliotek. Denna fördom försvinner om man bara kommer till PUNKTmedis, menar Andreas:

jag tror faktiskt att det är jätte många som när dom har vart här ett par gånger... verkligen tycker om att va här för att det är...alltså verkligen till skillnad från alla andra bibliotek... och mycket och liksom...ja det är så det är

Anna: (...) om det är första gången man är här och typ (...) då tror jag inte riktigt att man inser att det är ett bibliotek förrän man verkligen ser alltså förrän man går upp till exempel och ser alla böckerna...innan vi flyttade...då var det såhär ett ganska tråkigt bibliotek med typ rader och sådär...och jag tyckte att det var jättetråkigt att gå hit och sen när jag kom tillbaka...då var det helt såhär...okej...var det en stor liksom en röd...trappa och allting...och jag blev jätteförvånad och förvirrad...det var trevligt och så trodde jag inte att det var några böcker kvar...förrän jag tittade lite... då såg jag
Angelica: de var dolda bakom alla hyllor
Anna: ja typ...de har liksom byggt in dom...så man inte ser det
Intervjuare: är det bra...tycker ni?
Angelica: ja, om det är för mycket... böcker då kan man bli...dyster...

Samtalet berör vår fråga om vad som skiljer PUNKTmedis från andra bibliotek och hur det märks att ungdomar varit med och skapat PUNKTmedis.

I fokusgrupp C diskuteras huruvida PUNKTmedis uppfattas som ett pluggbibliotek eller fritidsbibliotek. Eva som tar upp detta eftersom tjejerna diskuterar pluggandet i stor utsträckning. Hon berättar att när PUNKTmedis byggdes upp ville ungdomarna i referensgrupperna inte alls ha ett pluggbibliotek, utan ett fritidsbibliotek.

Eva: så det är det som vi har trott att vi har utvecklat här
Cleo: men jag tror också att man behöver ha ett fritidsbibliotek där man kan plugga

Eva säger att det kan vara farligt att måla in sig själv i ett hörn som antingen fritidsbibliotek eller pluggbibliotek. Hon säger att det är som två ben som biblioteket måste stå på för att kunna möta ungdomarnas behov både i anslutning till skolan och till fritiden.

Eva: Är man inne i en tuff pluggperiod som ni kan vara ibland så kan det vara jätteskönt att komma hit (...) och sen så när den pluggperioden är över då kan det var skönt att gå och svimma här och titta på en film eller spela rollspel eller det ska finnas...jag tycker det mesta ska finnas (...)

I grupp D tar Daniella först till orda:

Ungefär som vi gör. Ungefär lite coolare än vanliga bibliotek
Diana: att det inte är något mossigt bibliotek utan att det är ett bibliotek där det finns väldigt mycket bra för ungdomar
Intevjuare: Tror ni att det gör att det kommer flera olika människor hit?
Didrik: Ja det tror jag verkligen sen gör nog arrangemangen också att det kommer flera olika sorters människor tror jag

Det uttrycks att ungdomarna tror att de som inte känner till PUNKTmedis tror att det är ett vanligt bibliotek och att man måste komma in för att se hur det är och då kanske intresset väcks. Andreas ger även uttryck för att det kan finnas en misstänksamhet mot bibliotek som försöker vara ungdomliga. Vid olika tillfällen i grupperna kommer det upp att man själv måste upptäcka vad PUNKTmedis innebär för att veta att det är annorlunda än traditionella bibliotek. Frågan om hur andra ungdomar uppfattar PUNKTmedis har i grupp B besvarats i anslutning till tidigare frågor. Bland annat i anslutning till frågan: vilka ungdomar kommer till PUNKTmedis?

5.5.5 Uppfattningar om verksamheten

- Vad tycker ni om inredningen?

I Grupp A återkommer de flera gånger till att biblioteket har en mysig atmosfär och trivsamt möblering. I grupp B uppfattar de att inredningen har betydelse för den speciella stämningen på PUNKTmedis. Stämningen beskrivs som en blandning av att det samtidigt är en plats att hänga på men att det inte blir för livligt. Bella uppskattar att det finns smårum där man kan stänga om sig och att det borde finnas fler. Blanca jämför med inredningen på övervåningen som hon anser vara tråkig. Att inredningen är mysig och bekväm är de överens om i grupp C. De uppskattar även att det finns olika smårum som man kan stänga in sig i. Det är något som hon gett uttryck för vid flera tillfällen och hon har även sagt att det skulle kunna vara fler rum. I grupp D tycker de att det är mysig inredning.

-Vad tycker ni om aktiviteterna?

I Grupp A är det bara Angelica som gått på någon aktivitet och det är Manga special, hon har även varit med i filmklubben. Ebba undrar varför det inte är några som kommer till författarträffarna. Anna menar att ungdomar kanske inte bryr sig så mycket om vem som har skrivit boken. Angelica inflikar att om boken är bra skulle man kanske vilja träffa författaren men att man oftast inte kommer ihåg författaren utan bara boken. Becka i grupp B tycker att det är bra med läxhjälp, film, tecknarkurser och datorer. Blanca säger att det saknas information om aktiviteterna. Ungdomarna tycker att biblioteket kunde sätta upp fler affischer. Erik konstaterar att det kan vara svårt att fånga uppmärksamhet genom affischerna. Grupp C såg läxhjälp som en av de viktigaste aktiviteterna. I grupp D uppstod ingen diskussion kring detta.

-Vad tycker ni om utbudet? Finns det något ni saknar?

I grupp B uttrycker Bella särskild uppskattning av de tidningarna eller tidskrifter som finns, eftersom biblioteket har tidningar som hon gillar. De pratar om att fördelen med detta är att de själva slipper köpa dyra tidningar. Bella gillar att det finns lite udda tidningar som hon kan upptäcka då hon står vid tidningsväggen och tittar på de tidningar som hon känner till. Erik frågar vad de tycker om filmerna och musiken. Becka kommenterar att hon inte känner igen de filmer som finns och Beatrice tycker att det ska vara mer ny musik och att de skivor som finns är gamla. Brenda tillägger att det i och för sig är bra att det finns något för alla musikintressen. Corinne i grupp C anser att utbudet är bra och varierat, det verkar finnas något för alla. Av deras svar på frågan framkommer att de har tagit till sig att de kan vara med och påverka. När vi tar upp andra medier som skivor och film svarar David i grupp D att han inte visste att det gick att låna skivor. Ingen av fokusgruppsdeltagarna har lånat några skivor eller filmer och verkar inte ha vetat att den möjligheten finns. Sammanfattningsvis kan det sägas att det framkommer att ungdomarna i fokusgrupperna främst kopplar PUNKTmedis utbud till tryckta medier. De känner inte till att det även finns CD-skivor och film. I grupp A ställdes inte denna fråga eftersom intervjuguiden ändrades efter denna intervju.

5.6 Uppfattningar och beskrivningar av PUNKTmedis

Som en del i resultatet har vi valt att presentera ord som framkommit ur utsagorna från fokusgruppintervjuerna och den enskilda intervjun som beskriver PUNKTmedis. Dessa ger en bild av synen på bibliotekets förändrade identitet. I enlighet med Nyinstitutionalismen menar vi att människor inom en organisation får ett förändrat sätt att se på institutionen och dess verksamhet efter en omorganisering. Detta påverkar i förlängningen språkbruket. För att visa på hur den förändrade identiteten påverkats av nya arbetssätt och synsätt på bibliotek som institution kommer orden att analyseras i anslutning till vår övergripande frågeställning: Hur

skapas bilden av PUNKTmedis och dess verksamhet hos personal och ungdomar och kan nya arbetssätt sägas ha gett upphov till ett nytt synsätt på bibliotek? Vi ser orden som en konsekvens av ett förändrat språkbruk, vilket påverkar människors sätt att se på verksamheten och bidrar till att förändrade dess identitet. Orden representerar två förhållningssätt till bibliotekets roll, som vi anser utgör en del i dess identitet, dessa är folkbildning och marknadstänkande. Vi har även urskiljt en överensstämmelse mellan dessa ord och socialt och kulturellt centrum från Andersson och Skot-Hansens analysmodell. Genom att koppla orden till i Andersson och Skot-Hansens analysmodell för folkbibliotekets lokala identitet avser vi lyfta fram PUNKTmedis identitet som den uppfattas av personal och ungdomar. Vi presenterar orden vi ser som specifika för beskrivningarna av identitet enligt kategorierna: *folkbildning*, *marknadstänkande*, *kulturellt centrum* och *socialt centrum*. Detta för att underlätta läsningen av analysen. I några fall förekommer samma ord i två kategorier.

Folkbildning

Marknadstänkande

Aktiviteter	Efterfrågan
Egna cirklar	Inbjudande
Fantasyrum	Inköpsförslag
Fritidsaktiviteter	Loggan
Manga	Marknadsföring
Mötesplats	Modernt
Programverksamhet	Målgrupp
Serier	Profilera
	Propagera
	Reklam
	Riktat till ungdomar
	Ryktesspridning
	Ungdomsanpassat
	Uppdaterat
	Uppsnappa

Kulturellt centrum

Socialt centrum

Aktiviteter	Chill
Fantasyrum	Engagerad personal
Manga	Familjär
Programverksamhet	Fritidsledare
Serier	Fritidsaktiviteter
	Hänga
	Inbjudande
	Mysigt
	Mötesplats
	Skapa kontakter
	Skönt
	Stämning
	Socialt
	Softa
	Umgås
	Ungdomsgård

6 Analys

För att svara på vår frågeställning och underfrågor relateras de i detta kapitel till teorierna mikrokultur, nyinstitutionalism, Fernlers begrepp imitation och innovation. Teorierna sammankopplas med resultat av intervjuer och observationer. Andersson och Skot-Hansens analysmodell används för att analysera synsätt på bibliotekets identitet. Klasson och Vestheims modeller för kommunikation mellan bibliotekarier och användare för att analysera arbetssätt på PUNKTmedis. Analysen presenteras enligt frågeställningen, för att knyta ihop resonemanget besvaras den övergripande frågan sist. Vår frågeställning är:

Hur skapas bilden av PUNKTmedis och dess verksamhet hos personal och ungdomar och kan nya arbetssätt sägas ha gett upphov till ett nytt synsätt på biblioteket?

Hur beskrivs arbetssätt och interaktion i kommunikationen mellan ungdomar och personal?

Vilket eller vilka synsätt på biblioteket som institution framkommer i kommunikationen mellan ungdomar och personal?

För att svara på fråga ett anknyter vi till mikrokulturperspektivet och till Klasson och Vestheims modeller för kommunikation mellan användare och personal, samt till socialt centrum från Andersson och Skot-Hansens analysmodell. Fråga två besvaras utifrån nyinstitutionalismen, Fernlers begrepp imitation och innovation samt Andersson och Skot-Hansens analysmodell för folkbibliotekets lokala profil. Här berörs även arbetssätt. I anslutning till denna fråga tar vi upp hur synsätt på PUNKTmedis influeras av både folkbildning- och marknadsidéer. Slutligen besvaras den övergripande frågan genom att vi återknyter till de arbetssätt och synsätt på PUNKTmedis som vi analyserat utifrån teorierna och analysmodellerna, vilka bidrar till att skapa bilden av PUNKTmedis. Här återknyts även till de ord som lyfts fram från utsagorna vilka beskriver det specifika med PUNKTmedis.

6.1 Hur beskrivs arbetssätt och interaktion i kommunikationen mellan användare och personal?

Förändrade arbetssätt på PUNKTmedis kan bidra till att bilden av biblioteket ändras. Genom att analysera resultatet från fokusgrupperna ämnar vi beskriva bilden av ungdomsavdelningen hos ungdomar och personal. Frågan besvaras genom att vi applicerar teorin om mikrokultur och analysmodeller för kommunikation mellan ungdomar och personal på resultatet. Här vill vi lyfta fram det som ses som specifikt för PUNKTmedis.

6.1.1 Mikrokultur

Här analyseras hur arbetssätt och interaktion på PUNKTmedis beskrivs utifrån de tre kategorierna mötesplats, personer och händelser. Vi har noterat att PUNKTmedis har en framträdande roll som socialt centrum vilket kan jämföras med mötesplats. För att PUNKTmedis ska kunna betraktas som en mikrokultur är dess roll som mötesplats grundläggande. Ungdomar och bibliotekarier i fokusgrupperna är överens om att detta är en viktig plats att vara på. I grupp C säger Eva att hon ser det som sin uppgift att möjliggöra möten mellan ungdomar. Erik tycker att PUNKTmedis främst ska vara en plats att hänga på. En orsak till att PUNKTmedis ses som mötesplats är datorerna som är placerade centralt med soffor runt för att inbjuda till samtal mellan ungdomarna. I fokusgruppintervjuerna är ungdomarna överens om att PUNKTmedis har en mysig och trevlig stämning där de kan ta

det lugnt. Vi uppfattar att PUNKTmedis roll som socialt centrum möjliggör stämningen på biblioteket och utgör en förutsättning för att kommunikationen mellan ungdomar och bibliotekarier ska kunna ske på ungdomars villkor. Kommunikationen är grunden till att ungdomar och personal tillsammans skapar PUNKTmedis identitet. De personer som ingår i mikrokulturen påverkar dess specifika karaktär. Personal och ungdomar bidrar till att skapa PUNKTmedis identitet. För att ungdomarna ska trivas på PUNKTmedis är personalens attityd betydelsefull. Personalen beskrivs som sköna, roliga, vänliga, varma och intresserade.

Enligt Wulff utgörs mikrokultur även av händelser som gruppen upplevt tillsammans. Att berätta om och minnas dem tillsammans är ett sätt att stärka gemenskapen. Vi upplever att det i ungdomars och bibliotekariers berättelser om händelser på PUNKTmedis finns många gemensamma nämnare. Händelser som de berättar om i fokusgrupperna rör i stor utsträckning möten som illustrerar det specifika med PUNKTmedis-kulturen. Berättelserna om dessa händelser skapar PUNKTmedis identitet. Ungdomarna skapar även gemensamma upplevelser genom kommunikationen kring vad PUNKTmedis är. I grupp B berättar de om hur personalen agerat relationsråd och visat intresse för vad de haft för sig, vilket ungdomarna uppskattar eftersom personalen genom att kommunicera med dem gör att de känner sig uppmärksammade. Vi upplever detta som ett sätt för tjejerna att uttrycka att de känner sig hemma på PUNKTmedis genom att de haft en personlig kontakt med personalen. De två Manga-tjejerna Angelica och Daniella, berättar att de använder PUNKTmedis som träffpunkt. För dem utgör PUNKTmedis en mötesplats där de kan träffa likasinnade och därigenom stärka sin identitet och samhörighet. Denna uppfattning hade även den ur personalen vi talade med efter vårt besök på Mangakvällen. PUNKTmedis ses som ett av Stockholms största Mangacentrum. Bibliotekarien Eva berättar om händelsen vid knappmaskinen, då ungdomar som inte kände varandra sedan tidigare tillsammans stämde upp i sång. Denna händelse lyfter hon fram som ett exempel på vad som utgör PUNKTmedis specifika identitet och hon illustrerar den möjlighet till gemenskap som hon upplever finns på PUNKTmedis.

Vid analysen av fokusgruppsmaterialet tar vi hänsyn till att inter- och intrapersonella faktorer kan inverka på det som sägs och på interaktionen i fokusgrupperna. Personalens attityd i fokusgrupperna, påverkar hur ungdomarna känner och om de vågar uttrycka sig. I fokusgrupperna upplevde vi att det inte fanns någon obalans mellan ungdomar och personal, vilket underlättar kommunikationen. Vi tror att detta har att göra med att personalen i den dagliga verksamheten kommunicerar med ungdomarna på en jämlik nivå. Ungdomarna i fokusgrupperna hade däremot större inverkan på varandra, i vilka vissa medlemmar tog mer utrymme än andra. Dessa faktorer påverkar det som sägs i fokusgrupperna. Det vi analyserat som strävan efter att skapa en PUNKTmedisidentitet kan vara påverkat av ungdomarnas önskan om att vara en del av den tillfälliga gruppen och deras berättelser kan vara gemensamhetsskapande för stunden. Detta fenomen beskrivs i metodkapitlet som ”group-think” och kan bidra till skevhet i resultatet.

6.1.2 Kommunikation som arbetsätt

Vi analyserar hur arbetsätt och interaktion på PUNKTmedis beskrivs utifrån Vestheims och Klassons modeller för kommunikation mellan bibliotekarier och användare. Vi applicerar dem på två sätt: dels analyserar vi det som sägs i fokusgruppintervjuerna om bibliotekarierna på PUNKTmedis, dels analyseras hur bibliotekarierna förhåller sig till ungdomarna i fokusgrupperna.

Den roll som är mest framträdande för kommunikationen mellan personal och användare är den som Vestheim beskriver som dialogisk. Vi har likställt den med Klassons participatoriska modell där kommunikationen sker på lika villkor. Både användare och personal kan beskrivas som subjekt i och med att de definierar verksamheten tillsammans. Till skillnad från bibliotekarierna på andra bibliotek, uppfattas personalen på PUNKTmedis mer som fritidsledare. Ungdomarna upplever att personalen uppmärksammar dem aktivt och på ett personligt sätt, vilket de ser som positivt. Andreas säger att bibliotekarierna är bra på att ta reda på vilken typ av böcker han vill läsa. Becka säger att på PUNKTmedis engagerar sig personalen i litteraturförmedlingen, istället för att bara hänvisa till en hylla engagerar de sig i bokvalet. Detta kan ses som ett exempel på den participatoriska modellen eftersom det sker en kommunikation på bådadas villkor och personalen söker sätta sig in i ungdomarnas perspektiv. Ebba och Erik poängterar vikten av att kunna läsa av situationen och inte tränga sig på ungdomarna.

Det finns en koppling mellan Klassons förmyndarmodell och Vestheims traditionella kommunikationsmodell, eftersom bibliotekarierna tar på sig ett visst ansvar i urvalsprocessen angående vad som ses som kvalitetslitteratur. Detta märks exempelvis i Evas resonemang om Veckorevyn där hon delvis antar en avvaktande inställning. I grupp C utvecklades ett samtal mellan ungdomarna och bibliotekarien som vi ser som ett exempel på hur samspelet kan se ut. Bibliotekarien visar sig lyhörd, men samtidigt lite ifrågasättande när det gäller kvalitén på tidningarna. Kommunikationen är främst participatorisk/dialogisk medan den avvaktande inställningen till Veckorevyn kan ses som ett uttryck för den mer traditionella förmyndarmodellens tonvikt på förmedling av litterär kvalitet. Diana i grupp D uttrycker att hon känner stor tilltro till bibliotekens utbud och urval eftersom hon inte behöver vara så källkritisk i förhållande till materialet då det redan skett en kvalitetsgranskning. Hon jämför bibliotek med Internet, där det är svårare att hitta bra material. Det visar på att ungdomar även uppskattar arbetsmetoder som kan kopplas till Klassons förmyndarroll i och med att de har en tilltro till att bibliotekarien har kompetens att göra ett bra urval.

Vi anser att Klassons marknadsmodell görs gällande i arbetet på PUNKTmedis genom att ungdomarnas önskemål sätts i fokus och de köper in det mesta på förslag från ungdomarna. Eva påpekar att de vill undvika ett glapp mellan utbud och efterfrågan. Vilket tyder på en marknadsorientering. Att ta tillvara på inköpstips tas upp av Erik och kan ses som exempel på hur samarbetet med ungdomar ser ut. Ebba i fokusgrupp A frågar ungdomarna om det finns något som inte får försvinna från biblioteket och ungdomarna framhåller vikten av att det finns datorer eftersom de utgör ett viktigt instrument för att socialisera sig med andra. Ebba menar att placeringen av datorerna är menad att uppmuntra social interaktion mellan ungdomarna, vilket vi ser som ett uttryck för att personalen arbetar utifrån Klassons participatoriska modell eftersom de satt sig in i ungdomars perspektiv.

I förmedlingen av böcker arbetar personalen för att ungdomar ska kunna kommunicera sitt eget tycke och smak till varandra. Genom hemsidan, bloggen och ungdomars egna bokrecensioner som personalen sätter i böckerna, görs ungdomarnas röster hörda. Det är ett sätt att öka kvaliteten på förmedlingen i den bemärkelsen att ungdomar får böcker som passar deras intresse och smak. Bibliotekarierna tar ett steg åt sidan och låter ungdomarna kommunicera med varandra. Detta sätt att arbeta på ser vi som ett uttryck för den participatoriska modellen.

6.2 Vilket eller vilka synsätt på biblioteket som institution framkommer i kommunikationen mellan användare och personal?

För att beskriva hur bilden av PUNKTmedis uppfattas av användare och personal tar vi här upp synsätt och arbetssätt som är specifika för bilden av PUNKTmedis. Vi utgår från nyinstitutionalismen, begreppen innovation och imitation samt Anderson och Skot-Hansens analysmodell för folkbibliotekets lokala profil. Vi lyfter fram hur PUNKTmedis identitet förhåller sig till både folkbildning- och marknadsidéer.

6.2.1 Nyinstitutionalism samt innovation och imitation

Vi vill utifrån nyinstitutionella begrepp beskriva vad som inverkat på PUNKTmedis institutionella identitet som ungdomsbibliotek och lyfta fram vilka synsätt på biblioteket som institution som är framträdande hos ungdomar och personal.

Omorganiseringen har skett enligt den organisatoriska idé som varit på modet, nämligen marknadsanpassning. Vid omorganiseringen av PUNKTmedis kan denna tanke ses som en tvingande isomorfism. Detta har tagit sig uttryck i att biblioteket profilerat sig som en speciell typ av bibliotek som riktar sig till en specifik målgrupp. Att biblioteket kunde utveckla sin institutionella identitet ser vi som ett tecken på att organisationen var redo för en förändring genom att den befann sig i rätt fas i sin reformcykel för att kunna anpassa sig till lokala behov. I innebörden av begreppet reformcykel ligger att det måste ha gått en viss tid sedan den senaste omstruktureringen utfördes för att en organisation ska vara mogen för att genomföra en ny förändring. Vissa institutioner inom det organisatoriska fältet är trendsättare, andra är modeföljare. Inom biblioteksområdet kan PUNKTmedis ses som trendsättare och föregångare. I och med att PUNKTmedis anammat en idé som har sitt ursprung inom det företagsekonomiska fältet, genom att målgruppsprofilera biblioteket, kan sägas att biblioteket idémässigt har bytt organisatoriskt fält. I praktiken tillhör PUNKTmedis fortfarande biblioteksområdet varför det är både unikt och anpassat. PUNKTmedis har anammat en idé och anpassat den efter det egna fältet och den lokala omgivningen. PUNKTmedis har inte kopierat generella marknadsorganisatoriska idéer utan anpassat dem efter biblioteksverksamheten och sina lokala förhållanden.

Med Fernlers begrepp innovation och imitation kan förhållandet mellan lokala och generella normer ses som en process vilket kan förklara varför organisationer eller institutioner får specifika identiteter. PUNKTmedis har genom sina arbetsmetoder för att ungdomsanpassa verksamheten anammat organisatoriska idéer från marknaden och anpassat dem till biblioteksverksamhet. Arbetsmetoderna kan ses som innovativa i biblioteksvärlden. De kan även ses som en innovation av marknadsorganisatoriska idéer. Ungdomsavdelningens organisatoriska identitet utgörs av en kombination av marknadstänkande och folkbildningstradition. Att folkbildningstraditionen lever kvar tycker vi oss se i programverksamheten genom exempelvis skivverkstaden, Mangakvällar, filmmanusverkstaden och fonden ”en snabb slant”. Folkbildningen existerar på PUNKTmedis i modernare tappning då den anpassats efter ungdomars intresse i stor utsträckning. Kombinationen av marknads- och folkbildningstänkande anser vi utmärkande för PUNKTmedis identitet som träffpunkt och ”hängställe” och genom att biblioteket förhåller sig till ungdomar som kunder. Personalen poängterar vikten av att PUNKTmedis ska utgöra en skön plats där ungdomarna ska kunna hänga. De har ett kundorienterat förhållningssätt till sina användare, vilket märks i utbudet som är efterfrågestyrt och de köper in det mesta på ungdomarnas önskemål. Detta framkommer genom synen på användare och bibliotekarier

genom att användare ges större inflytande och ses som experter som bibliotekarierna tar emot förslag av. På så vis blir både ungdomar och bibliotekarier aktiva deltagare i verksamheten, vilket återigen kan ses som ett exempel på att biblioteket arbetar efter den participatoriska modellen. Detta märks genom att personalen sätter sig in i ungdomarnas perspektiv samt har en dialog med ungdomar om vad som ska köpas in. Personalen har en öppen syn på vad ett bibliotek är, vilket genomsyrar hela verksamheten och sättet att arbeta på med olika temakvällar och verksamheter. I fokusgrupperna ger ungdomarna uttryck för att denna förändring innebär ett nytt sätt att se på bibliotek. De ser PUNKTmedis inte i första hand som ett bibliotek utan mer som en träffpunkt vilken namnet antyder. Denna identitet belyses i följande citat:

Andreas: men man måste ändra betydelsen av bibliotek...bibliotek är för...det känns liksom...ja...vad betyder...liksom biblo vad är det för nåt?

Andreas: nej alltså...men bibliotek känns...alltså...

Angelica:...känns dammigt...

Andreas: dammigt...tack...dammigt...men det är därför som man säger så...det heter ju inte biblioteket medborgarplatsen...utan det heter PUNKTmedis.

De synsätt på biblioteket som vi anser vara mest framträdande är att det är ett fritidsbibliotek med en aktiv programverksamhet. Ungdomarna uppfattar att biblioteket är ungdomsanpassat och har moderniserats. De jämför det med andra bibliotek och menar att skillnaden är att PUNKTmedis har en mer tillåtande stämning. Vi ser det som att ungdomarna uppfattar att PUNKTmedis utgör en ny form av biblioteksverksamhet.

6.2.2 Bibliotekets lokala profil

För att analysera vilka synsätt på bibliotek som institution som framkommer i intervjuerna relateras utsagorna från fokusgrupperna till Andersson och Skot-Hansens analysmodell för folkbibliotekens lokala profil. Vi relaterar modellen till nyinstitutionalismens terminologi för lokal och generell anpassning. För att beskriva bilden av PUNKTmedis lyfter vi fram hur marknadsanpassning och ungdomsanpassning uttrycks av ungdomar och personal i fokusgrupperna i relation till de olika centrumen.

Vi uppfattar att några av rollerna förknippas med en traditionell folkbildningsidentitet och att andra förknippas med en modern marknadsinspirerad syn på bibliotek. Anpassningen efter lokalsamhället, vilket är ett sätt för folkbibliotek att överleva som institution, visar på att det är beroende av påtryckningar från omgivningen. Bibliotekets inriktning är beroende av både en ungdomsanpassning som kan ses som anpassningen efter lokalsamhället, samt en marknadsanpassning, vilket kan ses som en generell anpassning efter en organisatorisk idé som är på modet. I båda fallen handlar det om vad som inom nyinstitutionalismen kallas tvingande isomorfism, vilket innebär yttre och inre påtryckningar om att förändra verksamheten. Tydligast framkommer karaktären av socialt- och kulturellt centrum. De många olika aktiviteterna och inredningen inverkar på den tydliga karaktären av ett socialt centrum genom att ungdomarna verkar komma hit för att umgås. På grund av bibliotekets många aktiviteter, som rollspelskvällar, Manga special, skivverkstäder, låtskrivargrupper, författarbesök, är det ett utpräglat kulturellt centrum.

Kulturellt centrum förknippas med både traditionell och modern identitet. I fokusgrupperna framkommer uppfattningar om PUNKTmedis som kulturellt centrum främst genom utbudet av böcker och tidskrifter. Värdet av böcker och läsning kopplas ihop med biblioteket, vilket delvis är en traditionell syn på vad biblioteksverksamhet ska innehålla. I grupp C anser

tjejerna att böcker ska vara ett självklart inslag på biblioteket. De uppskattar att det finns böcker där i deras egen smak. I grupp A kommer de däremot fram till att för mycket böcker kan ha en negativ inverkan på upplevelsen av biblioteket. Angelica säger att det kan bli dystert med för mycket böcker. De upplever att böcker inte är det mest framträdande inslaget i biblioteksmiljön. När vi frågar vad som skiljer PUNKTmedis från andra bibliotek beskrivs i fokusgrupperna programverksamheten. Manga, rollspelskvällarna och fantasyrummet ses som utmärkande för verksamheten. Vi anser att detta är ett uttryck för att PUNKTmedis har en stark identitet som kulturellt centrum. Programverksamheten är något som Erik lyfter fram då han beskriver vad han anser vara specifikt med biblioteket. Det arbetar för att vara en plats där ungdomar kan utöva sin kultur och skapa själva. ”En snabb slant” och Manga special är exempel på detta. Genom att biblioteket sätter upp de Mangaintresserade ungdomarnas bilder görs deras kultur och kreativa skapade synligt i biblioteket.

Vi uppfattar att satsningen på författarträffar inte haft någon större genomslagskraft hos ungdomarna. Författarträffarna är ett uttryck för kulturellt centrum, men enligt vår uppfattning motsvarar denna programpunkt snarare personalens bild av hur ungdomars kulturella intresse kan uppfyllas och inte i första hand ungdomarnas. Vi menar att detta delvis motsvarar en traditionell aspekt av bibliotek, till skillnad från PUNKTmedis övriga verksamheter. Den författarkväll vi besökte och det ungdomarna sade i fokusgrupperna tyder på detta. I grupp A framkom att ungdomar troligtvis inte har så stort intresse av att känna till författarna. I beskrivningarna av PUNKTmedis utbud nämner inte ungdomarna skivor och filmer. Ointresset för denna del av utbudet kan bero på att de inte uppfattar att det är uppdaterat för att motsvara deras intressen. Eventuellt har de inte uppmärksammat denna del av utbudet eftersom det är placerat utanför PUNKTmedis avdelning. När vi frågar om det är något de saknar på biblioteket är det ingen som tar upp att de önskar ett större utbud av dessa medier. Detta kan bero på att de inte tror att skivor och film är något som ingår i bibliotekets utbud. Vi tror att en satsning på dessa medier skulle attrahera ungdomar. Om utbudet skivor och film anpassades efter ungdomar och placerades inne på ungdomsavdelningen, skulle ungdomarna uppmärksamma dem mer. Om biblioteket placerade skivor i anslutning till stereon tror vi att musik skulle bli mer framträdande i PUNKTmedis identitet.

Både ungdomar och bibliotekarier uppfattar PUNKTmedis som en plats att hänga på för att koppla av och umgås. Miljön har stor betydelse för ungdomarnas uppfattning av PUNKTmedis som *socialt centrum*, sofforna nämns samt att det finns små rum att stänga in sig i. Uttrycket att ”ta sin bok och dra” återfinns i alla grupper för att beskriva hur traditionella bibliotek är. Att de på PUNKTmedis inte ”tar sin bok och drar” blir i fokusgrupperna ett uttryck som förklarar ungdomsavdelningens speciella funktion, vilken kan liknas vid en ungdomsgård. Bibliotekets strävan efter att motsvara lokalsamhällets behov och därigenom vara ett fritidsbibliotek har enligt vår uppfattning förverkligats. Ungdomarna upplever att det inte är lika strikt på PUNKTmedis som på andra bibliotek och att bibliotekarierna har en välkomnande attityd. De har utvecklat en speciell relation till användare som skiljer dem från andra bibliotek. Denna kan beskrivas som en informell kontakt med ungdomarna i den dagliga verksamheten. Vi upplever att detta är en framträdande arbetsmetod som utvecklats för att ge ungdomar inflytande i verksamheten. Detta är specifikt för bilden av PUNKTmedis som den uttrycks hos både ungdomar och personal, särskilt vid diskussion om vad som skiljer det från andra bibliotek. I relation till Mangakulturen utgör PUNKTmedis ett socialt centrum, eftersom Mangaintresserade ungdomar från hela Stockholm använder det som träffpunkt. Denna grupp beskrivs av Erik som otroligt insatta i Mangakulturen, varför personalen vid Manga kvällarna passar på att samla in inköpsförslag från dem. Det är ett sätt att snappa upp ungdomarnas idéer och se dem som experter. Denna metod för att anpassa verksamheten efter

ungdomar genom att snappa upp idéer är ett uttryck för att ungdomarna ses som kunder som vet vad de vill ha. Genom att ungdomar ses som kunder växer ett nytt krav på service fram. Som socialt centrum anser vi att PUNKTmedis kan omsätta organisatoriska idéer från marknaden.

Rollen som *kunskapscentrum* görs i fokusgrupperna gällande i relation till skolan. Här finns skillnader i uppfattning mellan ungdomar och bibliotekarier. I intervjuerna framkom att ungdomarna uppfattade PUNKTmedis som en plats att plugga på. I fokusgrupp B och C ansågs läxhjälpen vara en viktig verksamhet. I fokusgrupp C uttrycker bibliotekarien förvåning över att tjejerna betonar denna roll eftersom PUNKTmedis främst syftar till att vara ett fritidsbibliotek. Att biblioteket betonar sin roll som fritidsbibliotek beror på att det fanns en uttalad önskan om detta i samband med uppbyggnaden av PUNKTmedis. Då en av tjejerna förklarar att hon vill att det ska vara både och, konstaterar Eva att det är en svår balansgång mellan dessa två områden. Det ena behöver inte utesluta det andra eftersom att biblioteket måste kunna möta upp ungdomars behov i anslutning till både skola och fritid, framhåller Eva. Detta skiljer sig från det Erik uttrycker om att den funktion biblioteket ska fylla är att erbjuda fritidsverksamhet som inte ska vara knuten till skolan. I Grupp D gavs uttryck för att bibliotekets roll som granskare av källor är viktig när de söker information för skoluppgifter. Bibliotekets roll som kunskapscentrum och dess sammankoppling med skolan säger Didrik kan ha inverkan på att andra kan uppfatta det som töntigt att använda biblioteket på fritiden. Även Cleo i grupp C uttrycker att biblioteket kan uppfattas som töntigt. Personalen har olika uppfattningar om klassvisningar av biblioteket. Ebba menar att det är ett bra sätt att få ungdomar att komma dit första gången och uppmärksamma att biblioteket är annorlunda mot andra bibliotek. Erik däremot är mer negativt inställd till denna typ av arbetsmetod, då han menar att biblioteket på detta sätt blir ihopkopplat med skola och tvång vilket inte ger en positiv bild av biblioteket. Det finns även skillnader mellan fokusgrupperna, grupp A och D betonar bibliotekets roll som fritidsbibliotek i större utsträckning än grupp B och C som framhåller bibliotekets roll som kunskapscentrum. Inom dessa grupper betonas PUNKTmedis betydelse i relation till skolan. Detta kan bero på att det i fokusgrupp A och D finns ungdomar som tillhör Mangakulturen och således känner till denna aspekt av verksamheten. Medlemmarna i fokusgrupp B och C är inte frekventa besökare på biblioteket, vilket kan förklara att de inte har samma erfarenheter av PUNKTmedis som socialt och kulturellt centrum. Uppfattningen om bibliotek som skolrelaterat kan snarast sägas referera till en traditionell bild av vad ett bibliotek är.

Anledningen till att grupp B uttrycker att biblioteket i första hand har en roll som kunskapscentrum kan bero på att de som är tongivande i denna grupp betonar bibliotekets roll kopplad till skolan. Att de även är äldre än övriga tre tjejer påverkar de yngre tjejernas svar. De yngre tjejerna berättar att de har varit på filmkväll och en av dem har även varit på författarträff, således kunde de förväntas lyfta fram aspekter av biblioteket som kulturellt- och socialt centrum. I relation till de andra två tjejerna är de frekventa besökare av biblioteket, ändå kommer deras åsikter i skymundan. När vi riktade frågan specifikt till dem hade de ofta inget att tillägga vilket kan bero på att de inte vågade uttrycka sig inför de två äldre tjejerna.

Biblioteket som *informationscentrum* kopplas i stor utsträckning ihop med bibliotek i allmänhet och inte PUNKTmedis specifikt. Som informationskälla tycker Andreas att biblioteket är viktigt. Hit kan även kopplas det de i fokusgrupp D diskuterade om källkritik. I fokusgrupperna tar ungdomarna upp att det finns mycket datorer med Internetuppkoppling på PUNKTmedis. De ser detta som ett tecken på att biblioteket är ungdomsanpassat. Rollen som

informationscentrum är den minst framträdande i ungdomarnas uppfattningar om PUNKTmedis verksamhet och identitet.

6.3 Hur skapas bilden av PUNKTmedis och dess verksamhet hos personal och ungdomar och kan nya arbetssätt sägas ha gett upphov till ett nytt synsätt på biblioteket?

För att svara på den övergripande frågan anknyter vi till utsagor kring arbetssätt och synsätt i relation till de teorier och de analysmodeller vi använt. Vi återknyter även till de ord som lyfts fram som specifika för att beskriva PUNKTmedis. Vi lyfter fram hur marknadstanken och folkbildningstanken bidrar till att skapa bilden av PUNKTmedis.

Bilden av PUNKTmedis som den beskrivs av ungdomar och personal kan främst anknytas till Andersons och Skot-Hansens roller socialt- och kulturellt centrum. Biblioteket liknas vid en ungdomsgård och anses fylla en viktig funktion i ungdomarnas fritidsliv. Vi anser att detta är nära sammankopplat med arbetssätt för att göra biblioteket till en social plats. Det ses även som ett kulturellt centrum genom att de uppmuntrar ungdomars kulturella uttryck. Vi anser att det mest framträdande arbetssättet är direktkommunikation med ungdomar i den dagliga verksamheten vilket kan ses som en kombination av Klassons och Vestheims participatoriska respektive dialogmodell. Detta kan ses som en strategi för att låta ungdomar bli delaktiga i biblioteket, en metod som är mindre formell än referensgrupper. Framträdande i hur personal och ungdomar uppfattar och beskriver verksamheten är dess roll som mötesplats och som ett ställe att hänga på. Genom sin identitet som mötesplats ser vi PUNKTmedis som en plattform för mikrokultur. Kommunikationen är en förutsättning för att en gemenskap ska kunna uppstå. Vi anser att personalen på PUNKTmedis arbetar för en öppen kommunikation med användarna för att skapa en bra relation till dem. Ungdomarna görs delaktiga och personalen blir själva deltagare, vilket leder till ett jämställt förhållande mellan användare och personal. Personalens sätt att uppträda mot ungdomarna på ett avslappnat sätt skapar en ny identitet för biblioteket, vilket ungdomarna upplever som inbjudande. Det bidrar till att PUNKTmedis uppfattas som en plats för ungdomar vilket vi ser som en förutsättning för ungdomars delaktighet. Händelserna de berättar om bidrar till att beskriva identitet som socialt centrum samt förstärker ungdomarnas upplevelser av att själva vara en del gemenskapen.

Vi uppfattar att arbetsmetoder för att uppmuntra ungdomars eget skapande inverkar på det specifika för PUNKTmedis identitet som den beskrivs och uppfattas av ungdomar och personal. Aspekter av kulturellt centrum som framkommer i ungdomarnas beskrivningar av vad som är specifikt med PUNKTmedis är dess programverksamhet, aktiviteter och fantasyrummet. Vi anser att rollen som kulturellt centrum är framträdande på PUNKTmedis eftersom fokus ligger på att uppmuntra ungdomarnas egen kultur. Detta kan relateras till nyinstitutionalismen då den främsta anledningen till att organisationers identitet förändras är uppsnappningen av omgivningens behov och anpassningen av verksamheten efter dem. Uppsnaappning av omgivningens behov kan omsättas i praktiken genom bibliotekarierollen. Vikten av att bibliotekarier ska snappa upp vad ungdomarna vill ha, framhålls av bibliotekarien Erik. Bibliotekets och bibliotekariens roll överensstämmer i detta hänseende. Arbetsmetoder för att läsa av omgivningens behov och praktisera det i arbetet med ungdomar, kan ses som uttryck för de dialogiska och participatoriska modellerna för bibliotekarierollen. På PUNKTmedis uppmärksammas ungdomars behov av ett eget estetiskt uttryck samt att ta del av andras. Exempel på detta är Mangakvällen och de teckningar som senare sattes upp i biblioteket och det vinnande bidraget i diktävlingen under sportlovet, vilken publicerades på PUNKTmedis blogg.

Det förekommer en syn hos några av ungdomarna om PUNKTmedis som kunskapscentrum, där de kan plugga och få tag i material till skolarbeten. Eftersom PUNKTmedis främst uppfattas och beskrivs som ett fritidsbibliotek kommer aspekter som har att göra med skolan i andra hand. Kunskapscentrum är inte framträdande i personalens eller de ungdomar som är frekventa besökares beskrivningar av PUNKTmedis. Dock har rollen som kunskapscentrum betydelse för hur bilden av PUNKTmedis beskrivs eftersom det visar på att identiteten även förhåller sig till en traditionell syn som omgivningen har på vad bibliotek är och ska vara. Biblioteket måste förhålla sig till de behov som ungdomar har i och med sina skoluppgifter. Åsikten framkommer att ungdomar vill ha ett fritidsbibliotek som de kan plugga på. Rollen som kulturellt centrum kopplas delvis ihop med traditionell verksamhet då genom bokutlåning och författarkvällar. Vi upplever att bilden av PUNKTmedis skapas i skärningspunkten mellan en traditionell syn på bibliotek, folkbildning och en modern syn, marknadstanken.

Inom nyinstitutionalismen tillskrivs språket en nyckelfunktion i hur omorganiseringar förändrar en institutions identitet. Vi ser en tendens till ett förändrat språkbruk hos ungdomar och personal i anslutning till PUNKTmedis. Här åsyftas främst att språket anpassats efter marknadstermer. Omorganiseringen påverkar institutionens diskurs och sätt att se på sig själv, vilket vi menar har påverkat personalens och ungdomarnas sätt att beskriva PUNKTmedis. De ord vi lyft fram ur fokusgruppintervjuerna och i intervjun med Erik kan ses i termer av marknad och folkbildning. Biblioteket behåller till viss del sin identitet som folkbildare. Ett exempel på att folkbildningstanken finns kvar är att Erik framhåller vikten av att biblioteket ska vara en plats att förverkliga idéer på, samt att det ska finnas möjlighet för ungdomarna att bilda egna cirklar. Ord som *aktiviteter*, *fantasyrum*, *fritidsaktiviteter*, *Manga*, *mötesplats*, *programverksamhet*, *serier* och *mötesplats* ur fokusgruppernas utsagor illustrerar uppfattningar av biblioteket PUNKTmedis identitet som folkbildare i modern version. Den nya mer marknadsinspirerade identiteten återspeglas i ord som: *efterfrågan*, *inbjudande*, *inköpsförslag*, *loggan*, *marknadsföring*, *modernt*, *målgrupp*, *profilera*, *propagera*, *reklam*, *riktat till ungdomar*, *ryktesspridning*, *ungdomsanpassat*, *uppdaterat*, *uppsnappning*.

Orden *aktiviteter*, *fantasyrum*, *Manga*, *programverksamhet* och *serier* kan även ses som uttryck för kulturellt centrum. Bibliotekets identitet som socialt centrum beskrivs genom ord som: *chill*, *engagerad personal*, *familjär*, *fritidsledare*, *fritidsaktiviteter*, *hänga*, *inbjudande*, *mysigt*, *mötesplats*, *skapa kontakter*, *skönt*, *stämning*, *socialt*, *softa*, *umgås*, *ungdomsgård*.

6.4 Sammanfattning av analys

Nya beskrivningar av biblioteket PUNKTmedis kan leda till förändrade sätt att se på vad ett bibliotek i allmänhet kan vara. Detta påverkar även förhållningssättet till ungdomarna. Språkbruket påverkar hur användare och personal förhåller sig till verksamheten. Det nya språkbruket bidrar till att förändra identiteten och synsätt på PUNKTmedis. Nya arbetssätt för närmare samarbete med ungdomar har lett till ett nytt språkbruk som påverkats av marknadstermer. Arbetsmetoder för att ungdomsanpassa verksamheten har förstärkt bilden av PUNKTmedis som socialt centrum hos de ungdomar vi intervjuat. Det är kombinationen av marknadstänkande och satsningen på biblioteket som socialt centrum, vilket är en del av folkbildningstanken, som utgör PUNKTmedis unika karaktär. Vi ser därigenom PUNKTmedis som både unikt och anpassat. Det är unikt inom biblioteksområdet genom att de anpassat sina arbetsmetoder efter marknadsorganisatoriska idéer från marknadsområdet. Arbetsmetoderna, som de beskrivs, ser vi som inspirerade av marknadsområdet, de är dock anpassade efter bibliotekets folkbildningstradition. Det finns en strävan efter att vara unikt

inom sitt fält, att hävda sin särart genom att anpassa sig efter organisatoriska idéer från ett annat fält. PUNKTmedis har hämtat idéer från två organisatoriska fält, biblioteksområdet och marknadsområdet. När dessa idéer omsätts till PUNKTmedis kontext får de lokal prägel och bidrar till dess unika karaktär. Den specifika stämningen kan beskrivas som informell, det beror på att personalen skapat en tillåtande stämning i enlighet med att biblioteket ska utgöra en träffpunkt och "hängplats". Beskrivningar av personalens sätt att arbeta kopplas till de parteciperiska och dialogiska kommunikationsmodellerna. Detta leder till en informell och nära kontakt mellan personal och ungdomar, vilket gör att ungdomarna känner att de kan ta kontakt med personalen och ge inköpsförslag. Personalens direktkommunikation med ungdomar är ett innovativt arbetssätt på PUNKTmedis, vilket vi ser som ett sätt att omsätta marknadsorganisatoriska idéer till folkbibliotekskontexten.

7 Diskussion och slutsatser

Här diskuterar vi resultatet och analysen av fokusgruppintervjuerna och den enskilda intervjun i relation till det material vi presenterat i kapitlet tidigare forskning och annan litteratur. Vi drar även slutsatser om huruvida arbetssätt och synsätt på biblioteksverksamhet kan förändra bilden av bibliotek generellt. Avslutningsvis i kapitlet ger vi förslag på vidare forskning.

I vår problemformulering antog vi att bilden av PUNKTmedis var influerad av folkbildning och marknadstänkande och att dessa två synsätt på bibliotek som institution inverkar på hur ungdomsverksamheten uppfattas och beskrivs. Genom nyinstitutionella utgångspunkter har vi kunnat se att de två organisatoriska idéer samexisterar och inverkar på bibliotekets identitet i och med att de återfanns i personalens och ungdomarnas sätt att beskriva PUNKTmedis. Bibliotekets anpassning till målgruppen ungdomar har skett enligt de riktlinjer som finns för bibliotekens arbete med barn och ungdomar samt enligt marknadens sätt att fungera. Riktlinjer för bibliotekens arbete med ungdomar kan ses som inomfältliga krav på bibliotek. Metoder för ett närmare samarbete med ungdomar har på PUNKTmedis hämtat inspiration från marknadens sätt att anpassa sig efter sina kunder. Genom riktlinjerna behåller de samtidigt sitt traditionella uppdrag genom att betona läsfrämjande, kunskapsökande samt det livslånga lärandet som viktiga delar av biblioteksverksamhet.

Det finns en diskussion inom biblioteksvärlden om marknadsanpassning av bibliotek är negativt och i hur stor utsträckning bibliotek ska förmedla populärkultur. Det finns en avvaktande inställning till populärkultur riktad till ungdomar eftersom biblioteket har ett ansvar att främja bildningskultur. Rydsjö menar att motsättningen mellan populärkultur och bildningskultur är en konstruktion och att ungdomar kan ta till sig av båda i sitt identitetsskapande. PUNKTmedis uppmärksammande av Mangakulturen ser vi som arbetssätt för att uppmuntra ungdomars kreativitet, eget skapande och vilja att uttrycka sig. Under föreläsningen om Manga uppmuntrades ungdomar till eget skapande. Genom att ta till vara på ungdomarnas intressen uppmuntras de till personlig utveckling. Deras självförtroende stärks då deras bilder/teckningar visas upp i biblioteket. I likhet med Rydsjö menar vi att en kombination av populärkultur och bildningskultur kan främja ungdomars identitetsskapande. Vi anser att genom sin programverksamhet lyckas PUNKTmedis skapa en bra kombination av bildningskultur och populärkultur, vilket främjar ungdomarnas kulturintresse och identitetsarbete. Exempel på sådan verksamhet är Manga, rollspel, filmkväll, skivverkstad. Sernhede, som beskriver nya metoder för hur institutioner kan arbeta med ungdomar, tar upp vikten av att främja ungdomars eget kulturskapande. Detta arbetar PUNKTmedis för genom att dessa verksamheter. Det Sernhede säger om vikten av en egen plats att umgås på i en period i livet då identitetsarbetet är som störst kan relateras till Ziehes begrepp om det senmoderna samhällets kulturella friställning. Både Ziehe och Sernhede menar att kompisgruppen blir extra viktig då ungdomarna ska frigöra sig från föräldrarna. PUNKTmedis motsvarar detta behov genom att utgöra en träffpunkt för ungdomarna.

I beskrivningarna av PUNKTmedis har vi funnit att avdelningen ses som fritidsbibliotek vilket vi sammankopplat med rollen som socialt centrum. Fritid är ett nyckelord för hur det i Economous undersökning växer fram en bild av en ungdomsgård. Till skillnad från ungdomsgården i Economous undersökning som arbetar för att uppfostra besökarna arbetar PUNKTmedis för att anpassa sig efter ungdomarna. Arbetssätten på PUNKTmedis kan jämföras med den mer serviceinriktade inställning som framhålls av Jones och Shoemaker. De uppmärksammar att synen på tonåringar som problem har en negativ effekt på bibliotekens popularitet, vilket en serviceinriktad verksamhet kan motverka. Genom

anpassningen efter ungdomar förändras synen på organisationen och med detta följer att personalens uppgift och förhållande till användarna får nya innebörder. På PUNKTmedis ligger en strävan att skapa ett bibliotek för och av ungdomar till grund för interaktionen mellan personal och ungdomar. Det ges i fokusgrupperna uttryck för hur ungdomarna uppfattar att denna strävan realiseras i den dagliga praktiken, genom exempelvis personalens bemötande, möbleringen, miljön, programverksamheten, och stämningen.

Resultatet av ungdomsanpassningen på PUNKTmedis kan beskrivas som socialt och kulturellt centrum. Rollen som socialt centrum anser vi utgöra ramen för hur verksamheten uppfattas och beskrivs av ungdomar och personal. Vi ser även denna roll som en förutsättning för ungdomars inflytande i verksamheten. Hollström Flis fann i sin magisteruppsats att ungdomarna tycker att det är viktigt att få reellt inflytande genom referensgruppsarbete. På PUNKTmedis anser vi att ungdomars inflytande förverkligas på ett informellt sätt. Genom den informella stämning rollen som socialt centrum innebär kan de vara med och påverka. I Axelssons och Hallendahls uppsats visar det sig att uppfattningar om PUNKTmedis som socialt centrum har kommit att delas av ungdomar och personal efter referensgruppsarbetet. Personalen har antagit ungdomarnas önskemål i referensgrupperna och arbetat för att uppfylla deras behov av ett socialt centrum. Miljön har betydelse för ungdomars upplevelser av PUNKTmedis som socialt centrum. Samspelet mellan ungdomar och personal i biblioteksmiljön anser vi inverka på dess karaktär av socialt centrum. Begreppet normzon som Linderson tar upp aktualiseras i all biblioteksverksamhet då vuxnas inblandning är nödvändig. På PUNKTmedis utformar verksamheten i stor utsträckning efter ungdomar. De ges utrymme att uttrycka sig och vara som de är. Normzon behöver därför inte innebära en begränsning, bibliotekarier och ungdomar blir delaktiga på lika villkor och den partipatoriska modellen införlivas. PUNKTmedis informella arbetsmetod och speciella kontakt med sina användare är något som Eastell noterar i sin undersökning. Personalen på PUNKTmedis har utvecklat sin roll i riktning mot mentorer och har ett experimentellt förhållningssätt till verksamheten vilket innebär att de är öppna för att förverkliga ungdomars idéer omgående. Arbetsätt och synsätt på PUNKTmedis motsvarar det förändrade förhållningssätt till ungdomar som Danielsson och Degerth identifierar. Det har skett en förändring från att ungdomar ska anpassas efter bibliotekets normer till att biblioteket ska anpassas efter ungdomar. Även Jones och Shoemaker uttrycker detta nya förhållningssätt där biblioteket ses som beroende av ungdomar för sin överlevnad. Satsningen på biblioteket som socialt centrum kan ses som en anpassning efter lokalsamhällets behov. Det ungdomarna uttrycker om att inte bara ”ta sin bok och dra” i anslutning till PUNKTmedis kan jämföras med bilden av bibliotek som beskrivs av Jones och Shoemaker. De uppmärksammar att synen på biblioteket som identiskt med litteratursamlingar är i förändring. Istället satsar PUNKTmedis på ett stort utbud av tidskrifter och datorer med Internetuppkoppling, vilket bidrar till att underlätta ungdomars sociala interaktion. Vi tror att denna tendens till att biblioteken arbetar för att främja social interaktion kommer att få genomslag på fler bibliotek. Bibliotekens roll som mötesplats kan bli mer uttalad av både användare och bibliotekarier.

Att uppfattningar om PUNKTmedis som informationscentrum och kunskapscentrum inte framträder i personalens utsagor kan jämföras med vad Hedquist och Leo kommer fram till i sin uppsats. Då den Unga vuxna-avdelningen de undersökt är inriktad på ungdomars kulturella liv får kunskapscentrum och informationscentrum träda undan. Dessa är kopplade till fostran vilket motstrider Unga vuxna-avdelningens fokus på att låta användarna vara som de är och utöva sin kultur på sina villkor. Vi har märkt att en traditionell syn delvis innehas av ungdomarna i fokusgrupperna. Det fanns en brist på intresse för programverksamheten i fokusgrupperna, detta kan jämföras med Elofssons resultat där det framkommer att ungdomar

vill ha traditionell biblioteksverksamhet och inte utåtriktad verksamhet. Vi ser detta som ett uttryck för att biblioteket till viss del kopplas ihop med traditionell biblioteksverksamhet. Corradini fann i sin undersökning av ungdomars syn på folkbibliotek att det fanns en negativ koppling mellan bibliotek och skola. Detta kan innebära att ungdomar inte kommer till bibliotek. I fokusgrupperna kopplades PUNKTmedis ihop med skolan främst som en skön plats att sitta och plugga på. Den avslappnade stämningen gör att ungdomarna uppfattar PUNKTmedis som ett bra ställe att plugga på.

I enlighet med Eastell har vi funnit att direktkommunikation är en framträdande arbetsmetod på PUNKTmedis. Detta arbetssätt motverkar det glapp mellan teori och praktik som Hedemark och Hedman och Danielsson och Degerth uppmärksammat. Genom att låta ungdomar få inflytande i verksamheten på ett informellt och enkelt sätt krävs det att personalen är öppen för att låta ungdomarna bestämma. Hedemark och Hedman har genom diskursanalys funnit att det inom pedagogiska-, informationsteknologiska-, och folkbildningsdiskursen är skillnad mellan hur användare beskrivs på ett allmänt plan och hur det konkreta mötet med användare beskrivs. På PUNKTmedis får ungdomarna vara som de är och får bestämma ljudnivån. Detta förhållningssätt till ungdomar gör att Klassons partecipatoriska modell för bibliotekarierollen kan realiseras. Detta kan jämföras med vad Hedemark och Hedman benämner den marknadsekonomiska diskursen, som utmärks av inställningen att biblioteket ska anpassas efter användarna och det finns en tilltro till användarna som kompetenta att avgöra vad de själva behöver. Tanken om att anpassa biblioteket efter ungdomar införlivas genom arbetsmetoder och verksamheter på PUNKTmedis. Bibliotekarierna uttrycker att det finns en liten grupp med ungdomar som är väldigt engagerade och påverkar mycket genom exempelvis inköpsförslag. Detta kan liknas med marknadsdiskursen som Hedemark och Hedman beskriver i sin magisteruppsats. Om marknadstänkandet får för stort utrymme kan det sociala ansvaret försvinna vilket kan leda till att alla ungdomar inte kommer till tals. Därför kan den informella metoden som PUNKTmedis använder för att göra ungdomar delaktiga i verksamheten vara problematisk då det endast är ett fåtal som kommer till tals. Detta kan bli ett problem då PUNKTmedis vill att fler ungdomar ska ha inflytande över biblioteket.

I magisteruppsatserna av Linderson, Hedquist och Leo samt Pettersson och Schaffer uppmärksammas svårigheter med att nå ut till icke-användarna. Den intervjuade bibliotekarien i Hedquist och Leos uppsats uttrycker att han inte vill göra reklam för biblioteket, utan förväntar sig att ryktet ska spridas mellan unga. Detta är något som tas upp även hos Petterssons och Schaffer som undersöker PUNKTmedis marknadsföring där det konstateras att den marknadsföring biblioteket i första hand förlitar sig på är ryktesspridning. Detta gör att ungdomsavdelningarna begränsar sin räckvidd. Vi ser detta som en brist i marknadsföringen i och med den målgruppsanpassning som biblioteket har gjort. Vi har funnit att PUNKTmedis i sin ungdomsanpassning anammat organisatoriska idéer från marknadens sätt att anpassa sig efter sina kunder. Detta har konkretiserats genom att verksamheten byggts upp med hjälp av referensgrupper där ungdomar fått bestämma. I den dagliga verksamheten impliceras marknadstanken genom att utbudet är efterfrågestyrt. I enlighet med nyinstitutionell teori kopieras inte en idé rakt av utan översätts för att passa den egna verksamheten, vilket bidrar till bibliotekets unika karaktär. Det kan finnas svårighet i att fullfölja marknadstanken på grund av bibliotekets tradition. Genom marknadsanpassningen kan reklam för biblioteket ses som ett verktyg för att nå ut till ungdomar. Att främst förlita sig på ryktesspridning gör att biblioteket begränsar sin tillgänglighet. Ungdomarna anser att PUNKTmedis behöver göra mer reklam för att öka sin tillgänglighet.

När vi applicerar nyinstitutionalismen på biblioteksområdet leder det till en förening av marknadstanken och folkbildning. I linje med nyinstitutionalismen kan det ses om omgivningens förväntningar på förändringar av bibliotek som institution är färgade både av traditionella värden och nya krav på service. Det förändrade språkbruket som vi ser på PUNKTmedis kan ses som ett led i ett förändrat språkbruk om bibliotek i allmänhet. Utifrån detta kan etablerade begrepp inom biblioteksområdet få nya innebörder präglade av marknadstänkande. Detta kan leda till en utveckling av bibliotekstermer vilka anpassas till modernare marknadstermer, detta kan ses som en anpassning efter en organisatorisk trend som kan leda till ett förändrat språkbruk. Exempelvis kan uppsökande verksamhet översättas till marknadsföring och omvärldsbevakning kan översättas till marknadsanpassning. Biblioteksbegrepp kan få nya innebörder för att anpassas till ett mer marknadsanpassat språkbruk.

Förändringen inom biblioteksområdet, där vissa bibliotek gjort stora satsningar på omstruktureringar och varför vissa blir trendsättare och andra modeföljare, kan förklaras med begreppen innovation och imitation. Detta anser vi kan förklara PUNKTmedis specifika karaktär som en blandning av nytänkande och tradition genom marknadsanpassningen som skett samtidigt som biblioteket valt att till viss del hålla fast vid folkbildningstraditionen. Resultatet av PUNKTmedis process av innovation och imitation blir synligt i arbetsmetoderna, i vilka i sin tur påverkar synsätten på verksamheten, av personal och biblioteket, av dess användare. På grund av sin specifika karaktär och inspiration till andra bibliotek menar vi att PUNKTmedis kan ses som trendsättare.

Som förslag på vidare forskning tycker vi att relationen mellan folkbildning och marknadstänkande på bibliotek vidare kan undersökas och hur detta inverkar på bibliotekens institutionella identitet. Nyinstitutionalismen kan vara ett givande perspektiv att undersöka relationen mellan marknadstänkande och folkbildning genom. Vi föreslår en kvantitativ ansats för att undersöka hur bibliotekets identitet influeras vid ett förändrat språkbruk. En kvantitativ studie skulle kunna undersöka hur fler biblioteks identiteter påverkas av marknadstänkande. Eftersom vi funnit att det förändrade språkbruket inverkar på bibliotekets identitet anser vi att en kvantitativ enkätundersökning kan utformas för att ta reda på vilken innebörd verksamma inom biblioteksområdet lägger i bibliotekstermer som exempelvis omvärldsbevakning, uppsökande verksamhet och användarinflytande. Det kan även utredas om bibliotekets roll som mötesplats och socialt centrum tillskrivs större betydelse. En sådan undersökning kan belysa hur biblioteken ser på anpassning som en metod för att legitimera sig som institution. PUNKTmedis roll som trendsättare inom biblioteksområdet skulle även kunna undersökas genom en enkätundersökning på andra bibliotek. Enkätfrågorna kan utformas för att undersöka om andra bibliotek inspirerats av PUNKTmedis arbetsmetoder och på vilket sätt de omsatt dessa på respektive bibliotek. Vidare anser vi det relevant att undersöka i hur stor utsträckning ungdomar använder bibliotek för social interaktion och på vilket sätt denna interaktion sker. Här kan kvalitativa intervjuer med ungdomar vara en passande metod då detta kan ge en mer detaljerad och nyanserad bild av användandet av biblioteket för social interaktion.

8 Sammanfattning

Bakgrunden till denna uppsats är ett intresse för bibliotekens arbetsmetoder för att anpassa verksamheten efter ungdomar. Medborgarplatsens ungdomsbibliotek PUNKTmedis i Stockholm har identifierats som ett exempel på hur bibliotek kan arbeta för att ungdomsanpassa verksamheten varför vi valt att utföra en fallstudie på detta bibliotek. Vi har fokuserat på arbetsmetoder för att göra ungdomar delaktiga i biblioteksverksamheten och hur dessa inverkar på hur ungdomar och bibliotekarier uppfattar PUNKTmedis. Närmare kommunikation med användargruppen ungdomar ses som en utgångspunkt för de nya arbetsmetoderna. Vi har undersökt om ökad kommunikation och samarbete med ungdomar har bidragit till att bilden av biblioteket förändrats. Detta förhållningssätt till ungdomar har vi liknat vid en marknadsanpassning. Vi har uppmärksammat att det kan finnas en motsättning mellan folkbibliotekens traditionella roll som folkbildare och en marknadsanpassning vilket vi tror inverkar på bibliotekets identitet. För att ta reda på hur bilden av PUNKTmedis påverkas av detta har vi undersökt hur arbetssätten beskrivs i kommunikation mellan ungdomar och personal. Vi har studerat hur nya arbetssätt bidragit till att skapa nya synsätt hos ungdomar och personal.

De teoretiska utgångspunkter vi har valt är nyinstitutionalism och mikrokultur. Genom dessa har vi belyst PUNKTmedis ut två perspektiv. Nyinstitutionalismen belyser hur organisatoriska idéer från marknaden inverkar på PUNKTmedis identitet. Inom nyinstitutionalismen tillskrivs språket en nyckelfunktion i hur institutioners identitet förändras. Mikrokulturperspektivet belyser personalens och ungdomarnas beskrivningar av verksamheten utifrån deras konkreta upplevelser. För lyfta fram ungdomars och bibliotekariers synsätt på biblioteket PUNKTmedis har Andersson och Skot-Hansens analysmodell för folkbibliotekets lokala profil används. För att lyfta fram kommunikation som arbetssätt används Vestheims och Klassons modeller för bibliotekariers kommunikation med användare.

Vi har utfört tre fokusgruppintervjuer med ungdomar och bibliotekarier, en fokusgruppintervju med endast ungdomar och en enskild intervju med en bibliotekarie. Vi har utfört observationer av en författarträff och en Mangakväll. Vi har även gjort en beskrivning av PUNKTmedis hemsida och blogg. I dessa observationer har vi fokuserat på ungdomars kommunikation och interaktion med biblioteket.

I resultatet av intervjuerna framkom att det mest framträdande arbetssättet på PUNKTmedis är direktkommunikation med ungdomar i den dagliga verksamheten. Detta ses som en kombination av Klassons partecipatoriska modell med Vestheims dialogiska modell. Utifrån Andersson och Skot-Hansens modeller för folkbibliotekets lokala profil ses PUNKTmedis främst som kulturellt och socialt centrum. Det uppfattas som socialt centrum genom att det uppfattas av ungdomarna som en skön plats att "hänga" på, vilket motsvarar personalens ambition med biblioteket. Flera av ungdomarna beskriver det specifika med PUNKTmedis som att de inte tar sin bok och drar, vilket är fallet på andra bibliotek. Här känner de sig välkomna att vara för att läsa, sitta framför datorn, hänga med sina kompisar eller plugga. Bibliotekets möblering upplever de som inbjudande till att stanna kvar. Utmärkande för PUNKTmedis som kulturellt centrum är att ungdomar och personal uppfattar att programverksamheten skiljer det från andra bibliotek. Ur utsagorna från fokusgrupperna och den enskilda intervjun har vi lyft fram ord som vi anser uttrycker en förändrad identitet. Dessa ord ses som en kombination av marknadstanken och folkbildningstanken. Det nya språkbruket har bidragit till att förändra synen på PUNKTmedis. Vi ser detta som ett led i ett förändrat språkbruk om bibliotek i allmänhet. Kombinationen av marknadstänkande och folkbildning

har resulterat i att biblioteket uppfattas som en mötesplats, vilket kan beskrivas som ett nytt sätt att se på bibliotek. Vi har funnit att det unika med PUNKTmedis identitet är att det beskrivs som en kombination av marknadsanpassning och folkbildning samt deras direktkommunikation med ungdomar.

Käll- och litteraturförteckning

Otryckta källor:

Observation, torsdag 2007-02-08, Författarträff kl. 19-20

Observation lördag 2007-03-24. Manga special på PUNKTmedis. Observationen gjordes mellan 18-19.

Observation av PUNKTmedis bloggen
<http://www.ssb.stockholm.se/PUNKTmedis> [2007-05-14]

Fokusgruppintervju A, 2007-03-15

Fokusgruppintervju B, 2007-03-21

Fokusgruppintervju C, 2007-03-26

Enskild intervju med en bibliotekarie, 2007-04-02

Fokusgruppintervju D, 2007-04-04

Tryckta källor och litteratur:

Andersson, Marianne & Skot-Hansen, Dorte (1994). *Det lokale bibliotek: Afvikling eller udvikling*. Köpenhamn: Danmarks Biblioteksskole

Axelsson, Karin & Hallendahl, Tina (2005). *Identitet: sökes ungdomsbiblioteket PUNKTmedis sett som en väg ur folkbibliotekens identitetskris*. Borås: Högskolan i Borås, Bibliotekshögskolan/Biblioteks- och informationsvetenskap (Magisteruppsats i biblioteks- och informationsvetenskap vid Bibliotekshögskolan/Biblioteks- och informationsvetenskap, 2005:141).

Astrid Lindgren, Elsa Olenius rummet: Ett smultronställe i biblioteket, Stockholms stadsbibliotek Medborgarplatsen (1988). Stockholm: Stockholms Stadsbibliotek. (Stockholms Stadsbiblioteks skriftserie 1987:2)

Bibliotek i rörelse (2005).
[http://www.ssb.stockholm.se/Om Stockholms stadsbibliotek/fakta/verksamhetsplan](http://www.ssb.stockholm.se/Om%20Stockholms%20stadsbibliotek/fakta/verksamhetsplan) [2007-03-30]

Blom, Björn (2006). Marknadsorientering av socialtjänsten: Orsaker, motiv och effekter. Ingår i Grape, Ove, red. *Organisation och omvärld: nyinstitutionell analys av människobehandlande organisationer*. Lund: Studentlitteratur. S. 173-202.

Bryman, Alan (2006). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.

Corradini, Elena (2006). Teenagers analyse their public library. *New Library world*, vol. 107, nr. 1230/1231, s. 481-498.

Danielsson, Magdalena & Degerth, Ulrika (2005). *Skämtlekar och Elvis Presleyskivor -ett sätt att få kontakt med ungdomar: Diskurser om ungdomar och ungdomsverksamhet i Biblioteksbladet 1916-2005*. Borås: Högskolan i Borås, Bibliotekshögskolan/Biblioteks- och informationsvetenskap (Magisteruppsats i biblioteks- och informationsvetenskap vid Bibliotekshögskolan/Biblioteks- och informationsvetenskap, 2005:51).

Eastell, Ciara (2004). *New library spaces for Young people in Singapore and Sweden: Transferable lessons for English public libraries*.
[http://www.cloreladership.org/fellow_details/2004/5fellows/Ciara Eastell / research topic](http://www.cloreladership.org/fellow_details/2004/5fellows/Ciara_Eastell/research_topic) [2007-09-12]

Economou, Konstantin (1994). *Making music work: Culturing youth in an institutional setting*. Linköping: Linköpings universitet, institutionen för kommunikationsstudier (studies in arts and studies no 100). Diss. Linköpings universitet.

Elofsson, Stig (2004). *Vad vill ungdomar ha på bibliotek?* Stockholm: Stockholms universitet, Socialhögskolan/ Institutionen för socialt arbete.

Fernler, Karin (1996). *Mångfald eller likriktning: Effekter av en avreglering*. Stockholm: Norstedts.

Hedemark, Åse & Hedman, Jenny (2002) *Vad sägs om användare? Folkbibliotekens användardiskurser i tre bibliotekstidskrifter*. Borås: Högskolan i Borås, Bibliotekshögskolan/Biblioteks- och informationsvetenskap. (Magisteruppsats i biblioteks- och informationsvetenskap vid Bibliotekshögskolan/Biblioteks- och Informationsvetenskap, 2002:61).

Hedquist, Niklas & Leo, Hannah (2007). *"Man ska kunna komma in vit i ansiktet utan att det är någon som gnäller på en": En studie av en Unga vuxna-avdelning*. Borås: Högskolan i Borås, Bibliotekshögskolan/Biblioteks- och informationsvetenskap. (Magisteruppsats i biblioteks- och informationsvetenskap vid Bibliotekshögskolan/Biblioteks- och Informationsvetenskap, 2007:9).

Hollström Flis, Inger (2001). *Referensgrupper för ungdomar på folkbibliotek- en bra idé?* Borås: Högskolan i Borås, Bibliotekshögskolan/ Biblioteks- och informationsvetenskap. (Magisteruppsats i biblioteks- och informationsvetenskap vid Bibliotekshögskolan/Biblioteks- och Informationsvetenskap, 2001:61).

Johansson, Roine (2006). Nyinstitutionell organisationsteori: Från sociologi i USA till socialt arbete i Sverige. Ingår i Grape, Ove, red. *Organisation och omvärld: nyinstitutionell analys av människobehandlande organisationer*. Lund: Studentlitteratur. S. 17-45.

Jones Patric & Joel Shoemaker (2001). *Do it right! Best practices for serving young adults in school and public libraries*. New York: Neal Shuman publishers. (Teens @ the library series).

Klasson, Maj (1991). Bibliotekarien: Forskarens kollega och allmänhetens guide inför 2000-talet. *Nordisk tidskrift för bok- och biblioteksväsen*, vol. 78, nr. 3-4, s. 80-91.

Linderson, Peter (2006). *Frizon för ungdomar? En studie av ett ungdomsrum på folkbibliotek*. Borås: Högskolan i Borås, Bibliotekshögskolan/ Biblioteks- och informationsvetenskap.

(Magisteruppsats i biblioteks- och informationsvetenskap vid Bibliotekshögskolan/Biblioteks- och Informationsvetenskap, 2006:96).

Lindvåg, Anita (1988). *Elsa Olenius och Vår Teater*. Stockholm: Rabén & Sjögren.

Lundgren, Lena, red. (2005). *Hissa segel och bygga vindskydd: projektet som blev en process*. Stockholm: Regionbibliotek Stockholm.

Merriam, Sharan B (1994). *Fallstudien som forskningsmetod*. Lund: Studentlitteratur.

Nationalencyklopedin
<http://www.ne.se>

Petterson, Lisa & Schaffer, Rikard (2007). *Hur marknadsför sig biblioteket PUNKTmedis? Lyckas biblioteket nå sin målgrupp?* Borås: Högskolan i Borås, Bibliotekshögskolan/Biblioteks- och informationsvetenskap. (Magisteruppsats i biblioteks- och informationsvetenskap vid Bibliotekshögskolan/Biblioteks- och Informationsvetenskap, 2007:33).

Rydsjö, Kerstin (1994). Ungdomar och bibliotek. Ingår i: Eriksson, Anna Birgitta, red. *Barnspåret: En idébok för bibliotek*. Lund: Bibliotekstjänst. S.121-137

Sernhede, Ove (1996). *Ungdomskulturen och det andra: Sex essäer om ungdom, identitet och modernitet*. Göteborg: Daidalos.

SFS 1996:1596. Se: *Bibliotekslag*.

Vestheim, Geir (1992). *Folkebibliotek i förvandling*. Oslo: Det norske samlaget.

Wibeck, Victoria (2000). *Fokusgrupper: Om fokuserade gruppintervjuer som undersökningsmetod*. Lund: Studentlitteratur.

Wulff, Helena (1993). Ungdomskultur: sub-, del-, mot-, mikro-, huvud. Ingår i: Chaib, Mohammed, red. *Drömmar och Strömmar: Om att tolka ungdomars värld*. Göteborg: Daidalos. S.15-30

Ziehe, Thomas (1993). *Kulturanalyser: Ungdom utbildning modernitet*. Stockholm: Symposium.

Bilagor

Bilaga 1, Intervjuguide för fokusgrupp, första versionen

Öppningsfråga:

Vi går laget runt och alla får presentera sig med namn, ålder, skola, hur ofta de kommer till PUNKTmedis och vad de gör där. Något om vad de brukar göra annars på sin fritid.

Bibliotekets roll:

På vilket sätt är biblioteket i allmänhet viktigt för ungdomar?

Hur skiljer sig PUNKTmedis från andra bibliotek?

Vad ska PUNKTmedis göra för ungdomar?

Vad ska finnas på PUNKTmedis och vad ska man kunna göra där?

Vad är roligast/tråkigast att göra på PUNKTmedis?

Vad ska PUNKTmedis inte göra? (Finns det något som ni tror att ungdomar hellre gör någon annanstans)

Bibliotekariens roll:

Vad ska bibliotekarierna på PUNKTmedis göra?

Hur ser kontakten mellan unga och bibliotekarier ut?

Vad skiljer bibliotekarier på PUNKTmedis från bibliotekarier på andra bibliotek?

Hur upplever ni samarbetet mellan ungdomar och bibliotekarier?

Användare och icke användare:

Hur tror ni andra unga uppfattar PUNKTmedis?

Vilka kommer inte?

Vad skulle kunna göras för att de ska komma?

Samarbetet/ungas roll:

Hur upplever ni samarbetet mellan ungdomar och bibliotekarier?

Vad ska bibliotekarien respektive ungdomarna göra?

Vad är deras respektive ansvarsområde?

På vilket sätt får unga inflytande över vad som finns på PUNKTmedis?

Hur märks det att ungdomar har varit med och skapat PUNKTmedis?

Hur uppfattar ungdomar och bibliotekarier att ungdomars inflytande på daglig basis ser ut?

Vad är ungdomars roll på biblioteket?

Slutfråga: Är det någon som vill tillägga något?

Bilaga 2, Intervjuguide för fokusgrupp, andra versionen

Öppningsfråga:

Vi går laget runt och alla får presentera sig med namn, ålder, skola

Hur ofta kommer ni till PUNKTmedis och vad ni gör där?

Vad de brukar ni göra annars på fritiden?

Är ni med i några verksamheter på PUNKTmedis?

Bibliotekets roll:

Är biblioteket i allmänhet viktigt för ungdomar?

På vilket sätt?

Hur skiljer sig PUNKTmedis från andra bibliotek?

Vad ska finnas på PUNKTmedis och vad ska man kunna göra där?

Bibliotekariens roll:

Vad ska bibliotekarierna på PUNKTmedis göra?

Vad skiljer bibliotekarier (personalen) på PUNKTmedis från bibliotekarier på andra bibliotek?

Upplever ni att det finns en kontakt mellan unga och personalen på biblioteket?

Samarbetet/ungas roll:

PUNKTmedis har skapats i samarbete med ungdomar, hur märker ni att ungdomar har varit med och skapat PUNKTmedis?

Hur ser ni på ungdomar inflytande på PUNKTmedis nu?

På vilket sätt får unga inflytande över vad som finns på PUNKTmedis och vad man ska kunna göra här?

Användare och icke- användare:

Vilka ungdomar kommer till PUNKTmedis?

Varför kommer de till PUNKTmedis?

Vilka kommer inte? Vad skulle kunna göras för att de ska komma?

Hur tror ni att andra ungdomar uppfattar PUNKTmedis?

Om PUNKTmedis:

Vad tycker ni om inredningen på PUNKTmedis?

Vad tycker ni om aktiviteterna på PUNKTmedis?

Vad tycker ni om PUNKTmedis utbud?

Är det något som ni saknar?

Slutfråga: Är det någon som vill tillägga något?

Bilaga 3 Intervjuguide för den enskilda intervjun

Bibliotekens roll:

Hur uppfattar du målet med PUNKTmedis verksamhet?

Finns en verksamhetsplan?

Vad finns för uttalade mål med verksamheten? Hur uppfattar du PUNKTmedis mål? Finns en skillnad?

Hur arbetar ni för att uppnå målen med verksamheten?

Vilken funktion i ungas liv ska PUNKTmedis fylla?

Bibliotekariens roll:

Vad gör ni för att nå ut till ungdomar?

Hur fungerar det?

Hur ser du på bibliotekariens roll?

Vad skiljer en ungdomsbibliotekarie från en bibliotekarie som arbetar på vuxenavdelningen?

Ungdomars roll:

Hur stor inverkan har ungdomar på verksamheten?

På vilket sätt?

Samarbetet/kommunikationen

Hur ser kontakten/kommunikationen mellan ungdomar och bibliotekarier ut?

Vilka kanaler kan ungdomar kommunicera genom?

På vilket sätt arbetar ni för att uppmärksamma ungdomar på vilka kanaler som de kan göra sina röster hörda genom?